

Kinci Saretin Serhi

Seite 1

Seite 5

- Peygamberler öncelikle neden ahkâm-ı llâhiyyeyi icrâ ve tatbîke vazîfelerdirildiler? : [53](#)
- Arıları ya'sûsuz, karıncaları emîrsiz bırakmayan Ellâh, insânları hîc nebîsiz bırakır mı? : [54](#)
- Mevcûdât Resûl-i Ekrem (asm)'ı nereden tanıyor ki, emrine mutî' ve müsahhar oluyor? : [57](#)
- Cenab-ı Hakk'ın esmâ, efâl ve sıfâtinâ bakmadan Zâtını birleme ile tevhîd olur mu? : [60](#)
- Kendi peygamberlerini inkâr edenler, niçin bütün peygamberleri inkâr etmiş sayılır? : [64](#)
- Rahmâniyyet ve Rezzâkiyyet sıfatları nedir ve bunların âlemdeki tecellîleri nasıldır? : [68](#)
- Peygamberler olmadan insânlar helâl yoldan rızıklarını kazanıp şükür edebilirler mi? : [84](#)
- Cemâl sıfatı ve Cemîl isminin muktezâsı olan şükür nasıl tahakkuk ve tezâhür eder? : [85](#)
- "Resûl-i Ekrem (asm) âlemin hem çekirdeği ve hem de meyvesidir" ne demektir? : [86](#)
- Resûl-i Ekrem (asm) tekvîni ve tekâlli kânûnlara nasıl mazhar ve münkâd olmuştur? : [87](#)
- عَلَى إِلَهِ الْعَالَمِينَ cumlesi, neden عَلَى إِلَهِ الْعَالَمِينَ 'siz olamaz? : [89](#)
- Kemâl sıfatı ile Kâmil ismi neden risâlet-i Muhammediyyeyi istilzâm ve iktizâ eder? : [90](#)
- Esmâ ve sıfât-ı llâhiyyenin üç mertebede tecelliyyâtı nerelerde ve nasıl tezâhür etmiştir? : [91](#)

Peygamberler öncelikle neden ahkâm-i İlâhiyyeyi icrâ ve tatbîkle vazîfelerdirildiler?	: 53
Arıları ya'sûbsuz, karıncaları emîrsiz bırakmayan Ellâh, insanları hiç nebisiz bırakır mı?	: 54
Mevcûdât Resûl-i Ekrem (asm)'ı nereden tanıyor ki, emrine mutî' ve müsahhar oluyor?	: 57
Cenab-i Hakk'ın esmâ, efü'l ve sıfâtinâ bakmadan Zâtını birelme ile tevhîd olur mu?	: 60
Kendi peygamberlerini inkâr edenler, niçin bütün peygamberleri inkâr etmiş sayılır?	: 64
Rahmânîyet ve Rezzâkîyyet sıfatları nedir ve bunların âlemdeki tecellileri nasıldır?	: 68
Peygamberler olmadan insanlar helâl yoldan rızıklarını kazanıp şükür edebilirler mi?	: 84
Cemâl sıfatı ve Cemîl isminin muktezâsı olan şükür nasıl tahakkuk ve tezâhür eder?	: 85
"Resûl-i Ekrem (asm) âlemin hem çekirdeği ve hem de meyvesidir" ne demektir?	: 86
Resûl-i Ekrem (asm) tekvînî ve tekîfi kânûnlara nasıl mazhar ve münkâd olmuştur?	: 87
اللّٰهُ أَكْبَرُ cümlesi, neden ﴿سُبْلُ اللّٰهِ أَكْبَرُ﴾ 'siz olamaz?	: 89
Kemâl sıfatı ile Kâmil ismi neden risâlet-i Muhammediyyeyi istilzâm ve iktizâ eder?	: 90
Esmâ ve sıfât-i İlâhiyyenin üç mertebede tecelliyyâtı nerelerde ve nasıl tezâhür etmiştir?	: 91

Nûr-i Muhammedîden Cennet ve Cehennem, onlardan da dünyâ nasıl yaratıldı?	: 92
Hesâblaşmadan sonra Cennet ve Cehennem emânetlerini dünyâdan nasıl geri alacak?	: 95
Peygamber olmadan álemdeki lütuf ve kahr-i İlâhînin tecellisi kemâliyle anlaşılabilir mi?	: 96
Kur'ân'da dünyâ için "mihâd" dağlar için de "evtâd" ta'bırı ne ma'nâda kullanılmıştır?	: 99
Kur'ân'da niçin insanlar için "ezvâc", uyku için "sübât", gece için "libâs" denmiştir?	: 100
Topraktan ahsen-i takvîme, insanın yedi mertebede yaratılışı nasıl oluyor?	: 105
كُلُّا لِلَّهِ الْأَكْبَرِ diyen bir kimse, bütün esmâ ve sıfat-ı İlâhiyeyi nasıl kabûl etmiş olur?	: 107
Kemâl sıfatı ve Kâmil isminin muktezâları olan nübüvveti inkâr niçin şirk sayılır?	: 107
Dört sıfat ve dört ism-i İlâhî, risâlet-i Ahmedîyyeyi neden iktizâ ve istilzâm eder?	: 109
Resûl-i Ekrem (asm) halktan Hakk'a ne götürmüştür Hakk'tan halka ne getirmiştir?	: 111
Ubûdiyyet, velâyet ve risâlet-i Muhammediyye ne demektir?	: 112
Rabbü'l-âlemîn evvelâ nûr-i Muhammediyyi, ondan da peyder pey álemi nasıl yarattı?	: 113
Sebeblere te'sîr gücü vermekle insân bilerek veya bilmeyerek nasıl şirke düşer?	: 115

Nûr-i Muhammedîden Cennet ve Cehennem, onlardan da dünyâ nasıl yaratıldı?	: 92
Hesâblaşmadan sonra Cennet ve Cehennem emânetlerini dünyâdan nasıl geri alacak?	: 95
Peygamber olmadan álemdeki lütuf ve kahr-i İlâhînin tecellisi kemâliyle anlaşılabilir mi?	: 96
Kur'ân'da dünyâ için "mihâd" dağlar için de "evtâd" ta'bırı ne ma'nâda kullanılmıştır?	: 99
Kur'ân'da niçin insanlar için "ezvâc", uyku için "sübât", gece için "libâs" denmiştir?	: 100
Topraktan ahsen-i takvîme, insanın yedi mertebede yaratılışı nasıl oluyor?	: 105
كُلُّا لِلَّهِ الْأَكْبَرِ diyen bir kimse, bütün esmâ ve sıfat-ı İlâhiyyeyi nasıl kabûl etmiş olur?	: 107
Kemâl sıfatı ve Kâmil isminin muktezâları olan nübüvveti inkâr niçin şirk sayılır?	: 107
Dört sıfat ve dört ism-i İlâhî, risâlet-i Ahmedîyyeyi neden iktizâ ve istilzâm eder?	: 109
Resûl-i Ekrem (asm) halktan Hakk'a ne götürmüştür Hakk'tan halka ne getirmiştir?	: 111
Ubûdiyyet, velâyet ve risâlet-i Muhammediyye ne demektir?	: 112
Rabbü'l-âlemîn evvelâ nûr-i Muhammediyyi, ondan da peyder pey álemi nasıl yarattı?	: 113
Sebeblere te'sîr gücü vermekle insân bilerek veya bilmeyerek nasıl şirke düşer?	: 115

- Hakîkat-ı Muhammediyye neden Kur’ân ve hadîsten ibârettir? : [156](#)
Allah, melekler Resûlullâha niçin sâdece salât, mü’minler ise salât ü selâm ederler? : [158](#)
Resûlullâhi inkâr eden niçin tevhîden uzaklaşıp küfr u dalâlete düşer? : [160](#)
Nûr-i Muhammedî kâinât ağaçını, o da Resûl-i Ekrem’i nasıl meyve verdi? : [163](#)
Resûl-i Ekrem’in kalbinden yaratılan Arş-ı A’zam hangi esmânın memzûcudur? : [165](#)
“Tecelliyyât-ı Zâtiyye” veya “tecelliyyât-ı Ehadiyyet” ne demektir? : [168](#)
“Nûr-i Muhammedî”, “Rûhâniyyet-i Muhammediyye” ve Mî’râc’ın hakîkîti nedir? : [172](#)
“Mâhiyyet-i Muhammediyye” ve “Hakîkat-i Muhammediyye” nedir? : [175](#)
“Hakîki hakâik-i eşyâ” ve “mâhiyyet-i eşyâ” nedir? : [176](#)
Mî’râc’ Gecesinde Resûl-i Ekrem (asm) tecelliyyât-ı Zâtiyyeye nasıl mazhar olmuştur? : [176](#)
Hz Mûsâ (as)’ın tecelliyyât-ı Zâtiyyeyi ağaçta müşâhede etmesi nasıl olmuştur? : [177](#)
Hz Mûsâ Tuvâ’da pabuçlarını çıkarırken, Resûlullah Mî’râc’da niçin çıkarmadı? : [178](#)
Rahmân Sûresi’nde ta’lim-i Kur’ân niçin hilkat-i insândan önce gelmiştir? : [182](#)
Mü’minlerin Cennet’tे Ellâhü Teâlâ dan Rahmân Sûresi’ni dinlemeleri nasıl olacak? : [182](#)

Hakîkat-ı Muhammediyye neden Kur’ân ve hadîsten ibârettir?	: 156
Allah, melekler Resûlullâha niçin sâdece salât, mü’minler ise salât ü selâm ederler?	: 158
Resûlullâhi inkâr eden niçin tevhîden uzaklaşip küfr u dalâlete düşer?	: 160
Nûr-i Muhammedî kâinât ağaçımı, o da Resûl-i Ekrem’i nasıl meyve verdi?	: 163
Resûl-i Ekrem’in kalbinden yaratılan Arş-ı A’zam hangi esmânın memzûcudur?	: 165
“Tecelliyyât-ı Zâtiyye” veya “tecelliyyât-ı Ehadiyyet” ne demekti?	: 168
“Nûr-i Muhammedî”, “Rûhâniyyet-i Muhammediyye” ve Mî’râc’ın hakîkîti nedir?	: 172
“Mâhiyyet-i Muhammediyye” ve “Hakîkat-i Muhammediyye” nedir?	: 175
“Hakîki hakâik-i eşyâ” ve “mâhiyyet-i eşyâ” nedir?	: 176
Mî’râc Gecesinde Resûl-i Ekrem (asm) tecelliyyât-ı Zâtiyyeye nasıl mazhar olmuştu?	: 176
Hz Mûsâ (as)’ın tecelliyyât-ı Zâtiyyeyi ağaçta müşâhede etmesi nasıl olmuştu?	: 177
Hz Mûsâ Tuvâ’da pabuçlarını çıkarırken, Resûlullah Mî’râc’da niçin çıkarmadı?	: 178
Rahmân Sûresi’nde ta’lim-i Kur’ân niçin hilkat-i insândan önce gelmiştir?	: 182
Mü’minlerin Cennet’tे Ellâhü Teâlâ dan Rahmân Sûresi’ni dinlemeleri nasıl olacak?	: 182

- Zararı da menfaati de Ellâh'tan bilen bir kimse, O'ndan başkasından meded umar mı? : [247](#)
Gaflet ne demektir? Peygamberler beseri gaflet uykusundan nasıl uyandırırlar? : [258](#)
Rubûbiyyet ve ulûhiyyet neden nübüvvetsiz olmaz ve risâlet-i Ahmedîyyeyi gerektirir? : [263](#)
Hakikat ilmi nedir ve bu ilmi lâyık-i vechiyle besere kim ders verebilir? : [264](#)
İnsânın dünyâya gönderiliş maksadlarına ulaşabilmesi nasıl mümkün olabilir? : [265](#)
Âlem hangi cihetlerle esmâ-i İlâhiyyeye âyîne ve risâlet-i Muhammediyyeye şâhiddir? : [266](#)
Ümmet üzerine borç olan salevât-ı şerîfedeki "selâm"ın ma'nâsı nedir? : [266](#)
Nûr-i Muhammedî çekirdeğinden safha safha kâinât ağacı nasıl yaratıldı? : [268](#)
"Risâle-i Nûr"da sıkça "Muhammed-i Arabî" ta'bîrinin kullanılmasının hikmeti nedir? : [271](#)
"Asfiyâ" kimlere denir? Resûl-i Ekrem'in bir unvânı neden "Seyyidü'l-Mûrselin"dir? : [271](#)
Bütün ümmetlerin "مَنْ يَعْبُدْ رَسُولَ اللّٰهِ فَإِنَّمَا يَعْبُدُهُ" demeleri niçin imânın bir rüknü sayılmıştır? : [272](#)
"Risâlet" hakikati risâlet-i Muhammediyye ile, vahiy de Kur'ân'la nasıl hitâm buldu? : [276](#)
Resûl-i Ekrem'in nübüvvetini kabûl etmeden peygamber olan peygamber var mıdır? : [277](#)

- Zararı da menfaati de Ellâh'tan bilen bir kimse, O'ndan başkasından meded umar mı? : [247](#)
Gaflet ne demektir? Peygamberler beseri gaflet uykusundan nasıl uyandırırlar? : [258](#)
Rubûbiyyet ve ulûhiyyet neden nübüvvetsiz olmaz ve risâlet-i Ahmedîyyeyi gerektirir? : [263](#)
Hakikat ilmi nedir ve bu ilmi lâyık-i vechiyle besere kim ders verebilir? : [264](#)
İnsânın dünyâya gönderiliş maksadlarına ulaşabilmesi nasıl mümkün olabilir? : [265](#)
Âlem hangi cihetlerle esmâ-i İlâhiyyeye âyîne ve risâlet-i Muhammediyyeye şâhiddir? : [266](#)
Ümmet üzerine borç olan salevât-ı şerîfedeki "selâm"ın ma'nâsı nedir? : [266](#)
Nûr-i Muhammedî çekirdeğinden safha safha kâinât ağacı nasıl yaratıldı? : [268](#)
"Risâle-i Nûr"da sıkça "Muhammed-i Arabî" ta'bîrinin kullanılmasının hikmeti nedir? : [271](#)
"Asfiyâ" kimlere denir? Resûl-i Ekrem'in bir unvânı neden "Seyyidü'l-Mûrselin"dir? : [271](#)
Bütün ümmetlerin "مَنْ يَعْبُدْ رَسُولَ اللّٰهِ فَإِنَّمَا يَعْبُدُهُمْ" demeleri niçin imânın bir rüknü sayılmıştır? : [272](#)
"Risâlet" hakikati risâlet-i Muhammediyye ile, vahiy de Kur'ân'la nasıl hitâm buldu? : [276](#)
Resûl-i Ekrem'in nübüvvetini kabûl etmeden peygamber olan peygamber var mıdır? : [277](#)

Evet, hikmet-i ezeliyye sahibi Zât-ı Zül-Celâl'in, şu kâinâtı yaratmasında pek çok gâye ve makâsıdı vardır. Bu gâye ve makâsının en ehemmiyetlisi iki noktadır.

Birinci: Yarattığı her hârika masnû ile, her biri birer hazîne hükmünde olan bin bir isim ve sıfatını tanittırmak; mukâbilinde nev-i beşerden imân istemektir.

İkinci: Şu kâinât çarşısında sergilediği ni'metleriyle de, bin bir isim ve sıfatıyla Kendisini sevdirmek; mukâbilinde, nev-i beşerden şükür ve ibâdet istemektir.

İşte bu iki ehemmiyetli noktanın tahakkuku için peygamberler göndermek, o hikmet-i ezeliyyenin muktezasıdır. Zirâ, nev-i beşerin, tek başına bu hakikatleri çözmesi ve mücibince amel etmesi mümkün değildir.

Bu yüksek vazifeyi bütün peygamberler içinde en mükemmel bir sürette ifâ eden, hiç şüphesiz Muhammed-i Arabî (asm)'dır. O hâlde, "**Risâlet-i Muhammediyye (asm) olmasa idi, şu kâinât da olmazdı**" denilebilir ve denilir ve öyledir.

Hem, muallimsiz bir kitâb, ma'nâsz sahifelerden ibâret olduğu gibi; şu haşmetli kitâb-ı kebir-i kâinât da şayet muallimsiz olsa, elbette ma'nâsz sahifelerden ibâret olur. Bütün ehl-i akl ve naklin ittifâkı ile, şu kitâb-ı kebir-i kâinât, elbette bir muallim, bir dellâl, bir rehber, bir vassâf, bir teşhîrci ister. İşte, mezkûr sıfatlarla muttasif zevât-ı âliye, hiç şüphesiz peygamberân-ı izâm ve onların reîsi olan Resûl-i Ekrem (asm)'dır.

Demek, şu muhteşem kâinâtı, çok ma'nâları ifâde eden bir kitâb şeklinde yazan bir Kâtib-i Ezeli, elbette bilerek iş yapar. Mâdem bilir; elbette, başta nihâyetsiz ilim ve hikmet sıfatı olmak üzere, bütün isim ve sıfatlarının ma'nâlarını ve neye delâlet

Evet, hikmet-i ezeliyye sâhibi Zât-ı Zü'l-Celâl'in, şu kâinâtı yaratmasında pek çok gâye ve makâsıdı vardır. Bu gâye ve makâsının en ehemmiyetli iki noktadır:

Birincisi: Yarattığı her hârika masnû ile, her biri birer hazîne hükmünde olan bin bir isim ve sıfatını tanıtırmak; mukâbilinde nev-ı beşerden imân istemektir.

İkincisi: Şu kâinât çarşısında sergilediği nîmetleriyle de, bin bir isim ve sıfatıyla Kendisini sevdirmek; mukâbilinde, nev-ı beşerden şükür ve ibâdet istemektir.

İşte bu iki ehemmiyetli noktanın tahakkuku için peygamberleri göndermek, o hikmet-i ezeliyyenin muktezâsıdır. Zîrâ, nev-ı beşerin, tek başına bu hakâkatleri çözmesi ve mücibince amel etmesi mümkün değildir.

Bu yüksek vazifeyi bütün peygamberler içinde en mükemmel bir sûrette ifâ eden, hiç şüphesiz Muhammed-i Arabî(asm)'dır. O hâlde, "Risâlet-i Muhammediyye (asm) olmasa idi, şu kâinât da olmazdı" denilebilir ve denilir ve öyledir.

Hem, muallimsiz bir kitâb, ma'nâsız sahifelerden ibâret olduğu gibi; şu haşmetli kitâb-ı kebir-i kâinât da şayet muallimsiz olsa, elbette ma'nâsız sahifelerden ibâret olur. Bütün ehl-i akıl ve nakîn ittifâkî ile, şu kitâb-ı kebir-i kâinât, elbette bir muallim, bir dellâl, bir rehber, bir vassâf, bir teşhîrci ister. İşte, mezkûr sıfatlarla muttasîf zevât-ı âliye, hiç şüphesiz peygamberân-ı izâm ve onların reisi olan Resûl-i Ekrem (asm)'dır.

Demek, şu muhteşem kâinâtı, çok ma'nâları ifâde eden bir kitâb şeklinde yazan bir Kâtib-i Ezelî, elbette bilerek iş yapar. Mâdem bilir; elbette, başta nihâyetsiz ilim ve hikmet sıfatı olmak üzere, bütün isim ve sıfatlarının ma'nâlarını ve neye delâlet

iHTÂR (2): Bu eser, Kur'anın dört temel unsurundan biri olan "Nübüvvet Müessesesi"nin isbâti gibi gayet ehemmiyetli ve ilmî bir mes'ele olduğundan, mütefekkirâne ve teennî ile okunmalı, gazete gibi acele okunmamalıdır.

Şimdi mezkûr âyet-i kerîmelerden muktebes olan ve bu âyet-i kerîmelerin bürhânî bir tefsiri olan "*İkinci İşaret*"in şerh ve izâhîna geçeceğiz. Şöyledir ki:

İHTÂR (2): Bu eser, Kur'ân'ın dört temel unsurundan biri olan "Nübüvvet Müessesesi"nin isbâti gibi gayet ehemmiyetli ve ilmî bir mes'ele olduğundan, mütefekkirâne ve teennî ile okunmalı, gazete gibi acele okunmamalıdır.

Şimdi mezkûr âyet-i kerîmelerden muktebes olan ve bu âyet-i kerîmelerin bürhânî bir tefsiri olan "*ikinci işaret*"in şerh ve izâhîna geleceğiz. Şöyledir:

İkinci İşaret /Metin

İKİNCİ İŞÂRET

Şerh

(İKİNCİ İŞÂRET): Müellif (ra), "Haşır Risâlesi"nin "Birinci İşaret"inde, vücûb-i vücûd ve vahdet-i ilâhiyyenin delâlini serd etmişti. Bu "İkinci İşaret"te ise; esmâ-i ilâhiyyenin, "risâlet müessesesi"ni nasıl iktizâ ettiğini izâh ve isbât etmektedir.

Bu "İkinci İşaret"in muhteviyâtı, gelecek âyet-i kerîmelerden ve bu ma'nâya gelen sâir âyetlerden muktebestir ve bu âyet-i kerîmelerin bûrhanlı bir tefsîridir. Bu âyet-i kerîmelerden bir kaçını nûmûne olarak zîr ediyoruz:

Birincisi: Nisâ Sûresi'nin 150-152. âyet-i kerîmeleridir. Şöyledir ki:

أَنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفْرِقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَيَقُولُونَ تُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَتُكْفِرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ۝ أَوْ لِنِكَ هُمْ
الْكَافِرُونَ حَقًا وَأَعْنَدُنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ۝ وَالَّذِينَ امْتَنَعُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَمْ يُفْرِقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ أَوْ لِنِكَ سُوفَ يُؤْتِيهِمْ أَجُوزَهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا

انَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ "Muhakkak o kimseler (Yahûdî ve Hristiyanlar) ki, Ellâh'ı ve O'nun resüllerinin tümünü inkâr ederler."

İkinci İşaret /Metin

İKİNCİ İŞÂRET

Serh

(İKİNCİ İŞÂRET): Müellif (ra), "Hasır Risâlesi"nin "Birinci İşaret"inde, vücûb-i vücûd ve vahdet-i ilâhiyyenin delâlini serd etmişti. Bu "Ikinci İşaret"te ise; esmâ-i ilâhiyyenin, "risâlet müessesesi"ni nasıl iktizâ ettiğini izâh ve isbât etmektedir.

Bu "Ikinci İşaret"in muhteviyâti, gelecek âyet-i kerîmelerden ve bu ma'nâya gelen sâir âyetlerden muktebestir ve bu âyet-i kerîmelerin bürhânî bir tefsîridir. Bu âyet-i kerîmelerden bir kaçını nûmûne olarak zîr ediyoruz:

Birincisi: Nisâ Sûresi'nin 150-152. âyet-i kerîmeleridir. Şöyledir:

أَنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ۝ أَوْ لِنَكَفِرُونَ حَقًا وَأَعْنَدُنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ۝ وَالَّذِينَ امْنَأُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ أَوْ لِنَكَفِرُونَ سُوفَ يُؤْتِيهِمْ أَجُوزَهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا

“Anَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ” “Muhakkak o kimseler (Yahûdi ve Hristiyanlar) ki, Ellâh'ı ve O'nun resüllerinin tümünü inkâr ederler.”

İkinci İşaret /Şerh

nâmları altında yeni birer din ihdâs edip; bu dinleri, hak dîn olan İslâmiyetin yerine ikâme etmeleri ve bir kısım peygamberlerin risâletini kabûl, bir kısım peygamberlerin risâletini ise inkâr etmeleri sebebiyle, îmân ile küfür arasında bir yol bulmak istiyorlar. Hâlbuki, îmân ile küfür, hak ile bâtil arasında bir yol bulunamaz. Çünkü, hak birdir, müteaddid olamaz.

أولئك هُمُ الْكَافِرُونَ حَقّاً “İşte bunlar gerçekten kâfirlerdir.” Ya'nî, mezkûr vasıflarla muttasif olan ve îmâna muhâlif böyle bir i'tikâda sâhib olan Yahûdî ve Hıristiyanlar, ehl-i îmân olduklarını da'vâ etseler ve ba'zı insânlar onları ehl-i îmân kabûl etseler de; onlar, Kur'ân nazarında hakîkaten kâfirler ve küfürleri sâbit ve muhakkaktır. Zîrâ, îmân ile küfür, hak ile bâtil arasında bir yol yoktur.

Ellâhu Teâlâya îmân, resüllerine îmâna berâber tamâm olur. Hem resüllerin taraf-ı İlâhiden tebliğ ettikleri zarûriyyât-ı dîniyyeyi tafsilen ve zarûriyyatın gayrisini icmâlen tasdîk etmedikçe îmân mu'teber olamayacağından, resülleri ve onların getirdikleri ahkâmı tamâmen tasdîk lâzımdır. Binâenâleyh, resüllerin ba'zisini inkâr, tümünü inkâr hükmündedir. Artık böyle bir küfrü irtikâb eden, başta Yahûdî ve Hıristiyanlar olmak üzere, bütün kâfirler läyik oldukları cezâya hâzırlansınlar. O cezâyi da âyetin gelecek kısmı şöyle haber veriyor:

وَأَعْذَنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا “Biz de böyle kâfirler için rezil ve rüsvâ edici bir azâb hazırlamışızdır.” Ya'nî, Biz, başta

İkinci İşaret /Şerh

nâmları altında yeni birer dîn ihdâs edip; bu dinleri, hak dîn olan İslâmiyyetin yerine ikâme etmeleri ve bir kısım peygamberlerin risâletini kabûl, bir kısım peygamberlerin risâletini ise inkâr etmeleri sebebiyle, îmân ile küfür arasında bir yol bulmak istiyorlar. Hâlbuki, îmân ile küfür, hak ile bâtil arasında bir yol bulunamaz. Çünkü, hak birdir, müteaddid olamaz.

أولئك هُمُ الْكَافِرُونَ حَقّاً "İşte bunlar gerçekten kâfirlerdir." Ya'nî, mezkûr vasıflarla muttasif olan ve îmâna muhâlif böyle bir i'tikâda sâhib olan Yahûdî ve Hıristiyanlar, ehl-i îmân olduklarını da'vâ etseler ve ba'zı insanlar onları ehl-i îmân kabûl etseler de; onlar, Kur'ân nazarında hakikaten kâfirler ve küfürleri sâbit ve muhakkaktır. Zîrâ, îmân ile küfür, hak ile bâtil arasında bir yol yoktur.

Ellâhu Teâlâya îmân, resüllerine îmânlâ berâber tamâm olur. Hem resüllerin taraf-ı İlâhîden tebliğ ettikleri zarûriyyât-ı dîniyyeyi tafsilen ve zarûriyyatın gayrisini icmâlen tasdîk etmedikçe îmân mu'teber olamayacağından, resülleri ve onların getirdikleri ahkâmı tamâmen tasdîk lâzımdır. Binâenaleyh, resüllerin ba'zisini inkâr, tümünü inkâr hükmündedir. Artık böyle bir kûfrü irtikâb eden, başta Yahûdî ve Hıristiyanlar olmak üzere, bütün kâfirler lâyik oldukları cezâya hazırlansınlar. O cezayı da âyetin gelecek kısmı şöyle haber veriyor:

وَأَعْذَنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا "Biz de böyle kâfirler için rezil ve rüsvâ edici bir azâb hâzırlamışızdır." Ya'nî, Biz, başta

İkinci İşaret/Şerh

Yahûdî ve Hıristiyanlar olmak üzere bütün kâfirler için ihânet edici, onları kemâl-i zilletle azâblandırıcı bir azâb hâzırladık. Vakti gelince bu vaad olunan azâba ebediyen ma'rûz kalacaklardır. Bu ebedî azâb, onların imândan mahrûmiyyetlerinin bir cezasıdır.

وَالَّذِينَ أَنْهَا بِاللَّهِ قُرْبَلَةً "O kimseler ki; Ellâh'a ve bütün peygamberlerine birden imân ettiler." Ya'nî, o kimseler ki, Yahûdî ve Hıristiyanlara

muhâlif olarak Ellâh'ın vücûb-i vücûd ve vahdâniyyetini tasdîk etmeye berâber, bütün peygamberlerin nübüvvvetini ikrâr ve onların Ellâh katından getirdikleri bütün ahkâmı kabûl ettiler.

وَلَمْ يَقْرُئُوا بَيْنَ آخَدٍ وَمُثْنَمٍ "Ve onlar, peygamberlerden hiç birisinin arasıını tefrik etmediler." Ya'nî, mü'minler, Yahûdî ve Hıristiyanlar gibi,

peygamberlerin bir kısmını tasdîk edip bir kısmını tekzîb etmek süreyle, peygamberler arasında tefrika yapmadılar. Belki, bütün peygamberlere imân ettikleri gibi, bütün peygamberlerin Ellâh'dan getirmiş oldukları ahkâmın hak ve doğru olduğunu da ikrâr ettiler.

أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أَجُورَهُمْ "İşte bu vasıflara sahib olan mü'minlerin mükâfâtlarını Ellâh (cc), ileride verecektir." Ya'nî, Ellâh'a ve bütün

peygamberlere imân etmek vasfına, böyle ulvi ve nezih bir i'tikâda sahib olan mü'minlere, Ellâh'ın vahdâniyyetini tasdîk ve bütün peygamberlere imân etmeleri ve Ellâh ile resüllerinin arasını tefrik etmeksiz resüllerin

İkinci İşaret/Şerh

Yahûdî ve Hıristiyanlar olmak üzere bütün kâfirler için ihânet edici, onları kemâl-i zilletle azâblandıracı bir azâb hazırladık. Vakti gelince bu vaad olunan azâba ebediyen ma'rûz kalacaklardır. Bu ebedî azâb, onların imândan mahrûmiyetlerinin bir cezasıdır.

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ "O kimseler ki; Ellâh'a ve bütün peygamberlerine birden imân ettiler." Ya'nî, o kimseler ki, Yahûdî ve Hıristiyanlara muhâlif olarak Ellâh'ın vücûb-i vücûd ve vahdâniyyetini tasdîk etmekle berâber, bütün peygamberlerin nübûvvetini ikrâr ve onların Ellâh katından getirdikleri bütün ahkâmı kabûl ettiler.

وَلَمْ يَقْرُؤُوا بَيْنَ آخِدِ مِنْهُمْ "Ve onlar, peygamberlerden hiç birisinin arasıntı tefrik etmediler." Ya'nî, mü'minler, Yahûdî ve Hıristiyanlar gibi, peygamberlerin bir kısmını tasdîk edip bir kısmını tekzîb etmek süreıyla, peygamberler arasında tefrika yapmadılar. Belki, bütün peygamberlere imân ettikleri gibi, bütün peygamberlerin Ellâh'dan getirmiş oldukları ahkâmin hak ve doğru olduğunu da ikrâr ettiler.

أَوْلَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أَجْوَاهُمْ "İste bu vasıflara sahib olan mü'minlerin mükâfâtlarını Ellâh (cc), ileride verecektir." Ya'nî, Ellâh'a ve bütün peygamberlere imân etmek vasfına, böyle ulvî ve nezîh bir i'tikâda sahib olan mü'minlere, Ellâh'ın vahdâniyyetini tasdîk ve bütün peygamberlere imân etmeleri ve Ellâh ile resüllerinin arasını tefrik etmeksiz resüllerin

İkinci İşaret/Şerh

edeceksiniz.' Sonra Ellâh peygamberlerine: Bunu ikrâr ettiniz mi ve bunun üzerine Benim ahdimi kabûl ettiniz mi?' buyurdu. Onlar da, 'ikrâr ettiğ' dediler. Ellâhu Teâlâ, 'Şâhid olun, Ben de sizinle berâber şâhidlerdenim' buyurdu. (Ya'nî, Cenâb-ı Hak, peygamberleri bu ikrâr üzere biribirlerine şâhid tuttu ve Ellâh da bu ikrâra şâhid oldu. Sonra her bir nebi ümmetine bu ikrân beyân etti ve her bir nebi ümmetinin ferdlerini biribirlerine şâhid tuttu. Her nebi, kendisi de onların şehâdetlerine şâhid oldu.)"^[4]

Demek, Resûl-i Ekrem (sav) bütün peygamberlerin de peygamberidir. Cenâb-ı Hak, her bir asra bir veya bir kaç peygamber göndermiştir. Onların her biri, kendi asırlarında vazifedâr oldukları hâlde, Resûl-i Ekrem (asm), bütün asırlara hâtâb eden ve kendinden önceki zamânrlara ma'nen, kendisinden sonraki zamânrlara ise maddeten gönderilmiş umûmî ve cihânsümûl bir peygamberdir.

İşte, bu "İkinci İşaret"te esmâ-i İlâhiyyenin, "risâlet müessesesi"ni nasıl iktizâ ettiği izâh edilmektedir. Cenâb-ı Hakk'ın bin bir ismi vardır. Bin bir ism-i İlâhînin her birisi, risâlet müessesesini iktizâ etmektedir. O hâlde, esmâ-i hüsna adedince risâletin defilleri vardır.

Evet, Ellâh'a îmân, peygamberlere îmânı iktizâ eder. Ellâh'ın her bir ismi, risâlet müessesesini, bâ-husûs risâlet-i Muhammediyye (asm)'ı iktizâ ve isbât eder. Bir ism-i İlâhî, risâlet-i Muhammediyye (asm)'ı bir def'a iktizâ ederse, bin bir ism-i İlâhî, risâlet-i Muhammediyye (asm)'ı bin bir def'a iktizâ eder.

İkinci İşaret/Şerh

edeceksiniz.' *Sonra Ellâh peygamberlerine: 'Bunu ikrâr ettiniz mi ve bunun üzerine Benim ahdimi kabûl ettiniz mi?' buyurdu. Onlar da, 'îkrâr ettil' dediler. Ellâhu Teâlâ, 'Şâhid olun, Ben de sizinle berâber şâhidlerdenim' buyurdu. (Ya'nî, Cenâb-ı Hak, peygamberleri bu ikrâr üzere biribirlerine şâhid tuttu ve Ellâh da bu ikrâra şâhid oldu. Sonra her bir nebi ümmetine bu ikrân beyân etti ve her bir nebi ümmetinin ferdlerini biribirlerine şâhid tuttu. Her nebi, kendisi de onların şehâdetlerine şâhid oldu.)"*[4]

Demek, Resûl-i Ekrem (sav) bütün peygamberlerin de peygamberidir. Cenâb-ı Hak, her bir asra bir veya bir kaç peygamber göndermiştir. Onların her biri, kendi asırlarında vazifedâr oldukları hâlde, Resûl-i Ekrem (asm), bütün asırlara hitâb eden ve kendinden önceki zamânrlara ma'nen, kendisinden sonraki zamânrlara ise maddeten gönderilmiş umûmî ve cihânsümlü bir peygamberdir.

İşte, bu "*İkinci İşaret*" te esmâ-i İlâhiyyenin, "*risâlet müessesesi*" ni nasıl iktizâ ettiği izâh edilmektedir. Cenâb-ı Hakk'ın bin bir ismi vardır. Bin bir ism-i İlâhînin her birisi, risâlet müessesesini iktizâ etmektedir. O hâlde, esmâ-i hüsnâ adedince risâletin delilleri vardır.

Evet, Ellâh'a îmân, peygamberlere îmânı iktizâ eder. Ellâh'ın her bir ismi, risâlet müessesesini, bâ-husûs risâlet-i Muhammediyye (asm)'ı iktizâ ve isbât eder. Bir ism-i İlâhî, risâlet-i Muhammediyye (asm)'ı bir def'a iktizâ ederse, bin bir ism-i İlâhî, risâlet-i Muhammediyye (asm)'ı bin bir def'a iktizâ eder.

İkinci İşaret/Şerh

Demek, bin bir ism-i İlâhi, bin bir def'a hem tevhidin, hem âhiretin, hem de risâletin delilidir. Çünkü ;hiç bir isim yoktur ki; tevhîd, haşır ve risâleti bildirmesin ve iktizâ etmesin.

Cenâb-ı Hakk'ın tekvinci olarak Zâtında, sıfâtında, esmâsında ve ef'âlinde şeriki olmadığı gibi; tekliî olarak da Zâtında, sıfâtında, esmâsında ve ef'âlinde şeriki yoktur. Her bir fiil-i İlâhi, Cenâb-ı Hakk'ın sıfât-ı kudsîyyesine ve bin bir ism-i İlâhi'sine dayanmaktadır. İrsâl-i rusûl (peygamberleri göndermek) de Cenâb-ı Hakk'ın bir fiili olduğundan, o da Cenâb-ı Hakk'ın sıfât-ı kudsîyyesine ve bin bir ismîne dayanmaktadır. O hâlide, her bir peygamberin gönderilmesi, sıfât-ı kudsîyyeye ve bin bir ism-i İlâhiyyeye dayanmaktadır. Dolayısıyla, kâinâtta tekvinci olarak tezâhür eden bir sıfat veya bir ism-i İlâhiyi inkâr etmek şirk olduğu gibi; tekliî olarak bir peygamberi veya bir âyeti veya bir hükümlü veya mütevâfir bir hadisi inkâr etmek de, Nisâ Sûresi'nin 151. âyet-i kerîmesinin sarâhatıyla şîrtir.

Hem bir sıfatı veya bir ism-i İlâhiyi inkâr etmek, bütün sıfat ve esmâ-i İlâhiyyeyi inkâr etmek hükmünde olduğu gibi; bir peygamberi veya bir âyeti veya bir hükümlü veya mütevâfir bir hadisi inkâr etmek de, bütün sıfat ve esmâ-i İlâhiyyeyi, belki bütün peygamberleri ve onlara inzâl buyurulan vahy-i İlâhiyi inkâr etmek hükmündedir.

Şimdi, esmâ-i İlâhiyyenin "*risâlet müessesesi*" ni nasıl iktizâ ettiğini, bâ-husûs risâlet-i Muhammediyyeyi nasıl isbât ettiğini akî ve nakî defillerle izâh edeceğiz:

İkinci İşaret/Şerh

Demek, bin bir ism-i İlâhi, bin bir def'a hem tevhidin, hem âhiretin, hem de risâletin defilidir. Çünkü ;hiç bir isim yoktur ki; tevhid, haşır ve risâleti bildirmesin ve iktizâ etmesin.

Cenâb-ı Hakk'ın tekvinci olarak Zâtında, sıfâtında, esmâsında ve ef'âlinde şerîki olmadığı gibi; tekliî olarak da Zâtında, sıfâtında, esmâsında ve ef'âlinde şerîki yoktur. Her bir fiil-i İlâhi, Cenâb-ı Hakk'ın sıfât-ı kudsiyyesine ve bin bir ism-i İlâhi'sine dayanmaktadır. İrsâl-i rusûl (peygamberleri göndermek) de Cenâb-ı Hakk'ın bir fiili olduğundan, o da Cenâb-ı Hakk'ın sıfât-ı kudsiyyesine ve bin bir ismine dayanmaktadır. O hâlde, her bir peygamberin gönderilmesi, sıfât-ı kudsiyyeye ve bin bir ism-i İlâhiyyeye dayanmaktadır. Dolayısıyla, kânâttâ tekvînî olarak tezâhür eden bir sıfat veya bir ism-i İlâhiyi inkâr etmek şirk olduğu gibi; tekliî olarak bir peygamberi veya bir âyeti veya bir hükm-i İlâhiyi veya mütevâtil bir hadisi inkâr etmek de, bütün sıfat ve esmâ-i İlâhiyyeyi, belki bütün peygamberleri ve onlara inzâl buyurulan vahy-i İlâhiyi inkâr etmek hükmündedir.

Hem bir sıfatı veya bir ism-i İlâhiyi inkâr etmek, bütün sıfat ve esmâ-i İlâhiyyeyi inkâr etmek hükmünde olduğu gibi; bir peygamberi veya bir âyeti veya bir hükm-i İlâhiyi veya mütevâtil bir hadisi inkâr etmek de, bütün sıfat ve esmâ-i İlâhiyyeyi, belki bütün peygamberleri ve onlara inzâl buyurulan vahy-i İlâhiyi inkâr etmek hükmündedir.

Şimdi, esmâ-i İlâhiyyenin "risâlet müessesesi"ni nasıl iktizâ ettiğini, bâ-husûs risâlet-i Muhammediyyeyi nasıl isbât ettiğini aklî ve nakî defillerle izâh edeceğiz:

İkinci İşaret/Metin

Evet, şöyle müzeyyen bir kâinâtın, öyle mukaddes bir Sâni'ne böyle bir Resûl-i Ekrem, Işık Şems'e lüzumu derecesinde elzemdir.

Serh

kendi hevâ-i nefşinden bir sey söylemez. Onun din nâmuna söylediði, ancak kendisine vahy olunandan başka bir şey degildir”[7] ayet-i kerîmesinin sarâhatiyle; o zât asm), Pâdişâhın emriyle hareket eder, O'nun ahkâmını insanlara tebliğ eder. Hâşâ! Kendi hevâ-i nefşinden bir şeyle söylemez.

Müellif (ra) bu konuda şöyle buyurmaktadır:

“Hem ma'den-i kemâlât ve muallim-i âliye olan o dellâl-i vahdânîyet ve saâdet, kendi kendine söylemiyor; belki söylettiriliyor. Evet, Hâlik-ı Kâinât tarafından söylettiriliyor. Üstâd-ı Ezeli'sinden ders alır, sonra ders verir. Çünkü, sâbık işaretlelerde kısmen beyân edilen binler delâil-i nübüvvetle; Hâlik-ı Kâinât bütün o mu'cizâtu onun elinde halk etmekle gösterdi ki; o, O'nun hesâbına konuşuyor, O'nun kelâmını tebliğ ediyor. Hem ona gelen Kur'ân ise, içinde, dışında kırk vech-i i'câz ile gösterir ki, o Cenâb-ı Hakk'ın tercümândır. Hem o kendi zâtında bütün ihlâsiyla ve takvâsıyla ve ciddiyetiyle ve emânetiyle ve sâir bütün ahvâl ü etvâryla gösterir ki; o kendi nâmuna, kendi fikriyle demiyor; belki Hâlik'ı nâmuna konuşuyor.”[8]

(Evet, şöyle müzeyyen bir kâinâtın,[9] öyle mukaddes bir Sâni'ne böyle bir Resûl-i Ekrem, Işık Şems'e lüzumu derecesinde elzemdir.)

İkinci İşaret/Metin

Evet, şöyle müzeyyen bir kâinâtın, öyle mukaddes bir Sâni'ne böyle bir Resûl-i Ekrem, ışık Şems'e lüzumu derecesinde elzemdir.

Şerh

kendi hevâ-i nefşinden bir şey söylemez. Onun din nâmuna söylediği, ancak kendisine vahy olunandan başka bir şey değildir”^[7] ayet-i kerîmesinin sarâhatıyla; o zât asm), Pâdişâhın emriyle hareket eder, O'nun ahkâmını insânlar tebliğ eder. Hâşâ! Kendi hevâ-i nefşinden bir şeyler söylemez.

Müellif (ra) bu konuda şöyle buyurmaktadır:

“Hem ma'den-i kemâlât ve muallim-i ahlâk-ı âliye olan o dellâl-i vahdânîyyet ve saâdet, kendi kendine söylemiyor; belki söylettiriliyor. Evet, Hâlk-ı Kâinât tarafından söylettiriliyor. Üstdâr-ı Ezeli'sinden ders alır, sonra ders verir. Çünkü, sâbık işaretlerde kısmen beyân edilen binler delâl-i nübüvvete; Hâlk-ı Kâinât bütün o mu'cizâtı onun elinde halk etmeye gösterdi ki; o, O'nun hesâbına konuşuyor, O'nun kelâmını tebliğ ediyor. Hem ona gelen Kur'an ise, içinde, dışında kırk vech-i i'câz ile gösterir ki, o Cenâb-ı Hakk'ın tercümândır. Hem o kendi zâtında bütün ihlâsyyla ve takvâsiyla ve ciddiyetiyle ve emânetiyle ve sâir bütün ahvâl ü etvâriyla gösterir ki; o kendi nâmuna, kendi fikriyle demiyor; belki Hâlk'ı nâmına konuşuyor.”^[8]

(Evet, şöyle müzeyyen bir kâinâtın,^[9] öyle mukaddes bir Sâni'ne böyle bir Resûl-i Ekrem, ışık Şems'e lüzumu derecesinde elzemdir.)

İkinci İşâret/Şerh

Risâlet vazifesini en mükemmel bir sürette ifâ eden ve risâlet vazifesini asâleton yürütüp hakîki muhâtab-ı İlâhi unvânını alan Hazret-i Muhammed (asm)'dır.

Öyle ise **مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** cümlesi, cümlesini iktizâ ve istilzâm eder. O hâlde, **اللَّهُ** cümlesini kalb ile tasdîk, dil ile ikrâr etmeyen, Ellâh'a da îmân etmiş sayılmaz, dolayısıyla ehl-i necât olamaz. Müellif (ra), eserlerinin değişik yerlerinde **مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** cümlesi, cümlesini iktizâ ve istilzâm ettiğini tafsîliâtiyla izâh etmiştir. Nûmûne olarak ba'zi ifâdelerini naktî ediyoruz:

"*Arkadaş! Ulûhiyyet, risâlet, âhiret, kâinât arasında hakîkatta telâzum vardır. Ya'nî, bunlardan birisinin vücûd ve sübûtu, ötekisinin de vücûd ve sübütunu istilzâm eder. Birisine îmân, ötekisine de îmânı icâb ettirir.*

"*Ve kezâ, ziyâsiz Güneş'in vücûdu mümkün olmadığı gibi, ulûhiyyet de tezâhürsüz olamaz. Tezâhürü ise, ırsâl-i rusûl ile olur.*"[10]

"*Kelime-i şehâdetin iki kelâmi biribirinden ayrılmaz, biribirini isbât eder, biribirini tazammun eder, biribirisiz olmaz. Mâdem Peygamber aleyhi's-salâtü ve's-selâm Hâtemü'l-Enbiyâ'dır; bütün enbiyânın vârisidir; elbette bütün vusûl yollarının başındadır. Onun câdde-i kübrâsından háric, hakîkat ve necât yolu olamaz.*"[11]

"Kelime-i Şehâdet'in Bürhâni içindedir:

İkinci İşaret/Şerh

Risâlet vazifesini en mükemmel bir sürette ifâ eden ve risâlet vazifesini asáleten yürütüp hakikî muhâtab-ı İlâhi unvânını alan Hazret-i Muhammed (asm)'dır.

Öyle ise **مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** cümlesi, cümlesini iktizâ ve istilzâm eder. O hâlde, **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** cümlesini kalb ile tasdik, dil ile ikrâr etmeyen, Ellâh'a da îmân etmiş sayılmaz, dolayısıyla ehl-i necât olamaz. Müellif (ra), eserlerinin değişik yerlerinde **مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** cümlesi, cümlesini iktizâ ve istilzâm ettiğini tafsîlîtiyla izâh etmiştir. Nümûne olarak ba'zi ifâdelerini nakt ediyoruz:

"*Arkadaş! Ulûhiyyet, risâlet, âhiret, kâinât arasında hakikatta telâzum vardır. Ya'nî, bunlardan birisinin vücûd ve sübûtu, ötekisinin de vücûd ve sübûtunu istilzâm eder. Birisine îmân, ötekisine de îmânı içâb ettirir.*

"*Ve kezâ, ziyâsız Güneş'in vücûdu mümkün olmadığı gibi, ulûhiyyet de tezâhürsüz olamaz. Tezâhürü ise, ırsâl-i rusûl ile olur.*"[10]

"*Kelime-i şehâdetin iki kelâmu biribirinden ayrılmaz, biribirini isbât eder, biribirini tazammun eder, biribirisiz olmaz. Mâdem Peygamber aleyhi's-salâtü ve's-selâm Hâtemü'l-Enbiyâ'dır, bütün enbiyânın vârisidir; elbette bütün vusûl yollarının başındadır. Onun câdde-i kübrâsından hâric, hakikat ve necât yolu olamaz.*"[11]

"*Kelime-i Şehâdet'in Bürhânu içindedir:*

İkinci İşaret/Şerh

Evet, ulûhiyyet nübüvvete bürhân-i limmîdir. Muhammed aleyhi's-selâm, Sâni-i Zü'l-Celâle zâtıyla ve lisânyla bürhân-i innidir...”[13]

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ لِإِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ**مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** بِعَوْنَى الْجَنَّةِ
Ba'zları diyorlar ki: “لِإِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ**مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** cümlesi, ehl-i necât olmak için kâfidir. Bir kimse demese bile kurtulur.” Hâşâ! Böyle bir inanç,aslâ medâr-i necât olamaz. Zîrâ, **مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** cümlesi, siz olamaz.

لِإِلَهٍ إِلَّا اللَّهُمُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ**** cümlesi de **مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** siz olamaz. Bu iki cümle arasında telâzum vardır. Ya'nî, her iki cümle, biribirini iktizâ ve istilzâm ederler. Demek, ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatları, risâlet-i Muhammediyye (asm)'ı iktizâ eder.

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ Hem ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatları gibi; hiç bir sıfat-ı ilâhi^{siz} olamaz. **مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** ise, hiç bir sıfat-ı ilâhîsiz olamaz. Ya'nî, bütün esmâ ve sıfât-ı ilâhiyye, cümlesini iktizâ eder. Zîrâ, tevhîdi bütün merâtihiyle en mükemmel bir sürette ders veren, Muhammed-i Arabî (asm)'dır.

Demek, tevhîdin iki kelimesi, aslâ biri birisiz olamaz. İşte bu “*İkinci İşaret*”te esmâ ve sıfât-ı ilâhiyyenin, risâlet müessesesini, bâ-husûs **مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** cümlesini nasıl iktizâ ettiği izâh edilmektedir.

İkinci İşaret/Serh

Evet, ulûhiyyet nübüvvete bürhân-ı limmîdir. Muhammed aleyhi's-selâm, Sâni-ı Zül-Celâle zâtıyla ve lisânyla bürhân-ı innidir..."[13]

Ba'zları diyorlar ki: "لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ" cümlesi, ehl-i necât olmak için kâfidir. Bir kimse demese bile kurtulur." Hâşâ ! Böyle bir inanç, aslâ medâr-ı necât olamaz. Zîrâ, "لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ" cümlesi, مُحَمَّدُ رَسُولُ اللَّهِ'siz olamaz.

"لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ" cümlesi de مُحَمَّدُ رَسُولُ اللَّهِ'siz olamaz. Bu iki cümle arasında telâzum vardır. Ya'nî, her iki cümle, birbirini iktizâ ve istilzâm ederler. Demek, ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatları, risâlet-i Muhammediyye (asm)'ı iktizâ eder.

Hem ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatları gibi; hiç bir sıfat-ı İlâhi' siz olamaz. Hem de مُحَمَّدُ رَسُولُ اللَّهِ ise, hiç bir sıfat-ı İlâhîsiz olamaz. Ya'nî, bütün esmâ ve sıfât-ı İlâhiyye, cümlesini iktizâ eder. Zîrâ, tevhîdi bütün merâtihiyle en mükemmel bir sûrette ders veren, Muhammed-i Arabî (asm)'dır.

Demek, tevhîdin iki kelimesi, aslâ biri birisiz olamaz. İşte bu "İkinci İşaret"te esmâ ve sıfât-ı İlâhiyyenin, risâlet müessesesini, bâ-husûs مُحَمَّدُ رَسُولُ اللَّهِ cümlesini nasıl iktizâ ettiği izâh edilmektedir.

İkinci İşaret/Şerh

Şimdi, ma'büdiyyet ma'nâsında olan ulûhiyyet sıfatının izâhîne geçiyoruz:

Ellâh, Vâcibü'l-Vücûd olan Ma'bûd demektir. Ellâh ismi, bin bir ism-i îlâhiyi tazammun eden alem-i Zât-i îlâhi'dir. Alem olmakla berâber, en başta ulûhiyyet sıfatını tazammun eder. Ulûhiyyet ise, mümkünâtın cümlesiinin, zerreden Arş'a, Arş'tan zerreye, ezelden ebede, ebedden ezele kadar her şeyin O'nun ma'büdiyyetine karşı kul ve köle olmasına. Evet, Güneş, Ay, havâ, su, toprak, kusaca bütün mevcûdât O'nun abdi ve kölesidir.

Ulûhiyyet sıfatı risâletsiz olamaz. Zirâ, ulûhiyyet sıfatının tezâhürü, ancak peygamberler vâsitasıyla mümkündür. Bunun için, Hazret-i Nûh, Hazret-i Hûd, Hazret-i Sâlih, Hazret-i Şuayb gibi bütün peygamberler, nev-i beşeri bir tek îlâhin varlığına ve birligine dâvet etmişler, yalnız O'na kul olmaya çağrırmışlar, ulûhiyyet ve ma'büdiyyet sıfatlarında Ellâh'ın şerîki olmadığını cin ve inse i'lân etmişlerdir. Kur'ân-ı Kerîm, pek çok âyet-i kerîmesinde peygamberlerin bu ortak dâvetini şöyle beyân buyurmaktadır:

يَا قَوْمَ اغْبَدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرَهُ “(Ey kavmim!) Yalnız (Ellâh'a ibâdet edin, sâdece O'na kul olun.) Çünkü, (sizin için O'ndan başka bir îlâh yoktur.) Ulûhiyyet ve ma'büdiyyet sıfatları, O'na hâstır. O'ndan başka ibâdete lâyik hiç bir varlık tasavvur edilemez.”[14]

İkinci İşâret/Şerh

Şimdi, ma'bûdiyyet ma'nâsında olan ulûhiyyet sıfatının izâhına geçiyoruz:

Ellâh, Vâcibü'l-Vücûd olan Ma'bûd demektir. Ellâh ismi, bin bir ism-i îlâhiyyî tazammun eden alem-i Zât-i îlâhi'dir. Alem olmakla berâber, en başta ulûhiyyet sıfatını tazammun eder. Ulûhiyyet ise, mümkünâtın cümlesiinin, zerredeñ Arş'a, Arş'tan zerreye, ezelden ebede, ebedden ezele kadar her şeyin O'nun ma'bûdiyyetine karşı kul ve köle olmasıdır. Evet, Güneş, Ay, havâ, su, toprak, kısaca bütün mevcûdât O'nun abdi ve kölesidir.

Ulûhiyyet sıfatı risâletsiz olamaz. Zîrâ, ulûhiyyet sıfatının tezâhürü, ancak peygamberler vâsîtiyla mümkündür. Bunun için, Hazret-i Nûh, Hazret-i Hûd, Hazret-i Sâlih, Hazret-i Şuayib gibi bütün peygamberler, nev-i beseri bir tek îlâhin varlığına ve birliğine da'vet etmişler, yalnız O'na kul olmaya çağrırmışlar, ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatlarında Ellâh'ın şerîki olmadığını cin ve inse ilân etmişlerdir. Kur'ân-ı Kerîm, pek çok âyet-i kerîmesinde peygamberlerin bu ortak da'vetini şöyle beyân buyurmaktadır:

يَا قَوْمَ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ “(Ey kavmim!) Yalnız (Ellâh'a ibâdet edin, sâdece O'na kul olun.) Çünkü, (sizin için O'ndan başka bir îlâh yoktur) Ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatları, O'na hâstur. O'ndan başka ibâdetle lâyık hiç bir varlık tasavvur edilemez.”[14]

İkinci İşaret/Şerh

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي لِهِ إِلَّا أَنَّا فَاعْبُدُونَ

"(Ve) ey son peygamber! (Senden evvel) eski kavimlere (hiç bir peygamber göndermedik ki, illâ ona) o peygambere, ilâhi katundan) şöyle vahy etmişтик (bütün peygamberlere vahy ile semâvi kitâblar vâstasıyle şöyle bildirmiştik: (Muhakkak ki, Benden başka ilâh yoktur.) Bütün mahlûkâtin ilâhi ve Ma'bûd'u ancak Benim. (Artık) ey kullarum! (Yalnız Bana ibâdet ediniz.) Sizi yaratın, yaşıtan, bütün ihtiyâclarınızı yerine getiren, zararlı şeyleri sizden def' eden Rabbinize ibâdet edin. Ondan başkasına, ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatlarını isnâd etmeyin, başkalarına ibâdet etmek suretiyle küfür ve şirkeye düşmeyin. İşte, şâni yüce olan Ellâh, bütün insanlığı böylece tevhîd dinine da'vet buyurmaktadır." [17]

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اغْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ

"(Zât-i Ulûhiyyetim keşem ederim ki;) muhakkak (her ümmete, 'Ellâh'a ibâdet ediniz) yalnız O'na kullukta bulununuz (ve tâgûta ibâdetten kaçınınız' diye peygamber göndermiştizdir.)" [18]

Âyet-i kerîmede geçen "tâgût" kelimesi; Ellâh'dan başka kendisine ibâdet edilen her varlığın adıdır. O hâlde, bütün peygamberler, beşeri besere kul olmaktan

İkinci İşaret/Şerh

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي لِهِ إِلَّا أَنَّا فَاعْبُدُونَ

"(Ve) ey son peygamber! (Senden evvel) eski kavimlere (hiç bir peygamber göndermedik ki, illâ ona) o peygambere, İlâhî katumdan) şöyle vahy etmiştık: bütün peygamberlere vahy ile semâvi kitâblar vâsitâsiyle şöyle bildirmiştik: (Muhakkak ki, Benden başka İlâh yoktur.) Bütün mahlükâtın İlâhi ve Ma'bûd'u ancak Benim. (Artık) ey kollarım! (Yalnız Bana ibâdet ediniz.) Sizi yaratan, yaşatan, bütün ihtiyâclarınızı yerine getiren, zararlı şeyleri sizden def' eden Rabbinizi ibâdet edin. Ondan başkasına, ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatlarını isnâd etmeyin, başkalarına ibâdet etmek suretiyle küfür ve şirke düşmeyin. İşte, şânu yüce olan Ellâh, bütün insanlığı böylece tevhîd dînîne da'vet buyurmaktadır." [17]

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اغْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ

"(Zât-i Ulûhiyyetime kasem ederim ki;) muhakkak (her ümmete, 'Ellâh'a ibâdet ediniz) yalnız O'na kullukta bulununuz (ve tâgûta ibâdetten kaçınız' diye peygamber göndermemizizdir.)" [18]

Âyet-i kerîmede geçen "tâgût" kelimesi; Ellâh'dan başka kendisine ibâdet edilen her varlığın adıdır. O hâlde, bütün peygamberler, beşeri besere kul olmaktan

İkinci İşâret/Şerh

اللَّمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَيِّحُ لَهُ مِنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالظَّيْرِ صَنَافِاتٍ كُلُّ ذَلِكُ عِلْمٌ
 صَلَاتُهُ وَتَسْبِيحةُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
 وَإِلَيْهِ الْمُصِيرُ

"Göklerde ve yerde bulunanlarla saf saf uçan kuşların Ellâh'ı tesbih ettiklerini görmez misin? Her biri, kendi duasını ve tesbihini (öğrenmiş) bilmüştür. Ellâh, onların yapmakta oldukları hakkiyle bilir. Göklerin ve yerin mülkü Ellâh'ındır; dönüş de ancak O'nadır." [20]

انَّ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا أَتَى الرَّحْمَنَ عَبْدًا

"(Göklerde ve yerde olan şeylerin hepsi, Rahmân'a kul olarak vücûda gelmiş mahlûkattan başka bir şey değildir.) Bunlarun hepsi, Ellâhu Teâlâ'nun emrine boyun eğmiş, itâatkâr kullardır. O'nun varlığını ve birligini tasdîk etmişler, O'nun rubûbiyyetini kabûl edip O'na ilticâ etmektedirler, o Ma'bûd-i bi'l-hakk'a kul olmakla iftihâr etmektedirler." [21]

Şimdi, alemden tezâhür eden ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatlarını, bir kaç misâlle izâh edeceğiz: Meselâ; ecsâmî semâviyyeden olan ve nizâm-ı âlemin zenbereği hükmünde bulunan Güneş'e bakıp görüyorum ki; Güneş, o azamet ve cesâmetiyle berâber her gün kendisine ta'yin edilen kânûn dâhlinde nizâm ve intizâmla şarttan doğup, garbdan batmaktadır. Fennin tesbitiyle, kendi ekseni etrafında hızla dönmektedir.

İkinci İşâret/Şerh

اللَّمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَيِّحُ لَهُ مِنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالظَّيْرِ صَنَافِاتٍ كُلُّ ذَلِكُ عِلْمٌ
 صَلَاتُهُ وَتَسْبِيحةُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
 وَإِلَيْهِ الْمُصِيرُ

"Göklerde ve yerde bulunanlarla saf saf uçan kuşların Ellâh'ı tesbih ettiklerini görmez misin? Her biri, kendi duasını ve tesbihini (öğrenmiş) bilmüştür. Ellâh, onların yapmakta oldukları hakkiyle bilir. Göklerin ve yerin mülkü Ellâh'ındır; dönüş de ancak O'nadır." [20]

انَّ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا أَتَى الرَّحْمَنَ عَبْدًا

"(Göklerde ve yerde olan şeylerin hepsi, Rahmân'a kul olarak vücûda gelmiş mahlûkattan başka bir şey değildir.) Bunlarun hepsi, Ellâhu Teâlâ'nun emrine boyun eğmiş, itâatkâr kullardır. O'nun varlığını ve birligini tasdîk etmişler, O'nun rubûbiyyetini kabûl edip O'na ilticâ etmektedirler, o Ma'bûd-i bi'l-hakk'a kul olmakla iftihâr etmektedirler." [21]

Şimdi, alemden tezâhür eden ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatlarını, bir kaç misâlle izâh edeceğiz: Meselâ; ecsâmî semâviyyeden olan ve nizâm-ı âlemin zenbereği hükmünde bulunan Güneş'e bakıp görüyorum ki; Güneş, o azamet ve cesâmetiyle berâber her gün kendisine ta'yin edilen kânûn dâhlinde nizâm ve intizâmla şarttan doğup, garbdan batmaktadır. Fennin tesbitiyle, kendi ekseni etrafında hızla dönmektedir.

İkinci İşaret/Şerh

akıl vererek, onunla o mu'cizât-ı san'atına ve o bedî' kudretine karşı secede-i hayret ettirerek, ona âyât-ı kibriyâyi okutturup kemербесте-i ubûdiyyet ettirerek, o mescid-i kebirde bir abd-i sâcid fîratunda yaratmıştır. Hîç mümkün müdür ki: Şu mescid-i kebirin içindeki sâcidlerin, ábidlerin Ma'bûd-i hakikileri; o Sâni-ı Vâhid-i Ehad'den başkası olabilsin?"[23]

"Bak, kâinâttaki bütün mevcûdâta zî-hayât olsun, câmid olsun, kemâl-i itâat ve intizâm ile vazife sûretinde ubûdiyyetleri var. Bir kısmı şuûrsuz, hissiz oldukları hâlde, gáyet şúrkârâne, intizâmperverâne ve ubûdiyyetkârâne vazife görüyورlar. Demek, bir Ma'bûd-i bî'l-hak ve bir Âmir-i Mutlak vardır ki, bunları ibâdet sevk edip istihdâm ediyor." [24]

Kâinât mescid-i kebirinde bütün mevcûdât o Ma'bûd-i bî'l-hakk'a ibâdet ettiği gibi, nev-i beser de o mescidde yalnız O'na ibâdet etmelidir. Zîrâ, gelecek âyet-i kerîme nev-i besere bunu emr etmektedir:

وَإِنَّ الْمَسَاجِدَ لِلّهِ فَلَا تَنْدُعُوا مَعَ اللّهِ أَحَدًا "(Ve) bana vahy olundu ki: (Şübhe yok ki, mescidler) Hak Teâlâ'ya ibâdet ve itâatte bulunulacak, kulluk secdesine kapılacak herhangi bir ma'bed, herhangi bir mevkî' (yalnız Ellâh içindir.) Orada Cenâb-ı Hak'tan başkasına ibâdette, kulluk secdesinde bulunulamaz. (Artık Ellâh ile berâber hîç bir kimseye ibâdette bulunmayın.)"[25]

İkinci İşaret/Şerh

akıl vererek, onunla o mu'cizât-ı san'atına ve o bedî' kudretine karşı secede-i hayret ettirerek, ona âyât-ı kibriyâyi okutturup kemerbeste-i ubûdiyyet ettirerek, o mescid-i kebirde bir abd-i sâcid fitratunda yaratmıştır. Hîç mümkün müdür ki: Şu mescid-i kebirin içindeki sâcidlerin, âbidelerin Ma'bûd-i hakikileri; o Sâni-ı Vâhid-i Ehadden başkası olabilisin?"[23]

"Bak, kâinâttaki bütün mevcûdâta ;zî-hayât olsun, câmid olsun, kemâl-i itâat ve intizâm ile vazife süretinde ubûdiyyetleri var. Bir kısmı şuûrsuz, hıssız oldukları hâlde, gáyet suûrkârâne, intizâmperverâne ve ubûdiyyetkârâne vazife görüyorlar. Demek, bir Ma'bûd-i bî'l-hak ve bir Âmir-i Mutlak vardur ki, bunları ibâdet sevk edip istihdâm ediyor."[24]

Kâinât mescid-i kebirinde bütün mevcûdât o Ma'bûd-i bî'l-hakk'a ibâdet ettiği gibi, nev-i beser de o mescidde yalnız O'na ibâdet etmelidir. Zîrâ, gelecek âyet-i kerîme nev-i besere bunu emr etmektedir:

وَأَنَّ الْمُسَاجِدَ لِلّهِ فَلَا تَذْغِوا مَعَ اللّهِ أَحَدًا "(Ve) bana vahy olundu ki:

(Şübhe yok ki, mescidler) Hak Teâlâ'ya ibâdet ve itâatte bulunulacak, kulluk secdesine kapanılacak herhangi bir ma'bed, herhangi bir mevkî' (yalnız Ellâh içindir.) Orada Cenâb-ı Hak'tan başkasına ibâdette, kulluk secdesinde bulunulamaz. (Artık Ellâh ile berâber hîç bir kimseye ibâdette bulunmayın.)"[25]

İkinci İşaret/Serh

Resûl-i Ekrem (asm)'in; "Yeryüzü, bana mescid kalındı" hadîs-i şerîfinin sarâhatıyla, yeryüzünün her tarafı ehl-i imân için bir mesciddir. Bu âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfin sarâhatıyla; bu yeryüzü mescidinde yalnız Ellâh'a ibâdet edilmeli, O'nun ahkâmî icrâ ve tatbik edilmelidir.

Demek, bütün mevcûdâtn kendilerine mahsûs bir zikir, bir tesbîh, bir namâz ve bir ubûdiyyetle meşgûl olmaları, ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatlarına ve îlah ve Ma'bûd isimlerine şehâdet eder. Mevcûdât-ı âlemin bu şehâdetleri ise, ancak risâlet müessesesiyle, bâ-husûs risâlet-i Muhammediyye ile bilinir.

Evet, vahy-i Kurân'dan evvel, âlemin ma'nâsı neden ibâret olduğu bilinemediği, her şey câmid, meyyit, ma'nâsız bir sürette tevehhüm edildiği bir zamanda, birden sadâ-yi Kur'ân ile bütün mevcûdât-ı âlemin zâkir sâcid, müsebbih, me'mûr ve musahhar birer abd olduklarının i'lân edilmesi, bu da'vânnın en büyük bir delîlidir. Müellif (ra), bu hakikati "On Üçüncü Söz"de şöyle ifâde buyurmaktadır:

"Kur'ân'ın her bir âyeti, birer necm-i sâkib gibi, i'câz ve hidâyet nûrunu neşr ile küfrün zulümâtını nasıl dağıttığını görmek, zevk etmek istsersen; kendini o asr-ı câhilîyyette ve o sahrâ-yi bedevîyyette farz et ki, her şey zulmet-i cehil ve gaflet altında perde-i cümûd u tabiatâ sarılmış olduğu bir ânda, birden Kur'ân'ın lisân-ı ulviyyesinden

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكُ الْمَدُوسُ الْغَرِيزُ

الْحَكِيمُ

İkinci İşaret/Şerh

Resûl-i Ekrem (asm)'ın; "Yeryüzü, bana mescid kılındı" hadîs-i şerîfinin sarâhatıyla, yeryüzünün her tarafı ehl-i îmân için bir mesciddir. Bu âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfin sarâhatıyla; bu yeryüzü mescidinde yalnız Ellâh'a ibâdet edilmeli, O'nun ahkâmı icrâ ve tatbik edilmelidir.

Demek, bütün mevcûdâtn kendilerine mahsûs bir zikir, bir tesbîh, bir namâz ve bir ubûdiyyetle meşgûl olmalar, ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatlarına ve İlâh ve Ma'bûd isimlerine şehâdet eder. Mevcûdât-ı âlemin bu şehâdetleri ise, ancak risâlet müessesesiyle, bâ-husûs risâlet-i Muhammediyye ile bilinir.

Evet, vahy-i Kurân'dan evvel, âlemin ma'nâsı neden ibâret olduğu bilinmediği, her şey câmid, meyyit, ma'nâsız bir sürette tevehüm edildiği bir zamânda, birden sadâ-yi Kurân ile bütün mevcûdât-ı âlemin zâkir, sâcid, müsebbih, me'mûr ve musahhar birer abd olduklarının i'lân edilmesi, bu da'vânin en büyük delîlidir. Müellif (ra), bu hakâkati "On Üçüncü Söz'de şöyle ifâde buyurmaktadır:

"Kur'ân'ın her bir âyeti, birer necm-i sâkub gibi, i'câz ve hidâyet nûrunu neşr ile kûfrûn zulümâtunu nasıl dağıttığını görmek, zevk etmek isterSEN; kendini o asr-ı câhiliyyette ve o sahrâ-yi bedevîyyette farz et ki, her şey zulmet-i cehîl ve gaflât altında perde-i cümüd u tabiatâ sarılmış olduğu bir ânda, birden Kur'ân'ın lisân-ı ulviyyesinden

يُسَبِّحُ اللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمُلْكُ الْقَدُّوسُ

العزيز الحكيم

İkinci İşâret/Şerh

Tâ ki, tekvînî ibâdetle meşgûl olan mevcûdâta hakikî bir kardeş olsun. Zirâ, gece ve gündüz, Ellâh'a itaat eder. Küre-i Arz, yedi kat gök ve içindekiler, kısaca âlemde her şey secededir. O Ma'bûd-i bî'l-hak, iş mevsiminde bir tâifeyi gönderir, onlara kendilerine mahsûs bir tesbihî, bir namâzi, bir ubûdiyyeti emrî eder. Yaz mevsiminde ise ayrı bir tâifeyi ubûdiyyet vazifesi için gönderir. Elbette, mevcûdât-ı âlemin tekvîn süretindeki bu ubûdiyyetini, nevî' beşer tek başına anlayamaz. Öyle ise, onlannı bu ubûdiyyetlerini nevî' beşere ta'rîf edecek ve onları teklifi kânûnlarla mükellef tutup ibâdete sevk edecek, böylece kâinâttaki mevcûdâta kardeş, belki zâbit ilân edecek peygamberlere ihtiyâc vardır. Bu vazifeyi ise, en mükemmel bir tarzda ifâ eden Resûl-i Ekrem (asm)'dır.

Müellif (ra) şöyle buyuruyor:

"Evet, nevî' beşerin her tâifesî birer nevî' ibâdet ile fitri gibi meşgûl olması ve sâir zi-hayâtin, belki cemâdatın dahi fitri hizmetleri birer nevî' ibâdet hükümlünde bulunması ve kâinâttâ maddî ve ma'nevî bütün ni'metlerin ve ihsânların her biri, bir ma'bûdiyyet tarafından, hamd ve ibâdeti yaptrtan perestîse ve şükre birer vesile olmaları ve vahy ve ilhâmlar gibi bütün tereşuhât-ı gaybiyye ve tezâhürât-ı ma'neviyyenin bir tek İlâhun ma'bûdiyyetini lân etmeleri; elbette ve bedâhetle bir ulûhiyyet-i mutlakanın tahakkukunu ve hükümfermâ olduğunu isbât ederler." [30]

Evet, kâinâttâ bir ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet hakikati görünüyor ve bu hakikat, bütün âlemi ihâta etmiştir.

İkinci İşâret/Şerh

Tâ ki, tekvîni ibâdetle meşgûl olan mevcûdâta hakîki bir kardeş olsun. Zîrâ, gece ve gündüz, Ellâh'a itâat eder. Küre-i Arz, yedi kat gök ve içindekiler, losaca âlemde her şey seceddedir. O Ma'bûd-i bî'l-hak, kış mevsiminde bir táifeyi gönderir, onlara kendilerine mahsûs bir tesbihî, bir namâzi, bir ubûdiyyeti emr eder. Yaz mevsiminde ise ayrı bir táifeyi ubûdiyyet vazifesi için gönderir. Elbette, mevcûdât-ı âlemîn tekvîn süretindeki bu ubûdiyyetini, nev-i beser teli başına anlayamaz. Öyle ise, onların bu ubûdiyyetlerini nev-i besere ta'rîf edecek ve onları teklîfi kânûnlarla mükemmel tutup ibâdet sevk edecek, böylece kâinattaki mevcûdâta kardeş, belki zâbit i'lân edecek peygamberlere ihtiyâc vardır. Bu vazifeyi ise, en mükemmel bir tarzda ifâ eden Resûl-i Ekrem (asm)'dır.

Müellif (ra) şöyle buyuruyor:

"Evet, nev-i beşerin her táifesî birer nev'i ibâdet ile fitri gibi mesgûl olması ve sâr zî-hayâtu, belki cemâdâtın dahi fitri hizmetleri birer nev'i ibâdet hükmünde bulunması ve kâinatta maddî ve ma'nevî bütün ni'metlerin ve ihsânların her bîri, bir ma'bûdiyyet tarafından, hamd ve ibâdeti yâptran perestîse ve şükre birer vesile olmaları ve vahy ve ilhâmlar gibi bütün tereşühât-ı gaybiyye ve tezâhürât-ı ma'nevîyyenin bir tekilâhın ma'bûdiyyetini i'lân etmeleri; elbette ve bedâhetle bir ulûhiyyet-i mutlakanın tahakkukunu ve hükümlermâ olduğunu isbât ederler." [30]

Evet, kâinattâ bir ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet hakikati görünüyor ve bu hakikat, bütün âlemi ihâta etmiştir.

İkinci İşaret/Şerh

بِأَيْهَا النَّاسُ اغْبُلُوا رَبَّكُمْ "Ey
İnsânları Siz de diğer mevcûdât gibi Rabbinize
ibâdet edin, kâinâtaki mevcûdâta kardeş olun,
Rabbinize isyân etmeyin." [32]

Evet, mevcûdât-ı âlemin her birinin emir tahtında hareket etmesi, vazifesine mutlak sûrette riâyet etmesi, "ülâhiyyet" ve "ma'bûdiyyet" sıfatlarının varlığına delâlet eder. Ulâhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatları ise, İlâh ve Ma'bûd isimleriyle müsemmedî bir Zât-ı Akdes'in vücûb-i vücûd ve vahdetine şehâdet eder. İşte insân, o İlâh ve Ma'bûd'u bulmak ve sâir mevcûdât gibi O'na ibâdet ve itâat etmek için bu dünyâya gönderilmiştir. İbâdet ise, hukukullâh ve hukûku'l-ibâdi bi-hakkın ifâ etmektedir. Ya'nî, ahkâm-ı İlâhiyyeyi hayatın bütün safhalarında hâkim kılmaktır. Demek, "ibâdet" ta'bîrinden, sâdece şâhsî ibâdetler anlaşılmamalıdır. Belki ibâdet; şâhsî, âilevi, ictimâî, idâri, iktisâdî, hukukî gibi pek çok alanlarda, kısaca hayatın her safhasında, Ellâh'ın emirlerini yerine getirmek, yasaklarından sakınmaktr . İlmi, ameli ve edebî sâhalarda ahkâm-ı İlâhiyyeyi icrâ ve tatbîk etmektedir. İşte, peygamberler bu vazife ile tavzîf edilmişlerdir.

Evet, peygamberler, yeryüzünde iki hukukû birden te'sis etmek için irsâl olunmuşlardır: Biri "hukukullâh", diğeri de "hukûku'l-ibâd"dır. Ya'nî, peygamberler, sâdece köşede bayırda namâz kılmak için gönderilmemiştir.

İkinci İşaret/Şerh

Öyle ise; **يَا أَيُّهَا النَّاسُ اغْبُثُوا رَبِّكُمْ** "Ey
İnsanlar! Siz de diğer mevcûdât gibi Rabbinize
ibâdet edin, kâinâttaki mevcûdâta kardeş olun,
Rabbinize isyân etmeyin." [32]

Evet, mevcûdât-ı âlemin her birinin emir tahtında hareket etmesi, vazifesine mutlak sürette riâyet etmesi, "ulâhiyyet" ve "ma'bûdiyyet" sıfatlarının varlığına delâlet eder. Ulâhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatları ise, İlâh ve Ma'bûd isimleriyle müsemmedâ bir Zât-ı Akdes'in vücûb-i vücûd ve vahdetine şehâdet eder. İşte insân, o İlâh ve Ma'bûd'u bulmak ve sâir mevcûdât gibi O'na ibâdet ve itâat etmek için bu dünyaya gönderilmiştir. Ibâdet ise, hukukullâh ve hukukul'-ibâdi bi-hakkın ifâ etmektedir. Ya'nî, ahkâm-ı İlâhiyyeyi hayatın bütün safhalarında hâkim kılmaktır. Demek, "ibâdet" ta'bîrinden, sâdec e şâhsî ibâdetler anlaşılmamalıdır. Belki ibâdet; şâhsî, âilevi, ictimâî, idâri, iktisâdi, hukuki gibi pek çok alanlarda, kısaca hayatın her safhasında, Ellâh'ın emirlerini yerine getirmek, yasaklarından sakınmaktr. İlmî, ameli ve edebî sâhalarda ahkâm-ı İlâhiyyeyi icrâ ve tatbîk etmektedir. İşte, peygamberler bu vazife ile tâvzîf edilmişlerdir.

Evet, peygamberler, yeryüzünde iki hukuku birden te'sîs etmek için ırsâl olunmuşlardır: Biri "hukukullâh", diğeri de "hukukul'-ibâd"dır. Ya'nî, peygamberler, sâdece köşede bayırda namâz kılmak için gönderilmemiştir.

İkinci İşaret/Şerh

Belki, hukukullâh ve hukûku'l-ibâdi bütün dünyâda hâkim kılmak için gönderilmişlerdir. Demek, peygamberlerin en birinci vazifesi, ahkâm-ı İlahiyeyi icrâ ve tatbîk etmektir. Cenâb-ı Hak, peygamberlerin bu vazifesini gelecek âyet-i kerîmesiyle şöyle beyân buyurmaktadır:

**كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيَّنَ
مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ
بِالْحَقِّ لِيَحُمُّ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اخْتَفَوْا**

فِيهِ

"Insânlar bir tek ümmet idi. Aralarında ihtilâf yoktu. Hak üzere müttefik bulunuyorlardı. Sonra ihtilâfa düştüler, Hak'tan ayrıldılar. Ellâhu Teâlâ da onları işâd için, imân ve itâat sâhiblerini dünyevî ve uhrevî saâdetle tebâşür edici, küfür ve isyân sâhiblerini de dünyevî ve uhrevî azâb ile inzâr edici peygamberler ile berâber hak ve hakîkatı beyân eden kitâb indirdi ki; Ellâh (cc)veyâ gönderilen peygamberveyâ o kitâb, ihtilâf ettikleri husûslarda insânlar arasında hükm etsin."[33]

İlk insan olan Hazret-i Âdem (as)'in peygamber olarak seçilmesi, yeryüzünün halîfesi kılınması ve yeryüzünde ahkâm-ı İlahiyeyi icrâ ve tatbîk etmeye mukellef tutulması gáyet mâni'dârdır. Ulûhiyyetin, risâletsiz olamayacağının delilleridir. Gelecek âyet-i kerîme, başta Hazret-i Âdem (as) olmak üzere nevî insânın yeryüzünde ahkâm-ı İlahiyeyi icrâ ve tatbîk etmeye mukellef olduğunu şöyle ifâde etmektedir:

**وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَكَةِ أَنِّي جَاعِلٌ فِي
الْأَرْضِ خَلِيفَةً**

İkinci İşaret/Şerh

Belki, hukukullâh ve hukûku'l-ibâdi bütün dünyâda hâkim kilmak için gönderilmişlerdir. Demek, peygamberlerin en birinci vazifesi, ahkâm-ı İlahiyeyi icrâ ve tatbîk etmektir. Cenâb-ı Hak, peygamberlerin bu vazifesini gelecek âyet-i kerîmesiyle şöyle beyân buyurmaktadır:

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ
 النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ
 مِنْهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَخْضُمَ بَيْنَ
 النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ

*"İnsânlar bir tek ümmet idi.
 Aralarında ihtilâf yoktu. Hak üzere
 müttefik bulunuyorlardı. Sonra
 ihtilâfa düştüler, Hak'tan ayrıldılar.
 Ellâhu Teâlâ da onları işâd için, imân
 ve itâat sahiblerini dünyevî ve uhrevî
 saâdetle tebâşir edici, kûfir ve işyân
 sahiblerini de dünyevî ve uhrevî azâb
 ile inzâr edici peygamberler gönderdi.
 Ve o peygamberler ile berâber hak ve
 hakîkatı beyân eden kitâb indirdi ki;
 Ellâh (cc) ve yâ gönderilen peygamber
 ve yâ o kitâb, ihtilâf ettikleri
 husûslarda insanlar arasında hükm
 etsin." [33]*

İlk insan olan Hazret-i Âdem (as)'ın peygamber olarak seçilmesi, yeryüzünün halifesi kılınması ve yeryüzünde ahkâm-ı İlahiyeyi icrâ ve tatbîk etmekle mükellef tutulması gáyet mâni'dârdır. Ulûhiyetin, risâletsiz olamayacağının delildir. Gelecek âyet-i kerîme, başta Hazret-i Âdem (as) olmak üzere nevî insanın yeryüzünde ahkâm-ı İlahiyeyi icrâ ve tatbîk etmekle mükellef olduğunu şöyle ifâde etmektedir:

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي
 الْأَرْضِ خَلِيفَةً

İkinci İşaret/Şerh

Kezâ, bütün cin ve inse meb'üs olan âhirzamân Peygamberî Hazret-i Muhammed (asm) da, gelecek âyet-i kerîmenin sarâhatiyle, insânlar arasında ayn-ı hak ve adâlet olan ahkâm-ı İlahiyeyi icrâ ve tatbîk etmekle mükellef tutulmuştur. Şöyled ki:

إِنَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحُقْقَىٰ

إِنَّمَا تَنْهَىٰ بَنِينَ النَّاسِ بِمَا أَرَى إِلَهٌ

"Resûlüm! (Şübhesisiz Biz sana kitabı) Kur'ân-ı Kerîm'i (hak o larak) bütün açıklamaları adâlete, hak ve hikmete uygun bulunarak (indirdik ki, insânlar arasunda) meydâna gelen davranışlarda, anlaşmazlıklarında (Cenâb-ı Hakk'ın sana (gösterdiği bildirdiği) vahy eylesiği) şekilde hukm edesin,) hukmü açık olan o kitabın hükümlerine muhâlefette bulunmayasın." [36]

Demek, peygamberlerin gönderilisinin en mühim sebebi, yeryüzünde ahkâm-ı İlahiyeyi icrâ ve tatbîk etmektir. Böylece, tevkîni olarak bütün mevcûdât Ellâh'a ibâdet ettikleri gibi; teklichen dahi cin ve insî ibâdete sevk etmektir.

Bu kâinâtın sahib ve mâiliyi, tevkîni ve teklichen her şeyi emrine musahhar kilmiştir. Nasıl ki; Cenâb-ı Hak, kâinatta tevkîni olarak her şeyi bir emîre bağlamış ve her şey kendi emîrinin emriyle hareket eder. Meselâ; arıların ana emîri "ya'sub"dur. Karıncaların da bir ana emîri vardır. Onlar, emîrsiz hareket etmezler. Seyyârâtı da bir emîre bağlamış ki, o da Güneş'tir. Kezâ, göçmen kuşlar, başlarında emîrlarının emriyle hareket ederek aynı anda bir emîrle geliyorlar ve bir emîrle gidiyorlar. Ya'nı, uçarken hep başlarındaki emîri dînlüyorlar ve onsuz uçmuyorlar.

İkinci İşaret/Şerh

Kezâ, bütün cin ve inse meb'ûs olan âhirzamân Peygamberi Hazret-i Muhammed (asm) da, gelecek âyet-i kerîmenin sarâhatıyla, insânlar arasında ayn-ı hak ve adâlet olan ahkâm-ı îlâhiyyeyi icrâ ve tatbîk etmeyece mukellef tutulmuştur. Şöyled ki:

إِنَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحُقْقَىٰ

لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَيْكَ

الله

"Resûlüm! (Şübhesiz Biz sana kitabı) Kur'ân-ı Kerîm'i (hak olarak) bütün açıklamaları adâlete, hak ve hikmete uygun bulunarak (indirdik ki, insanlar arasındada) meydâna gelen davranışlarda, anlaşmazlıklarda (Cenâb-ı Hakk'ın sana gösterdiği (bildirdiği) vahy eylediği) şekilde hükm edesin,) hükmü açık olan o kitâbun hükümlerine muhâlefette bulunmayasın." [36]

Demek, peygamberlerin gönderilişinin en mühim sebebi, yeryüzünde ahkâm-ı îlâhiyyeyi icrâ ve tatbîk etmektir. Böylece, tekvîn olarak bütün mevcûdât Ellâh'a ibâdet ettikleri gibi; teklichen dahi cin ve insi ibâdete sevk etmektir.

Bu kâinâtın sahib ve mâlîki, tekvînen ve teklichen her şeyi emrine müşahhar kılmıştır. Nasıl ki; Cenâb-ı Hak, kâinâtta tekvînî olarak her şeyi bir emre bağlamış ve her şey kendi emîrinin emriyle hareket eder. Meselâ; arıların ana emri "ya'sâb"dur. Karıncaların da bir ana emri vardır. Onlar, emîrsiz hareket etmezler. Seyyârâtı da bir emre bağlamış ki, o da Güneş'tir. Kezâ, göçmen kuşlar, başlarındaki emîrlerinin emriyle hareket ederek aynı anda bir emirle gidiyorlar ve bir emirle uçuyorlar. Ya'nî, uçarken hep başlarındaki emîri dinliyorlar ve onsz uçuyorlar.

**İkinci
İşaret/Şerh**

ubûdiyyet vazifesini yapmakla, ulûhiyyet-i İlâhiyyeye karşı mukâbelede bulunmuşlardır.

Nev-i beşerin alkî, gadabî ve şehevî kuvvelerine filtraten bir had konulmadığından, beşer, nihâyetsiz zulmü irtikâb etmeye müstайд bir fitratta yaratılmıştır. Peygamberlerin gönderiliş gâyesi ise, ahkâm-ı İlâhiyye vâsitayla nihâyetsiz zulme sebeb olabileen bu kuvvetleri ifrât ve tefrîten kurtarıp hadd-i vasata getirmektedir. Her bir kuvveyi, ona münâsib ubûdiyyet vazifesine sevk etmektedir. Demek, peygamberler, nev-i beşeri zulümden kurtarıp ahkâm-ı İlâhiyye vâsitâsıyla adâleti hâkim kılmakla vazifelidir.

İnsân, tek başıyla bu külli ubûdiyyet vazifesini bileyemek ve anlayamaz. Kendi içlerinden birisinin onlara imâm olması ve ders vermesi lâzımdır.^[39] İşte, o Ma'bûd-i bi'l-hak, ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sifatlarına karşı külli bir ubûdiyyetle mukâbelede bulunmak için peygamberleri göndermiştir. O peygamberler ise yeryüzünde ahkâm-ı İlâhiyyeyi tebliğ ve tatbik etmek süreıyla o ulûhiyyet ve ma'bûdiyyete karşı mukâbelede bulunmuşlardır.

Bütün peygamberler, insanlara şu hakikati tebliğ etmişlerdir: Şu âlemin perdesi arkasında şiddet-i zuhûrundan dolayı bize görünmeyen, ancak âsâryla vücûb-i vücûd ve vahdetini bizlere bildiren bir Zât-ı Gaybi vardır ki; bu kâinâttaki hadsiz san'at eserleriyle Kendisini bize tanittırmaktadır, hadsiz ni'metleriyle de Kendisini bize sevdirmektedir.

**İkinci
İşaret/Şerh**

ubûdiyyet vazifesini yapmakla, ulûhiyyet-i İlhâhiyyeye karşı mukâbelede bulunmuşlardır.

Nev-i beşerin aklı, gadabî ve şehevî kuvvelerine fitraten bir had konulmadığından, beşer, nihâyetsiz zulmü irtikâb etmeye müstäid bir fitratta yaratılmıştır. Peygamberlerin gönderiliş gâyesi ise, ahkâm-ı İlhâhiyye vâsitâyyla nihâyetsiz zulme sebeb olabilen bu kuvveleri ifrât ve tefritten kurtarıp hadd-i vasata getirmektedir. Her bir kuvveyi, ona münâsib ubûdiyyet vazifesine sevk etmektedir. Demek, peygamberler, nev-i beşeri zulümden kurtarıp ahkâm-ı İlhâhiyye vâsitasıyla adâleti hâkim kılmakla vazifelidir.

İnsân, tek başıyla bu külli ubûdiyyet vazifesini bilemez ve a n l a y a m a z . Kendi içlerinden birisinin onlara imâm olması ve ders vermesi lazımdır.[39] İşte, o Ma'bûd-i bî'l-hak, ulûhiyyet ve ma'bûdiyyetini bildirmek, ulûhiyyet ve ma'bûdiyyet sıfatlarına karşı külli bir ubûdiyyetle mukâbelede bulunmak için peygamberleri göndermiştir. O peygamberler ise eryüzünde ahkâm-ı İlhâhiyyeyi tebliğ ve tatbik etmek suretiyle o ulûhiyyet ve ma'bûdiyyete karşı mukâbelede bulunmuşlardır.

Bütün peygamberler, insanlara şu hakikati tebliğ etmişlerdir: Şu âlemîn perdesi arkasında a şiddet-i zuhûrundan dolayı bize görünmeyen, a n c a kâsâryyla vücûb-i vücûd ve vahdetini bizlere bildiren bir Zât-ı Gaybî vardır ki; bu kâinâttaki hadsiz san'at eserleriyle

Kendisini bize
tanıttırmaktadır,
hadsiz ni'metleriyle
de Kendisini bize
sevdirmektedir.

**İkinci
İşaret/Şerh**

âlem onun
nûrundan
yaratıldığı için
dünyayı
teşriflerinde
onu tanımiş ve
emrine imtisâl
etmişlerdir.
Meselâ; "Resûl-i
Ekrem aleyhi's-
salâtü ve's-
selâmin ihbâru
doğru çıkmak
için, ehl-i
tâhkîkun
tasdikîyle,
Güneş bir sâat
tevakkuf etmiş.
Ya'nî, Arz, onun
sözünü doğru
çıkarmak için
vazifesini,
seyâhatını bir
sâat ta'tîl
etmiştir ve o
ta'tîli, Güneş'in
sükûnetiyle
göstermiştir." [41] Parmağını
kaldırmış, eser-i
mu'cize olarak
Ay'ı ikiye
bölümüş. Ağaca
"Gel" demiş,
emr-i İlhâh ile
ağaç yanına
gelmiş. Ve
hâkezâ, her
nevî
mevcûdatta o
zât-i Ekrem
(asm'ın birer
mu'cizesi zuhûr
etmiştir.

Şayet o nûr
olmasaydı,
mevcûdât-i
âlem
yaratılmazdı.
Dolayısıyla,
mevcûdât,
Ellâh'ı tanımadı
ve O'na karşı
ubûdiyyet-te
bulunamazdı.

Nûr-i
Muhammedî
(asm), bu
kitâb-i kebir-i
kâinâtın
kâtibinin
kaleminin
mûrekkebidir. O
mûrekkeb, her
yere işlemiştir.
Bu sebeble,
bütün âlem onu
tanır. Yalnız
insânların ve
cînlerin münkir
ve ásı kismı,
Ellâh'ı
tanımadığı gibi,
onu da
tanımıyorlar.
Müellif (ra) bu
konu da şöyle

buyurmuştur:

*"H e rşey,
Nür-i Ahmedî
(asm) ile
alâkadârdur." [42]*

*"Şu
gördüğün
büyük âleme
büyük bir kitâb
nazaryla
bakılsısa, Nür-i
Muhammedî
(asm) o kitâbun
kâtibinin
kalemînîn
mürekkebidir." [43]*

*"Nür-i
Muhammediyeye
(asm)'dan
yaratulan
madde-i
acınıyeden,*

**İkinci
İşaret/Şerh**

âlem onun
nûrundan
yaratıldığı
için
dünyayı
tesriflerinde
onu
tanmış ve
emrine
imtisâl
etmişlerdir.
Meselâ;
*"Resûl-i
Ekrem
aleyhi's-
salâtü ve's-
selâmun
îhbâr
doğru
çukmak
için, ehl-i
tâhkîkün
tasâdîkiyle,
Güneş bir
sâat
tevakkuf
etmiş.
Ya'nî, Arz,
onun
sözinü
doğru
çıkarmak
için
vazifesini,
seyâhatını
bir sâat
ta'til
etmiştir ve
o ta'tili,
Güneş'in
sükûnetiyle
göstermiştir." [41] Parmağını
kaldırmış,
eseri-i
mu'cize
olarak Ay'ı
ikîye
bölümüş.
Ağaca
"*Gel*"
demîş,
e m r - i îlâhî
ile ağaç
yanına
gelmiş. Ve
hâkezâ, her
nevî
mevcûdâta
o zât-ı
Ekrem
(asm('in
birer
mu'cizesi
zuhûr
etmiştir.

Şâyet o
nûr
olmasaydı,
mevcûdât-ı
âlem
yaratılmazdı
.
Dolayısıyla,
mevcûdât,
Ellâh'ı
tanımazdı
ve O'na*

*karşı
ubûdiyyet-
te
bulunamazdı.*

*Nûr-i
Muhammedî
(asm), bu
kitâb-ı
kebir-i
kâinâtın
kâtibinin
kaleminin
mûrekkebidir.
O
mûrekkeb,
her yere
işlemiştir.
Bu sebetle,
bütün âlem
onu tanır.
Yalnız
insânların
ve cinlerin
münkir ve
âsi kımı, Ellâh'ı
tanımadığı
gibi, onu da
tanımıyorlar.
Müellif (ra)
bu konuda
şöyle
buyurmuştur:*

*"Her şey,
Nûr-i
Ahmedî
(asm) ile
alâkadârdır." [42]*

*"Şu
gördüğün
büyük
âleme
büyük bir
kitâb
nazarıyla
bakılrsa,
Nûr-i
Muhammedî
)asm) o
kitâbun
kâtibinin
kaleminin
mûrekkebidir
. "[43]*

*"Nûr-i
Muhammediyye
(asm)'dan
yaratılan
madde-i
acîniyeden,*

İkinci
İşaret/Şerh

seyyârât
ile
Şems'in
o
nûrun
ma'cûn
ve
hamurundan
infisâl
ettirilmesine
işârettir.
Bu
safhayı
delâletiyle
te'yîd
eden اَوْن
ما
خَلَقَ
اللهُ
ثُورِيٰ
olan
hadîs-i
şerîfidir."[44]

Şu
görünen
âlem
ve bu
âlemdeki
tekvîni
kânûnlar,
Cenâb-ı
Hak'tan
geliyor.
Kâinâtta
cârî
olan
bütün
fitrî
kânûnlarının
ilk
muhâtabî,
Hakîkat-ı
Muhammediyye
(asm)'dır.
Sonra
Cebrâîl,
Mikâîl,
îsrâfil
ve
Azrâîl
(as)'dır.
Kelâm
sifatından
gelen
ve
insânın
ef'âl-i
ihtiyâriyyesini
tanzîm

eden
teklifi
kânûnların,
ya'nî
başta
Kur'ân-i
Kerîm
ve
diğer
kitâb
ve
suhufların
ilk
muhâtabı
da
Resûl-i
Ekrem
(asm)'dır.
Sonra
diğer
peygamberlerdir
(as).
Elâihu
Teâlâ
bir
beşeri,
ya'nî
Resûl-i
Ekrem
(sav)'i
Kendisine
muhâtab
seçmiş,
bütün
peygamberleri
de
ma'nevî
âlemde
ona
vekiller
ta'yin
edip
göndermiştir.
Evliyâlar
ise,
ikinci
derecede
onun
yardımcılarıdır.
Asıl
muhâtab
bir
tânedir.
O da
Hazret-
i
Muhammed
(asm)'dır.
Diğer
peygamberler
ise
onun
yardımcılarıdır.
Evliyâ
ve

asfiyâ
ise
onun
şâkirdleridirler.

Hulâsa:
Her iki
kânûnun,
ya'nî
tekvînî
ve
teklîfi
kânûnların
ilk ve
asil
muhâtabı
birdir.
O da,
Hazret-
i
Muhammed
(asm)'dir.

Kâinâtta
bize
görünmeyen
bir
Ma'bûd-
i
Mutlak
vardır
ve
bütün
kâinât
O'na
itâatkârdır.
Ancak,
tabiat
ve
esbâb,
hakikate
perde
oluyor.
Onun
için,
Cenâb-ı
Hak,
Zâtını
ve
ulûhiyyet
sifatını
bildirmek
için
peygamberler
gönderiyor.
O
peygamberler
içinde
Hazret-
i
Muhammed
(asm)'a
ulûhiyyet
sifatını
ta'lîm için
ilk olarak
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
âyetini
inzâl
buyuruyor.

İkinci İşaret/Şerh

seyyârât
ile
Şems'in
o
nûrun
ma'cûn
ve
hamurundan
infîsâl
ettirilmesine
işârettir.
Bu
safhayı
delâletiyle
te'yîd
eden أَوْلَى
ما
خلق
الله
ثُورِي
olan
hadîs-
i
şerifidir."[44]

Şu
görünen
âlem
ve
bu
âlemdeki
tekvînî
kânûnlar,
Cenâb
-ı
Hak'tan
geliyor.
Kâinâttâ
câri
olan
bütün
fîtrî
kânûnların
ilk
muhâtabî,
Hakikat-ı
Muhammediyye
(asm)'dir.
Sonra
Cebrâîl,
Mîkâîl,
îsrâfil
ve
Azrâîl
(as)'dir.
Kelâm
sifatından
gelen
ve
însânın

ef'ál-
i
ihtiyâriyyesini
tanzim
eden
teklifi
kánûnların,
ya'nî
başta
Kur'ân-ı
Kerîm
ve
diğer
kitâb
ve
suhufların
ilk
muhâtabı
da
Resûl-
i
Ekrem
(asm)'dir.
Sonra
diğer
peygamberlerdir
(as).
Ellâhu
Teâlâ
bir
beşeri,
ya'nî
Resûl-
i
Ekrem
(sav)'i
Kendisine
muhâtab
seçmiş,
bütün
peygamberleri
de
ma'nevî
âlemde
ona
vekillер
ta'yîn
edip
göndermiştir.
Evliyâlar
ise,
ikinci
derecede
onun
yardımcılarıdır.
Asıl
muhâtab
bir
tânedir.
O
da
Hazret-
i
Muhammed
(asm)'dir.

Düger
peygamberler
ise
onun
yardımcılarıdır.
Evliyâ
ve
asfiyâ
ise
onun
şâkirdleridirler.

Hulâsa:
Her
iki
kânûnun,
ya'nî
tekvînî
ve
teklîfî
kânûnların
ilk
ve
asil
muhâtabı
birdir.
O
da,
Hazret-
i
Muhammed
(asm)'dır.

Kâinâtta
bize
görünmeyen
bir
Ma'bûd-
i
Mutlak
vardır
ve
bütün
kâinât
O'na
itâatkârdır.
Ancak,
tabiat
ve
esbâb,
hakîkate
perde
oluyor.
Onun
için,
Cenâb-ı
Hak,
Zâtını
ve
ulûhiyyet
sifatını
bildirmek
için
peygamberler
gönderiyor.
O
peygamberler
içinde
Hazret-
i
Muhammed
(asm)'a
ulûhiyyet
sifatını
ta'lîm için
ilk olarak
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
âyetini
inzâl
buyuruyor.

**İkinci
İşaret/Şerh**

O'nun
halkı,
mülkü
ve
âbididir.

Her
şeyin
tedbir
ve
îdâresi
O'nun
elindedir.

Hic
bir
şeyin
müstakil
bir
vücudu
ve
hareketi
yoktur.

Her
şey
O'nun
sifat,
esmâ
ve
ef'âline
âyînedir.

Teklifi
olarak
da
"îrsâl-
i
rusûl"
ve
"inzâl-
i
kütüb"
fiilleri
dahi
O'na
hâstır.
îrsâl-
i
rusûl
ve
inzâl-
i
kütüb
fiilleri
ise;
sifât-*i*
kud-
siyye
ve
bin
bir
ism-
i
îlâhiye
dayanmaktadır.

O
hâlide,
her
bir
peygamberin
gönderilmesi,
sifât-*i*
kudsîyyeye
ve
bin
bir
ism-
i

İlâhiyye
dayanmaktadır.
Dolayısıyla,
kâinâtta
tevkîni
olarak
tezâhür
eden
bir
sifat
veyâ
bir
ism-
i
İlâhiyi
inkâr
etmek
şirk
olduğu
gibi;
teklifi
olarak
bir
peygamberi
veyâ
bir
âyeti
veyâ
bir
hüküm
-i
İlâhiyi
veyâ
mûtevâtır
hadisi
inkâr
etmek
de
şirkir.

Hem
bir
sifati
veyâ
bir
ism-
i
İlâhiyi
inkâr
etmek
bütün
sifât
ve
esmâ-
i
İlâhiyyeyi
inkâr
etmek
hükümünde
olduğu
gibi;
bir
peygamberi
veyâ
bir
âyeti
veyâ
bir
hüküm-
i
İlâhiyi
veyâ
mûtevâtır
bir
hadisi
inkâr
etmek
de
bütün
sifât
ve
esmâ-
i
İlâhiyyeyi,
belki
bütün
peygamberleri

ve
vahy-
i
İlâhiyi
inkâr
etmek
hükümündedir.
Nisâ
Süresi'nin
151.
âyet-
i
kerîmesi
bu
hakîkati
ifâde
etmektedir.
Müellif
(ra),
îmânın
bir
bütün
olduğunu,
erkân-ı
îmâniyyenin
birbirinden
ayrılmadığını
ve
biri
birisiz
olmadığını,
birini
inkâr,
hepsini
inkâr
hükümüne
geçtiğini
şöyle
îzâh
etmektedir:

"Îmân
altı
rüknünden
çikan
öyle
bir
vahdânî
hakîkattur
ki
'
tefrîk
kabûl
etmez.
Ve
öyle
bir
külliştir
ki,
tecezzî
kaldurmaz.
Ve
öyle
bir
külldür
ki,
kâbil
-i
înkâsâm
olmazlar

.
Çunkü,
her
bir
rükn-
i
îmânî,
kendini
îsbât
eden
hüccetleriyle
sâir
erkân-ı
îmâniyyeyi
îsbât
eder.
Her

*biri
her
birisine
gáyet
kuvvetli
bir
hüccet-
i
a'zam*

**İkinci
İşaret/Şerh**

O'nun
halkı,
mülkü
ve
âbididir.

Her
şeyin
tedbir
ve
îdâresi
O'nun
elindedir.

Hic
bir
şeyin
mûstakîl
bir
vücûdu
ve
hareketi
yoktur.

Her
sey
O'nun
sifât,
esmâ
ve
ef'âline
âyinedir.

Teklifi
olarak
da
"îrsâl-
i
rusûl"
ve
"inzâl-
i
kütüb"
füilleri
dahi
O'na
hâstır.
îrsâl-
i
rusûl
ve
inzâl-
i
kütüb
füilleri
ise;
sifât-*i*
kud-
siyye
ve
bin
bir
ism-
i
îlâhiye
dayanmaktadır.

O
hâlde,
her
bir
peygamberin
gönderilmesi,
sifât-*i*
kudsîyyeye
ve
bin
bir
ism-
i

İlâhiyye
dayanmaktadır.
Dolayısıyla,
kâinâtta
tekvînî
olarak
tezâhür
eden
bir
sifat
veyâ
bir
ism-
i
İlâhiyi
inkâr
etmek
şirk
olduğu
gibi;
teklifi
olarak
bir
peygamberi
veyâ
bir
âyeti
veyâ
bir
hükûm
-i
İlâhiyi
veyâ
mütevâtir
hadisi
inkâr
etmek
de
şirklerdir.

Hem
bir
sifati
veyâ
bir
ism-
i
İlâhiyi
inkâr
etmek
bütün
sifât
ve
esmâ-
i
İlâhiyyeyi
inkâr
etmek
hükümünde
olduğu
gibi;
bir
peygamberi
veyâ
bir
âyeti
veyâ
bir
hükûm-
i
İlâhiyi
veyâ
mütevâtir
bir
hadisi
inkâr
etmek
de
bütün
sifât
ve
esmâ-
i
İlâhiyyeyi,
belki
bütün
peygamberleri

ve
vahy-
i
îlâhiyi
inkâr
etmek
hükmüdedir.
Nisâ
Sûresi'nin
151.
âyet-
i
kerîmesi
bu
hakîkati
ifâde
etmektedir.
Müellif
(ra),
îmânın
bir
bütün
olduğunu,
erkân-ı
îmâniyyenin
biribirinden
ayrılmadığını
ve
biri
birisiz
olmadığını,
birini
inkâr,
hepsini
înkar
hükümüne
geçtiğini
şöyle
îzâh
etmektedir:

"Îmân
altı
rüknünden
çukan
öyle
bir
vahdânî
hakîkattur
ki
'
tefrik
kabûl
etmez.
Ve
öyle
bir
külli dir
ki,
tecezzî
kaldurmaz.
Ve
öyle
bir
külldür
ki,
kâbil
-i
înkisâm
olmazlar
.Çunkü,
her
bir
rükn-
i
îmânî,
kendini
isbât
eden
hüccetleriyle
sâir
erkân-ı
îmâniyyeyi
isbât
eder.
Her

*biri
her
birisine
gáyet
kuvvetli
bir
hüccet-
i
a'zam*

İkinci
İşaret/Şerh

*Sâni'ndeki
kudret
hem
nihâyet
kemâlde,
hem
nihâyetsiz
olduğunu
isbât
ettik.
Eğer
şerîk
bulunsa,
mütenâhî
diğer
bir
kudret,
o
nihâyetsiz
ve
gáyet
kemâldeki
kudreti
mâglûb
edip,
bir
kısım
yer
zabt
etmek
ve
ona
nihâyet
vermek
ve
ma'nen
âciz
burakp,
hadsız
olduğu
hâlde
tahdîd
etmek
ve
hiç
bir
mecbûriyyet
olmadan
bir
mütenâhî
şey,
nihâyetsiz
bir
şeye,
nihâyetsiz
olduğu
bir
vakitte
nihâyet
vermek
ve
mütenâhî
yapmak
lâzumgelir
ki;
bu,
muhâlâtun
en
gayr-ı
ma'kûlü
ve
mümtenââtun
en
katmerlisidir
.*

"Cenâb-ı
Hakk'ın
zâtunda
şerîki
olmadığı
gibi
-çünkü
intizâm
bozulur
,

âlem
fesâda
gider

-
füllinde
de
şerîki
yoktur

·
Çünkü
'
suúbetten,
güçlüktен
dolayı
âlemin
ademden
çukmamasına
sebeb
olur

·
"[50]

Mezkûr
kâideye
binâen,
ulûhiyyet
ve
ma'bûdiyyet
sifatları
ile,
îlâh
ve
Ma'bûd
isimleri,
risâlet
müessesesini
iktizâ
eder.
Ta'bîr-
i
diğerle,
risâlet
müessesesi,
ulûhiyyet
ve
ma'bûdiyyet
sifatlarına,
îlâh
ve
Ma'bûd
isimlerine
dayanır.
Ulûhiyyet
ve
ma'bûdiyyet
sifatlarını,
îlâh
ve
Ma'bûd
isimlerini
inkâr
etmek,
şirk
olduğu
gibi;
bu
sifat
ve
isimlerin
iktizâ
ettiği
risâlet
müessesesini
veyâ
bir
peygamberin
risâletini

inkâr
etmek
de
şirkir.
Hem
ulûhiyyet
ve
ma'bûdiyyet
sifatlarını,
îlâh
ve
Ma'bûd
isimlerini inkâr
etmek
bütün
sifat
ve
esmâ-
i
îlâhiyyeyi
inkâr
etmek
olduğu
gibi;
bu
sifat
ve
isimlerin
iktizâ
ettiği
risâlet
müessesesini
veyâ
bir
peygamberin
risâletini
inkâr
etmek
de
bütün
sifat
ve
esmâ-
i
îlâhiyyeyi
ve
bütün
peygamberleri
inkâr
etmek
demektir.
Nisâ Sûresi'nin
151.
âyet-
i
kerîmesi
bu
hakikati
ifâde
etmektedir.

**İkinci
İşaret/Şerh**

*Sâni'ndeki
kudret
hem
nihâyet
kemâlde,
hem
nihâyetsiz
olduğunu
îsbât
ettik.
Eğer
şerîk
bulunsa,
mûtenâhî
diğer
bir
kudret,
o
nihâyetsiz
ve
gáyet
kemâldeki
kudreti
maglûb
edip,
bir
kasum
yer
zabt
etmek
ve
ona
nihâyet
vermek
ve
ma'nen
âciz
buraküp,
hadsız
olduğu
hâlde
tahdîd
etmek
ve
hîç
bir
mecbûriyyet
olmadan
bir
mûtenâhî
sey,
nihâyetsiz
bir
şeye,
nihâyetsiz
olduğu
bir
vakitte
nihâyet
vermek
ve
mûtenâhî
yapmak
lâzımgelir
ki;
bu,
muhâlâtun
en
gayr-ı
ma'külü
ve
mûmteniâtun
en
katmerlisidir*

"Cenâb-ı
Hakk'ın
zâtında
şerîki
olmadığı
gibi
-çünkü
intizâm
bozulur
,

álem
fesâda
gider

-
fülinde
de
şerîki
yoktur

-
Çünkü
'
suúbetten,
güçükten
dolayı
âlemin
ademden
çıkmasasına
sebeb
olur

-
"[50]

Mezkür
kâideye
binâen,
ulûhiyet
ve
ma'bûdiyyet
sifatları
ile,
îlâh
ve
Ma'bûd
isimleri,
risâlet
müessesesini
iktizâ
eder.
Ta'bîr-
i
diğerle,
risâlet
müessesesi,
ulûhiyet
ve
ma'bûdiyyet
sifatlarına,
îlâh
ve
Ma'bûd
isimlerine
dayanır.
Ulûhiyet
ve
ma'bûdiyyet
sifatlarını,
îlâh
ve
Ma'bûd
isimlerini
înkâr
etmek,
şirk
olduğu
gibi;
bu
sifat
ve
isimlerin
iktizâ
ettiği
risâlet
müessesesini
veyâ
bir
peygamberin
risâletini

inkâr
etmek
de
şirkir.
Hem
ulûhiyyet
ve
ma'bûdiyyet
sifatlarını,
îlâh
ve
Ma'bûd
isimlerini inkâr
etmek
bütün
sifat
ve
esmâ-
i
îlâhiyyeyi
inkâr
etmek
olduğu
gibi;
bu
sifat
ve
isimlerin
iktizâ
ettiği
risâlet
müessesesini
veyâ
bir
peygamberin
risâletini
inkâr
etmek
de
bütün
sifat
ve
esmâ-
i
îlâhiyyeyi
ve
bütün
peygamberleri
inkâr
etmek
demektir.
Niâ Sûresi'nin
151.

âyet-
i
kerîmesi
bu
hakikati
îfâde
etmektedir.

İkinci İşaret/Şerh

Kur'ân-ı
Kerîm'de
bir
peygamberi
tekzîb
etmek,
bütün
peygamberleri
tekzîb
etmek
hükümünde
olduğu
bildirilmiştir.
Şöyle
ki:

Kavm-i
Nûh,
sadece
Nûh
(as)'ı
tekzîb
ettikleri
hâlde; Cenâb
-ı
Hak,
onların
bütün
peygamberleri
tekzîb
ettiklerini
bildiriyor. Şöyle
ki
:

كَذَّبُ

قَوْمٌ

نُوحٌ

الْمُرْسَلِينَ

"*Nûh'un*

kavmi

de

peygamberleri yalanladılar."[51]

وَقَوْمٌ

نُوحٌ

لَمَّا

كَذَّبُوا

الرُّسُلَ

أَغْرَقْتَهُمْ

"

Ve

Nûh

kavmini

de,

peygamberleri

tekzîb

ettikleri

vakıt

helâk

ettik,

onları

suda

gark

ettik." [52]

Yine

kavm-

i

Âd,

sâdece

Hûd

(as)'ı

tekzîb

ettikleri

hâlde;

Cenâb

-i

Hak,

onların

bütün

peygamberleri

tekzîb

ettiklerini

bildiriyor. Şöyle

ki

:

كَذَّبُثْ

عَادَ

الْمَرْسَلِينَ

"*Âd*

kavmi

de

peygamberleri

yalanladılar." [53]

Yine

kavm-

i

Semûd,

sâdece

Sâlih

(as)'ı

tekzîb

ettikleri

hâlde;

Cenâb

-ı

Hak

'

onların

bütün

peygamberleri

tekzîb

ettiklerini

bildiriyor. Şöyle

ki

:

كَذَّبُتْ

ثَمُودُ

الْمَرْسَلِينَ

"Semûd

kavmi

de

peygamberleri

yalanladılar." [54]

İkinci
İşaret/Şerh

Kur'ân-ı
Kerîm'de
bir
peygamberi
tekzîb
etmek,
bütün
peygamberleri
tekzîb
etmek
hükümünde
olduğu
bildirilmiştir.
Şöyle
ki:

Kavm-
i
Nûh,
sadece
Nûh
(as)'ı
tekzîb
ettikleri
hâlde; Cenâb
-ı
Hak,
onların
bütün
peygamberleri
tekzîb
ettiklerini
bildiriyor. Şöyle
ki
:

كَذَّبُتْ

قَوْمٌ

نُوحٌ

الْمُرْسَلِينَ

"Nûh'un

kavmi

de

peygamberleri yalanladılar."[51]

وَقَوْمٌ

نُوحٌ

لَهَا

كَذَّبُوا

الرُّسُلَ

أَغْرَقْتَاهُمْ

"

Ve

Nûh

kavmini

de,

peygamberleri

tekzîb

ettikleri

vakıt
helâk
ettik,
onları
suda
gark
ettik." [52]

Yine
kavm-
i
Âd,
sâdece
Hûd
(as)'ı
tekzîb
ettikleri
hâlde;
Cenâb
-ı
Hak,
onların
bütün
peygamberleri
tekzîb
ettiklerini
bildiriyor. Şöyle
ki
:
كَذَّبَثُ
عَادَ
الْمَرْسِلِينَ
"Âd
kavmi
de
peygamberleri
yalanladılar." [53]

Yine
kavm-
i
Semûd,
sâdece
Sâlih
(as)'ı

tekzîb

ettikleri

hâlde;

Cenâb

-ı

Hak

onların

bütün

peygamberleri

tekzîb

ettiklerini

bildiriyor. Şöyle

ki

:

كَذَّبُ

تَهْوِيْدُ

الْمُرْسَلِيْنَ

"Semûd

kavmi

de

peygamberleri

yalanladılar." [54]

**İkinci
İşaret/Metin**

Hem
hiç
mümkür
olur
mu
ki;
nihâyet
kemâlde
olan
bir
cemâl;
gösterici
ve
ta'rîf
edici
bir
vâsita
ile
kendini
göstermek
istemesin?

**İkinci
İşaret/Şerh**

(Hem
hiç
mümkür
olur
mu
ki;
nihâyet
kemâlde
olan
bir
cemâl;
gösterici
ve
ta'rîf
edici
bir
vâsita
ile
kendini
göstermek
istemesin?)

Metinde
geçen
“cemâl”
sifatı,
Cenâb-ı
Hakk'a
âid
bir
sifat
olduğundan
mahlûkâtın
cemâli
cinsinden

düşünülmelidir.

Zîrâ,
Cenâb-ı
Hakk'ın
maddî
bir
vücûdu
yoktur
ki;
hakkında
maddî
bir
güzellik
düşünülsün.
Öyleyse,
metinde
geçen
“cemâl”
ta'bîrinden
murâd;
esmâ
ve
sifât-ı
İlâhiyyenin
cemâlidir.

Rizik
ve
niam-ı
İlâhiyye,
cemâl-
i
İlâhîyi
daha
ziyâde
gösterdiği
için,
husûsan
cûd
ve
sehâ,

“rahmânîyyet
ve
rezzâkîyyet”
sifatları
ile

“Cevvâd,
Rahmân
ve
Rezzâk”

isimlerinin
cemâlidir.

Zîrâ,
cemâl-
i
bâ
kemâl-
i
İlâhîyi
gösteren
en
muazzam
sifatlar,
cûd
ve
sehâ,

rahmâniyyet
ve
rezzâkîyyet
sifatlarıdır.

Müellif
(ra)'ın
bu
cümlelerinde,
"cemâl"
sifatı
ile
"Cemîl"
isminin
risâlet
müessesesini,
bâ-
husûs
risâlet-
i
Muhammediyye
(asm)'ı
nasıl
istilzâm
ve
iktizâ
ettiği
îzâh
edilmektedir

Şöyle
ki
:

Cenâb-ı
Hakk'ın
nihâyet
kemâilde
bulunan
cemâl
sifatı
ve
Cemîl
ismi,
risâlet
müessesesini

,

bâ
-husûs
risâlet-
i
Muhammediyye
(asm)'ı
istilzâm
ve
iktizâ
ederler.
Mâdem
cemâl
sifatı
ve
Cemîl
ismi,
risâletsiz
olamaz.

O

hâlde,
cemâl
sifatının
ve
Cemîl
isminin
bütün
defilleri,
aynı
ânda
risâlet
müessesesinin,
bâ-
husûs
risâlet-
i
Muhammediyyenin
de
defilidir.

Şimdi,
kâinâtta
tevkîmî
olarak
tezâhür
eden
cemâl
sifatını

**İkinci
İşaret/Metin**

Hem
hîç
mûmkün
olur
mu
ki;
nihâyet
kemâlde
olan
bir
cemâl;
gösterici
ve
ta'rîf
edici
bir
vâsîta
ile
kendini
göstermek
istemesin?

**İkinci
İşaret/Şerh**

(Hem
hîç
mûmkün
olur
mu
ki;
nihâyet
kemâlde
olan
bir
cemâl;
gösterici
ve
ta'rîf
edici
bir
vâsîta
ile
kendini
göstermek
istemesin?)

Metinde
geçen
“cemâl”
sifati,
Cenâb-ı
Hakk'a
âid
bir
sifat
olduğundan
mahlûkâtın
cemâli
cinsinden

düşünülmemelidir.

Zîrâ,
Cenâb-ı
Hakk'ın
maddî
bir
vücûdu
yoktur
ki;
hakkında
maddî
bir
güzellik
düşünülsün.
Öyleyse,
metinde
geçen
“cemâl”
ta'bîrinden
murâd;
esmâ
ve
sifât-ı
İlâhiyyenin
cemâlidir.

Rizîk
ve
niam-ı
İlâhiyye,
cemâl-
i
İlâhiyi
daha
ziyâde
gösterdiği
için,
hususan
cûd
ve
sehâ,

“rahmâniyyet
ve
rezzâkîyyet”
sifatları
ile
“Cevvâd,
Rahmân

ve
Rezzâk”

isimlerinin
cemâlidir.

Zîrâ,
cemâl-
i
bâ
kemâl-
i
İlâhiyi
gösteren
en
muazzam
sifatlar,
cûd
ve
sehâ,

**rahmâniyyet
ve
rezzâkûyet
sifatlarıdır.**

**Müellif
(ra)'ın
bu
cümlelerinde,
"cemâl"
sifatı
ile
"Cemîl"
isminin
risâlet
müessesesini,
bâ-
husûs
risâlet-
i**

**Muhammediyye
(asm)'ı
nasıl
istilzâm
ve
iktizâ
ettiği
îzâh
edilmektedir**

**Şöyle
ki
:**

**Cenâb-ı
Hakk'ın
nihâyet
kemâlde
bulunan
cemâl
sifatı
ve
Cemîl
ismi,
risâlet
müessesesini**

**bâ
-husûs
risâlet-
i**

**Muhammediyye
(asm)'ı
istilzâm
ve
iktizâ
ederler.
Mâdem
cemâl
sifatı
ve
Cemîl
ismi,
risâletsiz
olamaz.**

O

hâlde,
cemâl
sifatının
ve
Cemîl
isminin
bütün
defilleri,
aynı
ânda
risâlet
müessesesinin,
bâ-
husûs
risâlet-
i
Muhammediyyenin
de
defilidir.

Şimdi,
kâinâtta
tekvini
olarak
tezâhür
eden
cemâl
sifatını

**İkinci
İşaret/Şerh**

İşte,
Ellâhu
Teâlâ,
böylece
bütün
âlemi
cemâl-
i
bâ-
kemâline
âyîne
etmiş
ve
insâna
musahhar
kilmiştir.
Her
şeyin
rîzki
ayrı
ayrı
olmakla
berâber,
nokta-
i
merkezde
insâni
bırakmış,
bütün
âlemi
onun
etrâfında
çeviriyor. **الرَّحْمَنُ**
عَلَى
الْعَزِيزِ
اسْتَوْى
"(Rahmân,
Arş
üzerine
istivâ
buyurdu),
ya'nî
O'nun
îlâhi
emri,
Arş
üzerine
hâkimiyet
kurdu.
O'nun
hüküm
ve
irâdesi,
bütün
kâinâtın
üstündeki
gâlibiyyeti

tecellî
etti”[57]
âyetinin
ifâdesiyle,
Cenâb-ı
Hak,
yeri
ve
göğü
yarattı
ve
Rahmân
sifatiyla
onlarda
tecellî
eyledi.
İnsâni
nokta-
i
merkezde
bırakarak,
bütün
âlemin
çarkını
insânın
menfaati
üzerine
çevirdi.

Demek,
Rahmân
ismi,
Arş’tan
ferşe
kadar
her
erde
tecellî
ediyor.
Yer,
gök,
Arş,
ferş,
her
sey
Rezzâk-ı
Rahmân’dan
gelen
emri
dinleyerek
insân
için
hizmet
ediyor.
Güneş
insâna
ışık
veriyor
,

küre-
i
Arz
insâna
beşik
oluyor.
Melekler,
insâna
hizmet
ediyor.
O
Rahmân
olan
Zât
,

bütün
âlemin
çark
ve

dolabını
insân
için
çeviriyor
.İnsânın
rizkını
yetiştirmeleri
için
Güneş'e,
Ay'a,
küre-
i
Arz'a
ve
yıldızlara
emr
ediyor.
O
Zât-ı
Zü'l-
Cemâl,
Rahmân
ve
Rahîm
isminin
muktezâsı
olarak
Cennet'i
dahi
insân
için
ihzâr
eylemiştir.

Cemîl-
i
Zü'l-
Kemâl,
bütün
âlemi
cemâline
âyîne
eylemış,
bütün
âlemi
de
Rahmân
ismiyle
insâna
hizmetçi
eylemiştir.
O
Cemîl-
i
Mutlak
ve
Rahmân-ı
Mutlak,
bu
tasarrufu
gáyet
kemâlde
yapıyor,
hîç
bir
eksik
ve
noksán
taraf
bırakmıyor.
İşlerinde
hîç
bir
kusûr
görünmüyor.
İşte
bütün
bunlar
,
Rahmân
isminin
cemâlinin
tecâllîsîdir

**İkinci
İşaret/Şerh**

İşte,
Ellâhu
Teâlâ,
böylece
bütün
âlemi
cemâl-
i
bâ-
kemâline
âyîne
etmiş
ve
insâna
musahhar
kılımıştir.
Her
şeyin
rızki
ayrı
ayrı
olmakla
berâber,
nokta-
i
merkezde
insâni
bırakmış,
bütün
âlemi
onun
etrâfinda
çeviriyor. الرَّحْمَنُ
عَلَى
الْعَزِيزِ
اسْتَوْى
(Rahmân,
Arş
üzerine
istivâ
buyurdu),
ya'nî
O'nun
îlâhi
emri,
Arş
üzerine
hâkimiyyet
kurdu.
O'nun
hüküm
ve
irâdesi,
bütün
kâinâtın
üstündeki
gâlibiyyeti

tecellî
etti”[57]
âyetinin
ifâdesiyle,
Cenâb-ı
Hak,
yeri
ve
göğü
yarattı
ve
Rahmân
sifatıyla
onlarda
tecellî
eyledi.
İnsâni
nokta-
i
merkezde
birakarak,
bütün
âlemîn
çarkını
insânın
menfaati
üzerine
çevirdi.

Demek,
Rahmân
ismî,
Arş’tan
ferşe
kadar
her
yerde
tecellî
ediyor.
Yer,
gök,
Arş,
ferş,
her
sey
Rezzâk-ı
Rahmân’dan
gelen
emri
dinleyerek
insân
için
hizmet
ediyor.
Güneş
insâna
ışık
veriyor
,

küre-
i
Arz
insâna
beşik
oluyor.
Melekler,
insâna
hizmet
ediyor.
O
Rahmân
olan
Zât
,

bütün
âlemîn
çark
ve

dolabını
insân
için
çeviriyor
.İnsânın
rizküni
yetiştirmeleri
için
Güneş'e,
Ay'a,
küre-
i
Arz'a
ve
yıldızlara
emr
ediyor.
O
Zât-i
Zü'l-
Cemâl,
Rahmân
ve
Rahîm
isminin
muktezâsı
olarak
Cennet'i
dahi
insân
için
ihzâr
eylemiştir.

Cemîl-
i
Zü'l-
Kemâl,
bütün
âlemi
cemâline
âyine
eylemiş,
bütün
âlemi
de
Rahmân
ismiyle
insâna
hizmetçi
eylemiştir.
O
Cemîl-
i
Mutlak
ve
Rahmân-i
Mutlak,
bu
tasarrufu
gáyet
kemâlide
yapıyor,
hîç
bir
eksik
ve
noksán
taraf
bırakmıyor.
işlerinde
hîç
bir
kusûr
görünmüyor.
îşte
bütün
bunlar
,
Rahmân
isminin
cemâlinin
tecâllîsîdir

İkinci
İşaret/Şerh

*kuru
odun
parçalarından
yapılan
ve
bi'l-
hássa
en
latifi
kan
ve
fışkı
ortasından
gelen
ve
bir
dirhem
kemik
gibi
bir
tek
çekirdektен
yapılan
binlerle
okka
taámların,
vakti-
vaktine
mukannen
bir
sürette
hîç
birini
unutmayarak
ve
şasırımayarak
gözümüz
önünde
-
bir
dest-
i
gaybî
tarafundan-
verilmesi
hakikatıdır.*

"Evet,

إِنَّ
اللَّهَ
هُوَ
الرَّزَقُ
ذُو
الْفُؤُدِ
الْمُتَيْنِ âyeti

*iâşeyi
ve
infâka
Cenâb-ı
Hakk'a
tahsîs
edip
hasr
ettiği
gibi,*

وَمَا

مِنْ

ذَابَةٌ
فِي
الْأَرْضِ

إِلَّا
عَلَى
اللَّهِ
رِزْقُهَا
وَيَعْلَمُ
مُسْتَقْرَرًا

وَمَسْتَوْدَعًا

كُلُّ
فِي
كِتَابٍ
مُّبِينٍ

âyeti
dahi,
bütün
insânlarun
ve
hayvânlarun
rizuklarını
taahhûd
ve
tekeffûl
-i
Rabbânî
altuna
aldiğî;
hem

وَكَائِنٌ
مِّنْ
ذَابَةٌ
لَا
تَحْمِلُ
رِزْقُهَا
اللَّهُ
يَرِزُقُهَا
وَإِلَيْكُمْ
وَ
هُوَ

السَّمِيعُ
الْعَلِيمُ *âyeti*
de,
rizki
tedârik
edemeyen
,

âciz
ve
iktidârsız

*olan
zaif
bi-çârelerin
rzuklarunu
umulmadık
yerden,
belki
gaybdan,
belki
hiçten,
meselâ
denizin
dibindeki
böceklerere
hiçten
ve
bütün
yavrulara
umulmadık
yerlerden
ve
bütün
hayvânlarla
her
bahârda
âdetâ
surf
gaybdan
infâklarını
bil-
fül
tekeffüл
ederek
bi'l-
müsâhede
vermekle;
esbâbperest
însânlarla
dahi,
esbâb
perdesi
altunda
yine
O
veriyor
diye
isbât
ve
î'lân
ettiğî
gibi;
pek
çok
âyât-ı
Kur'âniyye
ve
hadsiz
şevâhid-
i
kevnîyye,
bil'ittîfâk
her
bir
zî-
hayâtin*

bir

tek

İkinci
İşaret/Şerh

*kuru
odun
parçalarından
yapılan
ve
bi'l-
hássa
en
latífi
kan
ve
fıski
ortasından
gelen
ve
bir
dirhem
kemik
gibi
bir
tek
çekirdekten
yapılan
binterle
okka
taámların,
vakti-
vaktine
mukannen
bir
sürette
hîç
birini
unutmayarak
ve
şasúrmayarak
gözümüz
önünde
-
bir
dest-
i
gaybî
tarafundan-
verilmesi
hakkatıdır.*

"Evet,

إَنَّ
اللَّهُ
هُوَ
الرَّزَاقُ
ذُو
الْفُؤُدَ
الْمُبِينُ
âyeti

*iâseyi
ve
înfâku
Cenâb-ı
Hakk'a
tahsîs
edip
hasr
ettigi
gibi,*

وَمَا

مِنْ

دَائِيَةٌ
فِي
الْأَرْضِ

إِلَّا
عَلَىٰ
اللَّهِ
رِزْقُهَا
وَنَعْمَمُ
مُسْتَقْرَرًا

وَمُسْتَوْدِعَهَا
كُلُّ
فِي
كِتَابٍ
مُّبِينٍ

âyeti
dahi,
bütün
insânların
ve
hayvânların
rızıklarını
taâhhüd
ve
tekeffül
-i
Rabbânî
altuna
aldığınız;
hem

وَكَانَ
مِنْ
دَائِيَةٍ
لَا
تَحْمِلُ
رِزْقَهَا
اللَّهُ
يَرِزِّقُهَا
وَإِنَّمَّا
وَ
هُوَ
السَّمِيعُ

الْعَلِيمُ âyeti
de,
rızık
tedârik
edemeyen
,*áciz*
ve
iktidârsız

*olan
zaif
bî-çârelerin
riziklarunu
umulmadık
yerdən,
belki
gaybdan,
belki
hüçten,
meselâ
denizin
dibindeki
böceklerə
hüçten
ve
bütün
yavrulara
umulmadık
yerlerden
ve
bütün
hayvânlarə
her
bahârda
âdetâ
surf
gaybdan
infâkalarunu
bi'l-
füll
tekeffüll
ederek
bi'l-
mûşâhede
vermekle;
esbâbperest
insânlarə
dahi,
esbâb
perdesi
altunda
yne
O
veriyor
diye
isbât
ve
i'lân
ettiği
gibi;
pek
çok
âyât-i
Kur'âniyye
ve
hadsiz
şevâhid-
i
kevnîyye,
bil'ittifâk
her
bir
zî-
hayâtın*

bir

tek

İkinci
İşaret/Şerh

Rezzâk

-*ı*
Zü'l-
Celâlin
rahîmiyyeti
ile
beslendiklerini
gösteriyorlar.

"Evet,
bir
nev'i
ruzk
isteyen
ağaçlar
iktidârsız
ve
ihtiyârsız
olduklarından,
onlar
yerlerinde
mûtevekkilâne
dururken
ruzkları
onlara
koşup
gelmesi
ve
âciz
yavruların
nafakaları
hayret-
nûmân
tulumbacıklardan
ağzlarına
akması
ve
o
yavrulara
bir
parça
iktidâr
ve
azcûk
bir
ihtiyâr
gelmesiyle
sût
kesilmesi,
husûsan
însân
yavrularına
analarının
şefkatleri
yardımcı
verilmesi,
bedâhetle
isbât
eder
ki;
helâl
ruzk,
iktidâr
ve
ihtiyâr
ile
mûtenâsiben
değildir;
belki,
tevakkül
veren
za'f
ve
acze
nisbeten
geliyor.

"*ism-*
i
Rahîm

ve
Rezzâk'ın
cemâllerini
ve
vahdâniyyete
şehâdetlerini
tam
görmek
için
zemîn
yüzünü
birden
ihâta
edip
müsâhede
edecek
bir
göz
bulunsa,
kus
âhîrinde
erzâkları
bitmek
üzeren
olan
hayvânât
kâfilelerine,
îmdâd-ı
gaybi
ve
îhsân-ı
Rahmânî
olarak
nebâtâtun
ellerine
verilen
ve
ağaçların
başlarına
konulan
ve
vâlidelerin
sinelerine
takılan
ve
surf
hazîne-
i
gaybiyye-
i
rahmetten
gâyet
lezîz
ve
gâyet
çok
ve
gâyet
müterevvî'
taâmları
ve
ni'metleri
gönderen
Rezzâk-ı
Rahîm'in
bu
cîlve-
i
şefkatinde
ne
kadar
şîrîn
bir
güzellik,
ne
kadar
tadî
bir
cemâl
bulunduğunu
görecek
ve
ondan
bilecek
ki;
bir
tek

*elmayı
yapıp
bir
adama
hakikî
bir
ruzk
olarak
Mün'ümâne
veren,
yalnız
öyle
bir
Zât
yapar
verir
ki;
mevsimleri,
gece
ve
gündüzleri
çevirir
ve
küre-
i
Arz'ı
bir
sefine-
i
tüccâriyye
gibi
gezdirerek
mevsimlerin
mahsûâtlarını
onunla
zemîndeki
muhtâc
misâfirlerine
getirir.
Çunkü,
o
elmanın
yüzünde
bulunan
sıkke-
i
fitrat
ve
hâtem-
i
hikmet
ve
turra-
i
Samediyet
ve
mühr-
i
rahmet,
bütün
elmalarda
ve
saîr
meyvelerde
ve
bütün
nebâtât
ve
hayvânâtta
bulunduğundan,
o
tek
elmanın
hakikî
Mâlikî*

İkinci İşaret/Şerh

Rezzâk

-i
Zü'l-
Celâlin
rahîmiyyeti
ile
beslendiklerini
gösteriyorlar.

"Evet,
bir
nev'i
rzk
isteyen
ağaçlar
iktidârsız
ve
ihtiyârsız
olduklarından,
onlar
yerlerinde
mûtevekkilâne
dururken
rizkları
onlara
koşup
gelmesi
ve
âciz
yavruların
nafakaları
hayret-
nûmân
tulumbacıklardan
ağızlarına
akması
ve
o
yavrulara
bir
parça
iktidâr
ve
azıcık
bir
ihtiyâr
gelmesiyle
süt
kesilmesi,
hususan
însân
yavrularına
analarının
şefkatleri
yardumcu
verilmesi,
bedâhetle
isbât
eder
ki;
helâl
rzk,
iktidâr
ve
ihtiyâr
ile
mûtenâsiben
değildir;
belki,
tevekkül
veren
za'f
ve
acze
nisbeten
geliyor.

"*ism-*
i
Rahîm

ve
Rezzâk'ın
cemâllerini
ve
vahdâniyyete
şehâdetlerini
tam
görmek
için
zemîn
yüzünü
birden
ihâta
edip
mûşâhede
edecek
bir
göz
bulunsa,
kaş
âhirinde
erzâkları
bitmek
üzeré
olan
hayvânât
kâfilelerine,
îmdâd-ı
gaybî
ve
îhsân-ı
Rahmânî
olarak
nebâtâtun
ellerine
verilen
ve
ağaçların
başlarına
konulan
ve
vâlidelerin
sinelerine
takılan
ve
surf
hazîne-
i
gaybiyye-
i
rahmetten
gáyet
lezîz
ve
gáyet
çok
ve
gáyet
mütenevvi'
taâmları
ve
ni'metleri
gönderen
Rezzâk-ı
Rahîm'in
bu
cilve-
i
şefkatinde
ne
kadar
şîrîn
bir
güzellik,
ne
kadar
tadî
bir
cemâl
bulunduğunu
görecek
ve
ondan
bilecek
ki;
bir
tek

*elmayı
yapıp
bir
adama
hakíki
bir
rzk
olarak
Mün'ümâne
veren,
yalnız
öyle
bir
Zât
yapar
verir
ki;
mevsimleri,
gece
ve
gündüzleri
çevirir
ve
küre-
i
Arz'ı
bir
sefine-
i
tüccâriyye
gibi
gezdirerek
mevsimlerin
mahsûâtalarını
onunla
zemîndeki
muhtâc
mîsâfirlerine
getirir.
Çünkü,
o
elmanun
yüzünde
bulunan
sikke-
i
filtrat
ve
hâtem-
i
hikmet
ve
turra-
i
Samediyet
ve
mûhr-
i
rahmet,
bütün
elmalarda
ve
sâr
meyvelerde
ve
bütün
nebâtât
ve
hayvânâtta
bulunduğundan,
o
tek
elmanun
hakíki
Mâliki*

**İkinci
İşaret/Şerh**

ve
nî'met
eserlerinde,
bunların
böyle
vücûda
getirilmelerinde
(akıl
sâhibleri
için
ibretler,)
Hâluk-
kâinâtın
varlığına,
birliğine,
kudret
ve
azametine,
cûd
ve
sehâsına
dâir
açık
deflîller
(vardır.)"

Ellâhu
Teâlâ
hazretleri,
kullarına
ebedî
hayâti
hâırlatmak
ve
dünyevî
nî'metlerin
ve
menfaatlerin
hadd-
i
zâtında
birer
gâye
olmayıp
âhirette
ihsân
edilecek
nî'metlerin
birer
nûmûnesi
olduğunu,
dolayısıyla
asıllarına
tâlib
olmak
gerekliğini
îş'âr
için
bir
sonraki
âyet
-i
kerîmede
şöyle
buyuruyor
:

مَثَّهَا

خَلَقْنَاكُمْ

وَفِيهَا

نُعِدُّكُمْ

وَمِنْهَا

نَخْرُجُوكُمْ

تَارَةً

أَخْرَى

"Ey

insânlar!

(*Sizi*

o

yerden

yaratuktur.)

Ya'nî,

sizin

aslunuz

topraktır.

Çünkü

,

beşeriyyetin

ilk

babası

Âdem

(*as*)

topraktan

yaratılmıştır.

Diğer

insân

ferdleri

de

yine

vâsitalı

olarak

topraktan

yaratılmaktadır.

Çünkü

,

insânın

maddesi

olan

meni

vesâire

yeryüzünün

yetiştirdiği

gûdâ

maddeleri

sâyesinde

vücûda

gelmektedir

ve

insânda

toprak

unsuru

diğer

unsurlara

nisbeten

daha

fazladır.

(*Ve*)

ey

insânlar!

Unutmayınız

ki,

(*sizi*

ona)

o

toprağıa

(döndürecekiz.

Ve

sizi

ondan

düger

bir

def'a

daha

çıkaracağınız.)

Kiyâmet

kopunca

bütün

zerrâtunuzu

toplayıp

birleştirerek

kabirlerinizden

kaldıracak,

mahşere

sevk

edeceğiz.

Artık

bu

kâinâttâ

tecellî

eden

Ellâh'un

kudretini

güzelce

düşünenler,

însânlığın

böyle

yeni

bir

hayâta

kavuşacağınızı

aslâ

înkâr

edemezler

ve

uzak

göremezler." [60]

Resûl-

i

Ekrem

(asm)

ise,

nihâyet

kemâlde

olan

cemâl-

i

îlâhîyi

Kur'an

lisânyla

bütün

cîn

ve

înse

şöyle

ders

vermektedir

:

**İkinci
İşaret/Şerh**

ve
nî'met
eserlerinde,
bunların
böyle
vücûda
getirilmelerinde
(akıl
sâhibleri
için
ibretler,)
Hâlk-ı
kâinâtın
varlığına,
bırliğine,
kudret
ve
azametine,
cûd
ve
sehâsına
dâir
açık
değiller
(vardır.)"

Ellâhu
Teâlâ
hazretleri,
kullarına
ebedî
hayâti
hâtblatmak
ve
dünyevî
nî'metlerin
ve
menfaatlerin
hadd-
i
zâtında
birer
gâye
olmayıp
âhirette
ihsân
edilecek
nî'metlerin
birer
nûmânesi
olduğunu,
dolayısıyla
asillarına
tâlib
olmak
gerektiğini
iş'âr
için
bir
sonraki
âyet
-i
kerîmede
şöyle
buyuruyor
:

مِنْهَا

خَلَقْنَاكُمْ

وَفِيهَا

نُعِدْنَاكُمْ

وَمِنْهَا

نَحْرِجُكُمْ

شَارَةٌ

أُخْرَى

"Ey

insânlar!

(Sizi

o

yerden

yarattık.)

Ya'nî,

sizin

aslinuz

topraktur.

Çünkü

,

beşeriyyetin

ilk

babası

Âdem

(as)

topraktan

yaratılmıştır.

Diğer

insân

ferdleri

de

yine

vâsitâti

olarak

topraktan

yaratılmaktadır.

Çünkü

,

insânun

maddesi

olan

meni

vesâire

yeryüzünün

yetiştirdiği

gûdâ

maddeleri

sâyesinde

vücûda

gelmektedir

ve

insânda

toprak

unsuru

dîger

unsurlara

nîsbeten

daha

fazladur.

(Ve)

ey

insânlar!

Unutmayınız

ki,

(sizi

ona)

o

toprağıa

(döndüreceğiz.

Ve

sizi

ondan

diğer

bir

defa

daha

çıkaracağınız.)

Kıyâmet

kopunca

bütün

zerrâtınızı

toplayıp

birleştirerek

kabırlarınızdan

kaldıracak,

mahşere

sevk

edeceğiz.

Artık

bu

kâinâttâ

tecellî

eden

Ellâh'ın

kudretini

güzelce

düşünenler,

insânlığıñ

böyle

yeni

bir

hayâta

kavuşacağınızı

aslâ

înkâr

edemezler

ve

uzak

göremezler." [60]

Resûl-

i

Ekrem

(asm)

ise,

nihâyet

kemâlde

olan

cemâl-

i

îlâhiyi

Kur'ân

lisâniyla

bütün

cîn

ve

înse

şöyle

ders

vermektedir

:

**İkinci
İşaret/Şerh**

"*Bütün
bu
eşcâr
ve
nebâtâti
rzuk
olarak
sizin
önünüze
koyduk.
Düşünün!
Elbette
bu
ni'metleri
size
gönderen
bir
Mün'üm
vardır
ve
o
Mün'üm
bu
kadar
hadsiz
ni'metlerine
karşı
sizden
şükür
ve
ubûdiyyet
ister.
Eğer
o
Mün'üm'i
îmâna
tanır,
şükür
ve
ibâdetle
O'nun
severseniz,
size
bu
dünyâda
ihsân
ettiği
ni'metlerin
asıllarını
ebedî
bir
âlemde,
ebedî
bir
sürette
ikrâm
eder.
Eğer
îmân
ve
ubûdiyyetten
istînkâf
ederseniz,
sizi
ebedî
Cehennem'de
haps
eder"
diye
ders
veriyor.*

Kur'ân-ı
Kerîm'de
pek
çok
âyet-
i
kerîmede
niam-ı
İlâhiyyeye
nazârlarımızı
çevirmemizi
ve
onlar
üzerinde
tefekkür
etmemizi
emr
etmektedir.
"Bizi
dünyâ
denilen
bu
misâfirhâneye
getiren
ve
bize
bol
bol
ni'metler
ihsân
eden
Zât-ı
Kerîm,
o
ni'metlere
mukâbil
bizden
ne
istiyor,
marzîyyâtu
nedir,
bizi
bu
misâfirhâneye
niçin
getirmiş?"
Bütün
bu
suâllere,
tek
başımıza
cevâb
bulmamız
mûmkün
olmadığı
için,
o
Zât
-ı
Gaybî
,
kemâl
-i
merhametinden
bu
suâllerin
cevâblarını
bize
ta'lim
edecek
peygamberleri
muallim
olarak
göndermiştir.
O
muallimlerin
başı
ise;
Resûl-
i
Ekrem
(asm)'dır.
O
hâlde,
Üstâd-ı
Ezelisinden
aldiğı

dersle,
insânların
nazarlarını
niam-ı
İlâhiyyeye
çevirip
onları
şükür
ve
ubûdiyyete
da'vet
eden
o
zât
-ı
Ekrem
(asm
(
'ı
dinleyip
itâat
etmekle
mükellefiz
. .
O
zât
-ı
Ekrem
(asm),
Kur'ân
vâsîtasıyla
nev
-ı
beşere
ma'nen
der
ki:

"*Ey
insânlar!*
Şu
âlem
çarşısında
sergilenen
ni'metlere
ibret
nazarı
ile
bakın!
Kâinât
sofrasında
dizilmiş
taâmlara
dikkat
edin!
Meselâ;
o
ni'metterden
biri
olan
kocaman
kavun
ve
karpuza
nazâr
edin.
O
kavun
ve
karpuz,
ince
bir
ipe
takılmış,
o
ince
ipler
vâsîtasıyla
sizlere
ikrâm
ediliyor.
Rengiyle,
kokusuyla,
tadıyla,
süretiyle
iştihânuzu
celb

**İkinci
İşaret/Şerh**

"*Bütün
bu
escort
ve
nebâtâtu
rzuk
olarak
sizin
önünüze
koyduk.
Düşünün!
Elbette
bu
ni'metleri
size
gönderen
bir
Mün'um
vardur
ve
o
Mün'um
bu
kadar
hadsiz
ni'metlerine
karşı
sizden
şükür
ve
ubûdiyyet
ister.
Eğer
o
Mün'um'i
îmâla
tanır,
şükür
ve
ibâdetle
O'nu
severseniz,
size
bu
dünyâda
ihsân
ettiği
ni'metlerin
asıllarını
ebedî
bir
âlemde,
ebedî
bir
sürette
îkrâm
eder.
Eğer
îmân
ve
ubûdiyyetten
istinkâf
ederseniz,
sizi
ebedî
Cehennem'de
haps
eder"
diye
ders
veriyor.*

Kur'ân-ı
Kerîm'de
pek
çok
âyet-
i
kerîmede
niam-ı
îlâhiyyeye
nazarlarımıza
çevirmemizi
ve
onlar
üzerinde
tefekkür
etmemizi
emr
etmektedir.
"Bizi
dünyâ
denilen
bu
misâfirhâneye
getiren
ve
bize
bol
bol
ni'metler
ihsân
eden
Zât-ı
Kerîm,
o
ni'metlere
mukâbil
bizden
ne
istiyor,
marzîyyâtu
nedir,
bizi
bu
misâfirhâneye
niçin
getirmiş?"
Bütün
bu
suâllere,
tek
başımıza
cevâb
bulmamız
mümkün
olmadığı
için,
o
Zât
-ı
Gaybi
,
kemâl
-i
merhametinden
bu
suâllerin
cevâblarını
bize
ta'lim
edecek
peygamberleri
muallim
olarak
göndermiştir.
O
muallimlerin
başı
ise;
Resûl-
i
Ekrem
(asm)'dır.
O
hâlde,
Üstâd-ı
Ezelîsinden
aldığı

dersle,
insânların
nazarlarını
niam-ı
İlâhiyyeye
çevirip
onları
şükür
ve
ubûdiyyete
da'vet
eden
o
zât
-ı
Ekrem
(asm
(
'ı
dinleyip
îtâat
etmekle
mükellefiz
.
O
zât
-ı
Ekrem
(asm),
Kur'ân
vâsitasıyla
nev
-ı
beşere
ma'nen
der
ki:

"*Ey
insânlar!*
*Su
âlem
çarşısında
sergilenen
ni'mettler*
*ibret
nazari
ile
bakın!
Kâinât
sofrasunda
dizilmiş
taâmlara
dikkat
edin!*
Meselâ;
o
*ni'mettlerden
biri
olan
kocaman
kavun
ve
karpuza
nazar
edin.*
O
*kavun
ve
karpuz,
ince
bir
ipe
takılmış,
o
ince
ipler
vâsitasıyla
sizlere
îkrâm
ediliyor.
Rengiyle,
kokusuyla,
tadyla,
süreTİyle
iştihânizi
celb*

İkinci
İşaret/Şerh

*İnsânları
gemi
vâsistasyyla
bütün
zemîne
münâsebetdâr
etmekle
berâber,
urmaklar,
büyük
nehirleri,
însânun
futûr
birer
vesâit-
i
nakliyesi
hükümünde
teshîr;
hem
Güneş
ile
Ay'ı
seyr
ettirip
mevsimleri
ve
mevsimlerde
değişen
Mün'm-
i
Hakîki'nin
renk
ni'metlerini
însânlara
takâdim
etmek
için
iki
müsahhar
hizmetkâr
ve
o
büyük
dolabı
çevirmek
için
iki
dümenci
hükümünde
halk
etmiş.
Hem
gece
ve
gündüzü
însâna
müsahhar,
ya'nî
hâb-i
râhatına
geceyi
örtü,
gündüzü
maşetlerine
ticâretgâh
hükümünde
teshîr
etmiştir.*

*"İşte
bu
niam-ı
îlâhiyyeyi
ta'dâd*

*ettikten
sonra,
insâna
verilen
ni'metlerin
ne
kadar
geniş
bir
dairesi
olduğunu
gösterip,
o
dairesede
ne
derece
hadisiz
ni'metler
dolu
olduğunu
şu*

وَأَنْتَمْ
مِنْ
كُلِّ
مَا
سَأَلْتُمُوهُ
وَإِنْ
تَنْهَوْا
نَعْمَتْ
اللهُ
لَا
تُحَصُّوْهَا

*fezleke
ile
gösterir.
Ya'nî:
isti'dâd
ve
ihтиyâc-ı
fîtri
lisânyla
însân
ne
istemişse,
bütün
verilmiş.
însâna
olan
ni'met-
i
îlâhiyye,
ta'dâd
ile
bitmez,
tükenmez.
Evet,
însânu
mâdem
bir
sofra-
i
ni'meti
semâvât
ve*

*Arz
ise
ve
o
sofradaki
ni'metlerden
bir
kusmu
Şems,
Kamer,
gece,
gündüz
gibi
şeyler
ise,
elbette
insana
mütveccih
olan
ni'metler
hadd
ü
hesâba
gelmez." [62]*

Bizlere
bu
kadar
hadisiz
ni'metleri
bahş
eden
o
Mîhmânât-ı
Kerîm,
şiddet-
i
zuhûrundan
görünmüyor.
O
görünmeyen
Mîhmânât-ı
Kerîm,
bütün
bu
sofralardaki
riziklarla
ve
ni'metlerle
bizi
sevdığını
ve
Kendisini
bize
sedirmek
istedığını
bildirmek
istiyor.

**İkinci
İşaret/Şerh**

İnsânları

gemi

vâsitâsiyla

bütün

zemûne

münâsebetdâr

etmekle

berâber,

urmâkları,

büyük

nehirleri,

însânun

fîtri

birer

vesâit-

i

nâkliyyesi

hükümünde

teshîr;

hem

Güneş

ile

A'yî

seyr

ettirip

mevsimleri

ve

mevsimlerde

değişen

Mün'um-

i

Hakîkî'nin

renk

ni'metterini

însânlarla

takdim

etmek

için

iki

müsâhhar

hizmetkâr

ve

o

büyük

dolabı

çevirmek

için

iki

dümençi

hükümünde

halk

etmiş.

Hem

gece

ve

gündüzü

însâna

müsâhhar,

ya'nî

hâb-i

râhatuna

geceyi

örtü,

gündüzü

maşetlerine

ticâretgâh

hükümünde

teshîr

etmiştir.

"İşte

bu

niam-i

îlâhiyyeyi

ta'dâd

*ettikten
sonra,
insâna
verilen
ni'metlerin
ne
kadar
geniş
bir
dâiresi
olduğunu
gösterip,
o
dâirede
ne
derece
hadisiz
ni'metler
dolu
olduğunu
su*

وَاتْبِعُوهُمْ
مِنْ
كُلِّ
مَا
سَأَلْتُهُمْ
وَإِنْ
تَنْهُوا
نَعْمَلُ
اللهُ
لَا
تُحَصِّنُونَا

*fezleke
ile
gösterir.
Ya'nî:
istî'dâd
ve
ihтиyâc-ı
fitrî
lisânyyla
insân
ne
istemişse,
bütün
verilmiş.
insâna
olan
ni'met-
i
ilâhiyye,
ta'dâd
ile
bitmez,
tükenmez.
Evet,
insânun
mâdem
bir
sofra-
i
ni'meti
semâvât
ve*

*Arz
ise
ve
o
sofradaki
ni'metlerden
bir
küsmü
Şems,
Kamer,
gece,
gündüz
gibi
şeyler
ise,
elbette
insâna
müteveccih
olan
ni'metler
hadd
ü
hesâba
gelmez.*"[62]

Bizlere
bu
kadar
hadsiz
ni'metleri
bahş
eden
o
Mihmândâr-ı
Kerîm,
şiddet-
i
zuhûrundan
görünmüyor.
O
görünmeyen
Mihmândâr-ı
Kerîm,
bütün
bu
sofralardaki
rızıklarla
ve
ni'metlerle
bizi
sevdığını
ve
Kendisini
bize
sevdirmek
istediğini
bildirmek
istiyor.

İkinci
İşaret/Serh

Bu maksad için peygamberleri gönderiyor. O peygamberlere inzâl buyurduğu İlahî kitâblar, suhuflar ve Kur'ân'da hikmet ta'bîriyle ifâde buyrulan peygamberlerin kavî, fil ve takrirleri denilen sünnet vâsitasıyla cemâl-i bâ-kemâlini bildiriyor. Bu cemâl -i bâ -kemâl-i İlahîyyeye karşı nev-i beşerin şükür ve ubûdiyyetle mükellef olduğunu ta'lîm buyuyor.

İşte, o Zât -i Akdes, son fermâni olan Kur'ân -i Azîmü 'ş -şân'da, bütün insanlara hitâben bütün ni'metler O'ndan geldiğini, dolayısıyla şükür ve ubûdiyyetin yalnız O'na karşı

yapılması
gerektiğini
şöyle
beyân
buyuruyor:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا بِنَعْمَتِ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالقٍ لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَإِنَّمَا تُؤْفَكُونَ

"(Ey
insânlar!)

Ey
Cenâb-ı
Hakk'ın
kulları!
(Ellâh'ın
üzerinizde
olan
maddî
ve
ma'nevî
ni'metlerini
hâturlayınız.)
O
ni'met
sâhibini
lisânen
ve
kalben
zîkr
ediniz.
Zîrâ,
sizi
yoktan
var
eden

*O'dur.
Hayâtinizin
idâmesi
için
rızkınızı
gönderen,
size
suhhat,
akıl,
servet,
vesâire
veren
de
O'dur.*

*(Ellâh'tan
başka
sizi
göklerden
ve
yerdən
riziklandıran
bir
Hâlik
var
midir?)*

*Elbette
yoktur.
O,
her
türlü
şirkten
münezzehtir.
Kâinâtı
size
bir
sofra-
i
ni'met
olarak
seren
O'dur.*

*Göklerden
muhîtinize
yönenen
ışık,
harâret,
havâ,
yağmur
gibi
ni'metler
ile
sizi
yaşatıyor;
yerdən
çıkardığı
çeşit
çeşit
sebzeler,
meyveler,
hubûbât
gibi
mahsûller
ile
de
sizi*

*besliyor,
hadsiz
ni'metlere
nâ'il
buyuruyor.
Evet,
şübhe
yok
ki,
(O'ndan)
o
Rezzâk-ı
Kerîm'den
(başka
ilâh
yoktur.)*

**İkinci
İşaret/Şerh**

Bu maksad için peygamberleri gönderiyor. O peygamberlere inzâl buyurduğu İlahî kitâblar, suhuflar ve Kur'ân'da hikmet ta'bîriyle ifâde buyrulan peygamberlerin kavl, fiil ve takrirleri denilen sünnet vâsitasiyla cemâl-i bâ-kemâlini bildiriyor. Bu cemâl-i bâ-kemâl-i İlahiyeye karşı nev-i beserin şükür ve ubûdiyyetle mükellef olduğunu ta'lim buyuyor.

İşte, o Zât -ı Akdes, son fermâni olan Kur'ân -ı Azîmü 'ş -şân'da, bütün insânlarla hitâben bütün ni'metler O'ndan geldiğini, dolayısıyla şükür ve ubûdiyyetin yalnız O'na karşı

yapılması
gerektiğini
şöyle
beyân
buyuruyor:

يَا أَنْهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنْ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَإِنَّمَا تُؤْمِنُونَ

"(Ey
insânlar!)
Ey
Cenâb-ı
Hakk'ın
kulları!
(Ellâh'ın
üzerinizde
olan
maddî
ve
ma'nevî
ni'metlerini
hâturlayunuz.)
O
ni'met
sâhibini
lisânen
ve
kalben
zikr
ediniz.
Zûrâ,
sizi
yoktan
var
eden

O'dur.
Hayâtınızın
idâmesi
için
rızkanızı
gönderen,
size
sûhhat,
akıl,
servet,
vesâire
veren
de
O'dur.

(Ellâh'tan
başka
sizi
göklerden
ve
yerden
rızıklandıran
bir
Hâlit
var
mîdir?)

Elbette
yoktur.

O,
her
türlü
şirkten
münezzehtir.

Kâinâtu
size
bir
sofra-
i
ni'met
olarak
seren
O'dur.

Göklerden
muhitinizde
yönelein
ışık,
harâret,
havâ,
yağmur
gibi
ni'metler
ile
sizi
yaşatıyor;
yerden
çıkardığı
çeşit
çeşit
sebzeler,
meyveler,
hubûbât
gibi
mahsûller
ile
de
sizi

*besliyor,
hadsiz
ni'metlere
nâil
buyuruyor.
Evet,
şübhe
yok
ki,
(O'ndan)
o
Rezzâk-ı
Kerîm'den
(başka
ilâh
yoktur.)*

**İkinci
İşaret/Şerh**

(Sonra
da)
sizi
yeniden
(diritir.)
Başka
bir
âleme
gönderir.
İşte
ey
insânlar!
Sizin
Hâlk'unuz
ve
Ma'bûd'unuz
böyle
nihâyetsiz
lütuf
ve
ihsân
sâhibidir.
(Hiç
sizin
şerîklerinizden)
Hâlk-ı
kâinâta
ortak
koştugunuz
putlardan
ve
diğerlerinden
(bunlardan
birini
yapan
var
mîdîr?)
Onlar
herhangi
bir
ferdi
yaratmaya,
yaşatmaya,
riziklandırmağa,
öldürmeye
ve
diriltmeye
güç
yetirebilirler
mi?
Ne
mümkün!
Elbette
ki,
güç
yetiremeyecekleri
gáyet
açıklar.
Artık
ne
diye
onlara
ibâdet
ediyorsunuz?
Evet,
o
müsrikler,
akıllarını
köyüye
kullanmış
ve
dalâlete
düşmüşt
kimselerdir.
Elbette
ki,

*Ellâhu
Teâlâ
(onların)
o
müsriklerin
)şerîk
koştuklarundan
mûnezzehtir
ve
çok
âlidir.)
Hâlk-ı
kâinâtun
şânı,
her
türlü
şerîkten
mûnezzehtir." [65]*

Demek,
insânı
yaratın
ve
hayâtının
devâm
edebilmesi
için
lüzümlü
olan
bütün
ihtiyâclarını
yerine
getiren
kim
ise;
şükür
ve
ibâdete
lâyk
olan
da
yalnız
O'dur.
O
hâlde,
insânın
hakiki
vazifesi,
onu
yoktan
var
eden
ve
bütün
ihtiyâclarını
karşılıyan
Zât-ı
Akdes'e
hîç
bir
şeyi
şerîk
koşmamak,
şükür
ve
ubûdiyyetini
O'na
hasr
etmektir.

Nahl
Süresi'nin
114.
âyet-
i
kerîmesinde
ise,
nev-i
beşer, hadsiz
niam-i
îlâhiyyeye
karşı
şükür
vazifesine
şöyle
da'vet
edilmektedir.

فَكُلُوا

مِمَّا

رَزَقْنَا

الله

حَلَالًا

طَيْبًا

وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ

الله

إِنَّ

كُلُّنَا

إِيَّاهُ

تَعْبُدُونَ

"(Artık)

ey

mü'minler!

Cenâb-ı

Hak,

sizlere

helâl

ve

harâm

**İkinci
İşaret/Serh**

(Sonra
da)
sizi
yeniden
(diriltilir.)
Başka
bir
âleme
gönderir.
İşte
ey
insânlar!
Sizin
Hâluk'unuz
ve
Ma'bûd'unuz
böyle
nihâyetsiz
lütf
ve
ihsân
sâhibidir.
(Hîç
sizin
şerîklerinizden)
Hâluk-ı
kâinâtâ
ortak
koştuğunuz
putlardan
ve
diğerlerinden
(bunlardan
birini
yapan
var
midür?)
Onlar
herhangi
bir
ferdi
yaratmaya,
yaşatmaya,
riziklendurmağa,
öldürmeye
ve
diriltmeye
güç
yetirebilirler
mi?
Ne
mümkün!
Elbette
ki,
güç
yetiremeyecekleri
gáyet
açiktur.
Artık
ne
diye
onlara
ibâdet
ediyorsunuz?
Evet,
o
mûşrikler,
akullarını
kötüye
kullanmış
ve
dalâlete
düşmüşt
kimselerdir.
Elbette
ki,

*Ellâhu
Teâlâ
(onlarun)
o
müsriklerin
)şerîk
koştuqlarundan
mûnezzehîr
ve
çok
âlidir.)
Hâluk-ı
kâinâtun
şânı,
her
türlü
şerîkten
mûnezzehîr.”[65]*

Demek,
insânı
yaratın
ve
hayatının
devâm
edebilmesi
için
lüzûmlu
olan
bütün
ihtiyâclarını
yerine
getiren
kim
ise;
şükür
ve
ibâdete
lâylîk
olan
da
yalnız
O'dur.
O
hâlde,
insânın
hakîki
vazifesi,
onu
yoktan
var
eden
ve
bütün
ihtiyâclarını
karşılıyan
Zât-ı
Akdes'e
hîç
bir
şeyi
şerîk
koşmamak,
şükür
ve
ubûdiyyetini
O'na
hasr
etmektedir.

Nahl
Süresi'nin
114.
âyet-
i
kerîmesinde
ise,
nev-ı
beşer, hadsiz
niam-ı
îlâhiyyeye
karşı
şükür
vazifesine
şöyle
da'vet
edilmektedir:

فَكُلُوا
مِمَّا
رَزَقْنَا
الله
حَلَالاً
طَيْبًا
وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ
الله
إِن
كُنْتُمْ
إِيمَانًا
تَعْبُدُونَ

"(Artık)

ey
mü'minler!
Cenâb-ı
Hak,
sizdere
helâl
ve
harâm

İkinci
İşaret/Şerh

Elbette,
Güneş
ziyâsiz
olmadığı
gibi,
o
cemâl
-i
llâhî
de
risâletsiz
olamaz.
O
hâlde,
her
biri
birer
Güneş
mesâbesinde
olan
bin
bir
esmâ-
i
llâhiyyeyi
nev-i
beşere
ders
verecek
ve
kâinâttaki
niam-i
llâhiyye
ile
cemâl-
i
bâ-
kemâlini
bildirecek
peygamberlerin
vücudu
zarûreten
lâzım
gelir.
Umûm
peygamberler
îçinde
esmâ-
i
llâhiyyeye
âyinedârlığını
en
mükemmel
bir
sürette
bilen
ve
bildiren,
hadsız
niam-i
llâhiyyeye
karşı
şükür
ve
ubûdiyyetle
o
Mün'im-
i
Kerîm'i
seven
ve
sevdiren,
Hazret-
i
Muhammed
(asm)'dır.

O
zât
-ı
Ekrem
(asm),
hem
kâinâtın
mâyesidir.
Esmâ
-i
kudsiyye-
i
îlâhiyye,
Nûr
-i
Muhammedî
(asm)
(
üzerine
tecellî
etmiş
'
böylece
kâinât
vücûda
gelmiştir
. Hem
de
o
zât
-ı
Ekrem
(asm),
kâinâtın
meyvesidir.
Zîrâ,
kâinât
ağacının
meyveleri,
enbiyâ
ve
mürselindir.
Bu
meyvelerin
en
mükemmeli
ve
sonuncusu
ise
"Hâtemü'l-
Enbiyâ
ve'l-
Mûrselîn"
olan
Resûl-
i
Ekrem
(asm)'dır.
O
zât
-ı
Ekrem
(asm)
Qâma

أَرْسَلْنَاكَ
إِلَّا
رَحْمَةً
لِّلْعَالَمِينَ

"(Ey

Muhammed!)

Biz

seni

ancak

âlemlere

rahmet

olarak

gönderdik" [69]

âyetinin

sarâhatıyla

rahmetin

en

parlak

bir

misâli

ve

mümessili

ve

o

rahmetin

en

beliğ

bir

lisâni

ve

dellâli

ve

o

rahmetin

mücessem

bir

şeklidir

.

Álemdede

görünen

bütün

rahmetler,

onun

âyîne-

i

rûhundan

âleme

aks

etmiş

ve

sonra

da

cesed-

i

mübârekinde

toplannmıştır.

Bu

sebeble,

bütün

mevcûdât

Cenâb-i

Hakk'ı

tanıldığı

gibi,

Resûl

-i
Ekrem
)sav'ı
de
tanır
ve
ítáat
ederler.

**İkinci
İşaret/Şerh**

Elbette,
Güneş
ziyâşız
olmadığı
gibi,
o
cemâl
-i
İlâhî
de
risâletsiz
olamaz.
O
hâlde,
her
biri
birer
Güneş
mesâbesinde
olan
bin
bir
esmâ-
i
İlâhiyyeyi
nev-i
beşere
ders
verecék
ve
kâinâttaKİ
niam-i
İlâhiyye
ile
cemâl-
i
bâ-
kemâlini
bildirecek
peygamberlerin
vücûdu
zarûreten
lâzım
gelir.
Umûm
peygamberler
içinde
esmâ-
i
İlâhiyyeye
âyînedârlığını
en
mükemmel
bir
sürette
bilen
ve
bildiren,
hadisiz
niam-i
İlâhiyyeye
karşı
şükür
ve
ubûdiyyetle
o
Mün'im-
i
Kerîm'i
seven
ve
sevdiren,
Hazret-
i
Muhammed
(asm)'dır.

O
zât
-ı
Ekrem
(asm),
hem
kâinâtın
mâyesidir.
Esmâ
-i
kudsiyye-
i
îlâhiyye,
Nûr
-i
Muhammedî
(asm)
(
üzerine
tecelî
etmiş
,

böylece
kâinât
vücûda
gelmiştir
. Hem
de
o
zât
-ı
Ekrem
(asm),
kâinâtın
meyvesidir.

Zîrâ,
kâinât
ağacının
meyveleri,
enbiyâ
ve
mürselindir.

Bu
meyvelerin
en
mükemmeli
ve
sonuncusu
ise
"Hâtemü'l-
Enbiyâ
ve'l-
Mürselîn"
olan
Resûl-
i
Ekrem
(asm)'dır.

O
zât
-ı
Ekrem
(asm)
وَمَا

از سُنَّاتِ

الْأَرْبَعَةِ

رَحْمَةٌ

لِلْعَالَمِينَ

"(Ey

Muhammed!)

Biz

seni

ancak

âlemelere

rahmet

olarak

gönderdik"[69]

âyetinin

sarâhatıyla

rahmetin

en

parlak

bir

misâli

ve

mümessili

ve

o

rahmetin

en

beliğ

bir

lisâni

ve

dellâli

ve

o

rahmetin

mücessem

bir

şeklidir

.

Álemde

görünen

bütün

rahmetler,

onun

âyîne-

i

rûhundan

âleme

aks

etmiş

ve

sonra

da

cesed-

i

mübârekinde

toplânmıştır.

Bu

sebeble,

bütün

mevcûdât

Cenâb-ı

Hakk'ı

tândığı

gibi,

Resûl

-i
Ekrem
)sav'ı
de
tanır
ve
itáat
ederler.

**İkinci
İşaret/Şerh**

Ālemde
Ellâh'a
ibâdet
etme
hakîkatı,
Resûl-
i
Ekrem
(sav)
vâsitasıyla
tahakkuk
etmiştir.
Zîrâ,
Nûr
-i
Muhammedî
)asm
(
i'tibâriyle
Ellâh'tan
gelen
tekvînî
kânûnlara
en
evvel
o
mazhar
olduğu
gibi;
risâlet-
i
Muhammediyye
cihetîyle
dahi
teklîfi
kânûnlara
en
evvel
münkâd
olan
yine
o
zât
(
asm)'dir.

Ellâh
katında
risâlet,
esâs
i'tibâriyle
birdir.
Cenâb-ı
Hak
bir
olduğu
için,
her
seyde
bir
nev'i
bırılığı
irâde
etmiştir.
Bu
surr
-i
tevhîde
binâen,
Cenâb-ı
Hak,
Nebîyy-
i
Ekrem
(asm)'ı
bütün

kâinâtın
vekil
-i
umûmîsi
ve
her
husûsta
muhâtab
-ı
hâssi
olacak
bir
kâbiliyyette
halk
ederek
kendisine
resûl
ve
nebî
seçmiştir.
Bu
risâlet
makâmını
Resûl-
i
Ekrem
(asm)'a
asâleten
vermiştir.
Diğer
peygamberler
ise,
bu
peygamberlik
vazifesine
ma'nen
vekâlet
etmişler
ve
Zât
-ı
Risâletin
asıl
vazifesine
avene
ve
yardımcı
olmuşlardır.

O
zât
-ı
Ekrem
(asm),
risâlet
vazifesini
bi'l-
fil
haml
ettikten
sonra
ise;
Kur'ân
vâsıtasyla
mevcûdât
-ı
âlemin
vazife
süretindeki
ubûdiyyetlerini
ve
evâmir-
i
tekvîniyyeye
înkyâdlarını
en
mükemmel
bir

tarzda
ders
verdiği
gibi
;
وَمَا
خَلَقْتُ
الْجِنَّ
وَالْإِنْسَ
إِلَّا
لِيَعْبُدُونَ
"Ben
cini
ve
insânları,
surf
Beni
tanyıp
yalnız
Bana
ibâdet
etsinler
diye
yarattum"^[70]
âyetinin
sarâhatıyla,
cin
ve
inse
yaratılış
gâyelerinin
ubûdiyyet
olduğunu
bildiren
ve
onları
ibâdet
ve
táate
da'vet
eden
yine
O'dur.

Hulâsa:
Cemâl-
i
îlâhî,
âlemde
tezâhür
eden
bir
sifattır.

İkinci
İşaret/Serh

Âlemde
Ellâh'a
ibâdet
etme
hakikatı,
Resûl-
i
Ekrem
(sav)
vâsistasiyla
tahakkuk
etmiştir.
Zîrâ,
Nûr
-i
Muhammedi
)asm
(
i'tibâriyle
Ellâh'tan
gelen
tekvîni
kânûnlara
en
evvel
o
mazhar
olduğu
gibi;
risâlet-
i
Muhammediyye
cihetiyle
dahi
teklîfi
kânûnlara
en
evvel
münkâd
olan
yine
o
zât
(
asm)'dir.

Ellâh
katında
risâlet,
esâs
i'tibâriyle
birdir.
Cenâb-ı
Hak
bir
olduğu
için,
her
şeyde
bir
nev'i
bırığı
irâde
etmiştir.
Bu
surr
-i
tevhîde
binâen,
Cenâb-ı
Hak,
Nebîyy-
i
Ekrem
(asm)'ı
bütün

kâinâtın
vekîl
-i
umûmîsi
ve
her
husûsta
muhâtab
-ı
hâssi
olacak
bir
kâbiliyyette
halk
ederek
kendisine
resûl
ve
nebî
seçmiştir.
Bu
risâlet
makâmını
Resûl-
i
Ekrem
(asm)'a
asâleten
vermiştir.
Diğer
peygamberler
ise,
bu
peygamberlik
vazifesine
ma'nen
vekâlet
etmişler
ve
Zât
-ı
Risâletin
asıl
vazifesine
avene
ve
yardımcı
olmuşlardır.

O
zât
-ı
Ekrem
(asm),
risâlet
vazifesini
bi'l-
fiil
haml
ettikten
sonra
ise;
Kur'ân
vâsıtasiyla
mevcûdât
-ı
âlemin
vazife
süretindeki
ubûdiyyetlerini
ve
evâmir-
i
tevkîniyyeye
inkiyâdlarını
en
mükemmel
bir

tarzda
ders
verdiği
gibi
;
وَمَا
خَلَقْتُ
الْجِنَّ
وَالْإِنْسَ
الْأَ
لِيَعْدُونَ
"Ben
cinleri
ve
insânları,
surf
Beni
tanyıp
yalnız
Bana
ibâdet
etsinler
diye
yarattum"^[70]
âyetinin
sarâhatıyla,
cin
ve
inse
yaratılış
gâyelerinin
ubûdiyyet
olduğunu
bildiren
ve
onları
ibâdet
ve
táate
da'vet
eden
yine
O'dur.

Hulâsa:
Cemâl-
î
îlâhî,
âlemde
tezâhür
eden
bir
sifattır.

Hem
hîç
mûmkün
olur
mu
ki,
gáyet
cemâlde
bir
kemâl-
i
san'at,
onun
üzerine
enzár-ı
dikkati
celb
eden
bir
dellâl
vâsitasıyla
teşhir
istemesin?

Şerh

ve
bu
ma'nâya
gelen
sâir
âyetlerden
muktebestir
ve
bu
âyetlerin
bûrhânî
bir
tefsîridir.

(Hem
hîç
mûmkün
olur
mu
ki,
gáyet
cemâlde
bir
kemâl-
i
san'at,
onun
üzerine
enzár-ı
dikkati
celb
eden
bir
dellâl
vâsitasıyla
teşhir
istemesin?)
Müellif
(ra)'ın
bu
cümlelerinde,
kemâl
sifati
ile
Kâmil
isminin
risâlet
müessesesini,
bâ-

husús
risâlet-
i
Muhammediyyeyi
nasıl
istilzâm
ve
iktizá
ettiği
îzâh
edilmektedir.
Şöyle
ki:

Cenâb-ı
Hakk'ın
nihâyet
cemâlde
bulunan
kemâl
sifatı
ve
Kâmil
ismi,
risâlet
müessesesini,
bâ-
husús
risâlet-
i
Muhammediyyeyi
istilzâm
ve
iktizá
eder.
Mâdem
kemâl
sifatı
ve
Kâmil
ismi,
risâletsiz
olamaz.
O
hâlde,
kemâl
sifatının
ve
Kâmil
isminin
bütün
defîlleri,
ayrı
ânda
risâlet
müessesesinin,
bâ-
husús
risâlet-
i
Muhammediyyenin
de
delîlidir.

Bir
çekirdeğin
ağaç
olmasında
"kemâl-
i
îlâhi",
o
ağacın
güzelleşerek
bize
meyve
vermesinde
ise
"cemâl-
i
îlâhi"
görünür
·
Kemâl
,,
san'at-ı
îlahiyeye,
cemâl

ise
ni'met-
i
İlâhiyyeye
bakar.
Demek,
kemâl
cemâlsiz
olmaz,
cemâl
de
kemâlsiz
olmaz.
Hem
kemâl-
i
İlâhiyi,
hem
de
cemâl-
i
İlâhiyi
en
mükemmel
ma'nâda
teşhir
ediciler
ise,
peygamberlerdir.

Şimdi,
kâinâtta
tekvîni
olarak
tezâhür
eden
"kemâl"
sifatını
ve
"Kâmil"
ismini
îzâh
edeceğiz.
Daha
sonra
teklifi
onun
üzerine
binâ
edeceğiz.
Şöyle
ki:

İkinci
İşaret/Metin

Hem
hîç
mûmkün
olur
mu
ki,
gáyet
cemâlde
bir
kemâl-
i
san'at,
onun
üzerine
enzáր-ı
dikkati
celb
eden
bir
dellâl
vâsîtasıyla
teşhir
istemesin?

Şerh

ve
bu
ma'nâya
gelen
sâir
âyetlerden
muktebestir
ve
bu
âyetlerin
bûrûhânlı
bir
tefsîridir.

(Hem
hîç
mûmkün
olur
mu
ki,
gáyet
cemâlde
bir
kemâl-
i
san'at,
onun
üzerine
enzáර-ı
dikkati
celb
eden
bir
dellâl
vâsîtasıyla
teşhir
istemesin?)
Müellif
(ra)'ın
bu
cümlelerinde,
kemâl
sifatı
ile
Kâmil
isminin
risâlet
mûessesesini,
bâ-

husús
risâlet-
i
Muhammediyyeyi
nasıl
istilzâm
ve
iktizá
ettiği
izâh
edilmektedir.
Şöyle
ki:

Cenâb-ı
Hakk'ın
nihâyet
cemâle
bulunan
kemâl
sifatı
ve
Kâmil
ismi,
risâlet
müessesesini,
bâ-
husús
risâlet-
i
Muhammediyyeyi
istilzâm
ve
iktizá
eder.
Mâdem
kemâl
sifatı
ve
Kâmil
ismi,
risâletsiz
olamaz.
O
hâlde,
kemâl
sifatının
ve
Kâmil
isminin
bütün
delilleri,
aynı
ânda
risâlet
müessesesinin,
bâ-
husús
risâlet-
i
Muhammediyyenin
de
deliliidir.

Bir
çekirdeğin
ağaç
olmasında
“kemâl-
i
îlâhi”,
o
ağaçın
güzelleşerek
bize
meyve
vermesinde
ise
“cemâl-
i
îlâhi”
görünür
·
Kemâl
, san'at-ı
îlâhiyyeye,
cemâl

ise
ni'met-
i
ilâhiyyeye
bakar.
Demek,
kemâl
cemâlsiz
olmaz,
cemâl
de
kemâlsiz
olmaz.
Hem
kemâl-
i
ilâhiyi,
hem
de
cemâl-
i
ilâhiyi
en
mükemmel
ma'nâda
teşhîr
ediciler
ise,
peygamberlerdir.

Şimdi,
kâinâtta
tekvini
olarak
tezâhür
eden
"kemâl"
sifatını
ve
"Kâmil"
ismini
îzâh
edeceğiz.
Daha
sonra
teklifi
onun
üzerine
binâ
edeceğiz.
Şöyle
ki:

İkinci İşaret/Şerh

Bu
kâinâttaki
mevcûdâtın
her
biri,
bir
cihette
bir
ni'mettir.
însânlar,
ni'mete
baküp
Mün'im'i
bulmak
için
yaratılmışlardır.
Bir
cihette
ise,
bir
san'at
eseridir.
însânlar,
san'ata
baküp
Sâni'ini
bulmak
için
yaratılmışlardır.
Mevcûdâtın
ni'metiyet
cihetini
yukarıda
îzâh
ettik.
Burada
ise
san'atiyyet
cihetini
îzâh
edeceğiz:

Cenâb-ı
Hakk'ın
bir
ismi,
Kâmil'dir.
O
kemâl
sâhibi
Zât,
yaptığı
ve
yarattığı
her
şeyi
nihâyet
kemâlde
yapar
ve
yaratar.
San'at-ı
îlâhiyye
içinde
en
hârika
olani,
Resûl-
î
Ekrem
(asm)'ın
nûrudur
·
Nûr
-î
Muhammedi
)asm),
bütün

álemin
mâyesi
olduğu
için;
o
nûr
'
álemin
her
cüz'ünde
mevcûddur.
Bu
âlemde
ne
kadar
kemâl
varsa
'
o
nûrdan,
dolayısıyla
Cennet
ve
Cehennem'den
gelmiştir.
Zîrâ,
dünyâ
'
Cennet
ve
Cehennem'in
nûmunesidir.
Cennet
ve
Cehennem'de
tezâhür
eden
kemâlât
ise,
Nûr-
i
Muhammedî
(asm)'dan
gelmektedir.
O
nûrdaki
kemâlâtın
menba
ise,
o
nûrda
tecelli
eden
esmânın
kemâlidir.
Demek,
bu
dünyâdaki
kemâlât,
esmâ-
i
îlâhiyeyenin
gölgelerinin,
gölgelerinin,
gölgesidir.
Zîrâ,
esmâ
ve
sifât-ı
îlâhiyeyenin
tecelliyyâtı
üç
mertebede
tezâhür
etmiştir:

Birincisi:
Resûl-
i
Ekrem
(asm)'in
nûru
üzerindeki
tezâhürüdür.
Zîrâ,
Cenâb-ı
Hak,

ilk
olarak
Nûr-
i
Muhammedî
(asm)'ı
halk
etmiştir.

İkincisi
:
Esmâ
ve
sîfât-ı
îlâhiyyenin
tecelliyâtının
Cennet
ve
Cehennem
üzerindeki
tezâhürüdür.
Zirâ,
Cennet
ve
Cehennem,
Hazret-
i
Muhammed
(asm)'ın
nûrundan
yaratılmıştır.
Cennet'ten
daha
a'lâ
bir
mahall-
i
saâdet
düşünülemez.

Bu
kâinâtâtki
mevcûdâtın
her
biri,
bir
cihette
bir
ni'mettir.
İnsânlar,
ni'mete
bakıp
Mün'im'i
bulmak
için
yaratılmışlardır.
Bir
cihette
ise,
bir
san'at
eseridir.
İnsânlar,
san'ata
bakıp
Sâni'ni
bulmak
için
yaratılmışlardır.
Mevcûdâtın
ni'metiyet
cihetini
yükarda
ızâh
ettik.
Burada
ise
san'atiyyet
cihetini
ızâh
edeceğiz:

Cenâb-ı
Hakk'ın
bir
ismi,
Kâmil'dir.
O
kemâl
sâhibi
Zât,
yaptığı
ve
yaratlığı
her
şeyi
nihâyet
kemâlede
yapar
ve
yaratır.
San'at-ı
îlâhiyye
içinde
en
hârika
olani,
Resûl-
i
Ekrem
(asm)'in
nûrudur
-
Nûr
-i
Muhammedî
(asm),
bütün

âlemin
mâyesi
olduğu
için;
o
nûr
,

âlemin
her
cüz'ünde
mevcüddur.

Bu
âlemdede
ne
kadar
kemâl
varsa

,

o
nûrdan,
dolayısıyla
Cennet
ve
Cehennem'den
gelmıştır.

Zirâ,
dünyâ

,

Cennet
ve
Cehennem'in
nûmunesidir.

Cennet
ve
Cehennem'de
tezâhür
eden

kemâlât
ise,
Nûr-
i

Muhammedî
(asm)'dan
gelmektedir.

O
nûrdaki
kemâlâtın
menbaî
ise,
o
nûrda
tecelliî
eden
esmânîn
kemâlidir.

Demek,
bu
dünyâdaki
kemâlât,
esmâ-
i

îlâhiyyenin
gölgelerinin,
gölgelerinin,
gölgeleridir.

Zirâ,
esmâ
ve
sîfât-ı
îlâhiyyenin
teceliyyâtı
uç
mertebede
tezâhür
etmiştir:

Birincisi:
Resûl-
i

Ekrem
(asm)'ın
nûru
üzerindeki
tezâhürüdür.

Zirâ,
Cenâb-ı
Hak,

ilk
olarak
Nûr-
i
Muhammedî
(asm)'ı
halk
etmiştir.

İkincisi
:
Esmâ
ve
sifât-ı
İlahiyenin
tecelliyâtının
Cennet
ve
Cehennem
üzerindeki
tezâhirüdür.
Zirâ,
Cennet
ve
Cehennem,
Hazret-
i
Muhammed
(asm)'ın
nûrundan
yaratılmıştır.
Cennet'ten
daha
a'lâ
bir
mahall-
i
saâdet
düşünülemez.

gündüzler,
mu'tedil
hava,
bahâr
ve
yazdaki
güzel
masnûât,
lütuflar,
san'atlar
hep
Cennet'ten
gelmektedir.
Karanlıklar,
kötü
kokular,
kötü
sözler,
geceler,
şiddetli
sıcak
ve
soğuklar,
kahrlar
ise
hep
Cehennem'den
gelmektedir.
O
hâlde,
şu
kâinâtta
neye
bakarsan
bak,
Cennet
ve
Cehennem'in
birer
nûmunesi
olarak
göreceksin
ve
her
şeyin
kemâl
mertebede
tezâhür
etiğini
müsâhede
edeeceksin.
Bu
dünyâdaki
âsâr
üzerinde
görünen
lütuf
ve
kahrin
kemâli,
Cennet
ve
Cehennem'e
göre
zaif
bir
gölgедir.
Cennet
ve
Cehennem'de
tezâhür
eden
lütuf
ve
kahrin
kemâli
de,
Nûr

-i
Muhammedî
)asm
(
'a
göre
zaif
bir
gölgедir.
Nûr-
i
Muhammedî
(asm)
üzerinde
tezâhür
eden
lütuf
ve
kahrin
kemâli
ise;
esmâ-
i
İlâhiyyeye
göre
zaif
bir
gölgедir.

Şimdi,
lütf-
i
İlâhinin
kemâl
mertebede
olduğuna
delil
mi
istersin?
Bahâr
ve
yaz
mevsimlerinde
yaratılan
güzel
masnûât-ı
İlâhiyyenin
kemâline
baki!
Bahâr
mevsiminde
yeryüzünün
yeşil
bir
haliçe
ile
tefriş
edilmesi,
o
haliçenin
nebâtât
ve
hayvânât
nakışlarıyla
tezâyîn
edilmesi,
her
bir
ağaç
birer
hûri
gibi
süslendirip
onlara
sündüs-
misâl
libâsların
giydirilmesi,
elleri
hükümünde
olan
dalları
vâsittasıyla
çeşit
çeşit,
renk
renk

ni'metlerin
bizlere
ikrâm
edilmesi,
o
ağaçların
aftalarından
nehirlerin
akıtılması
ve
hâkezâ
Cennet-
misâl
olan
bu
icrât-ı
cemâliyye,
her
akıl
sâhibine
lütf-
i
İlâhînin
ne
kadar
kemâl
mertebede
olduğunu
göstermiyor
mu?
Hem
dünyâdaki
Cennet-
misâl
bu
vaz'iyet,
bütün
bu
san'at
ve
ni'met-
i
İlâhiyyenin
menbaî
olan
Cennet-
i
hakikiye
karşı
bir
iştiyâk
uyandırmıyor
mu?
Gündüzün
kemâline
bak;
karanlıktan
hîç
bir
eser
yoktur.
Peygamberlere
bak,
lütf-
i
İlâhî
ile
hem
kemâle
ermişler,
hem
de
nev-ı
beşer
için
Cenâb-ı
Hakk'ın
en

gündüzler,
mu'tedil
havâ,
bahâr
ve
yazdaki
güzel
masnûât,
lütfîflar,
san'atlar
hep
Cennet'ten
gelmektedir.
Karanlıklar,
kötü
kokular,
kötü
sözler,
geceler,
şiddetli
sıcak
ve
soğuklar,
kahrlar
ise
hep
Cehennem'den
gelmektedir.
O
hâlde,
şu
kâinâtta
neye
bakarsan
bak,
Cennet
ve
Cehennem'in
birer
nûmunesi
olarak
göreceksin
ve
her
şeyin
kemâl
mertebede
tezâhür
ettiğini
müşâhede
edeleksin.
Bu
dünyâdaki
âsâr
üzerinde
görünen
lütuf
ve
kahrin
kemâli,
Cennet
ve
Cehennem'e
göre
zaif
bir
gölgедir.
Cennet
ve
Cehennem'de
tezâhür
eden
lütuf
ve
kahrin
kemâli
de,
Nûr

-i
Muhammedî
)asm
(
'a
göre
zaif
bir
gölgedir.
Nûr-
i
Muhammedî
(asm)
üzerinde
tezâhür
eden
lütuf
ve
kahrin
kemâli
ise;
esmâ-
i
İlâhiyyeye
göre
zaif
bir
gölgedir.

Şimdi,
lütf-
i
İlâhînin
kemâl
mertebede
olduğuna
delil
mi
istersin?
Bahâr
ve
yaz
mevsimlerinde
yaratılan
güzel
masnûât-ı
İlâhiyyenin
kemâline
bak!
Bahâr
mevsiminde
yeri yüzünün
yeşil
bir
haliçe
ile
tefriş
edilmesi,
o
haliçenin
nebâbat
ve
hayvânât
nakşlarıyla
tezyîn
edilmesi,
her
bir
ağaç
birer
hûrî
gibi
süslendirip
onlara
sündüs-
misâl
libâsların
giydirilmesi,
elleri
hükümde
olan
dalları
vâsitasıyla
çeşit
çeşit,
renk
renk

nîmetlerin
bizlere
ikrâm
edilmesi,
o
ağaçların
altılarından
nehirlerin
aktılması
ve
hâkezâ
Cennet-
misâl
olan
bu
icrâat-ı
cemâliyye,
her
akıl
sâhibine
lütf-
i
İlâhînin
ne
kadar
kemâl
mertebede
olduğunu
göstermiyor
mu?
Hem
dünyâdaki
Cennet-
misâl
bu
vaz'iyet,
bütün
bu
san'at
ve
nîmet-
i
İlâhiyyenin
menbâi
olan
Cennet-
i
hakîkiye
karşı
bir
iştiyâk
uyandırmıyor
mu?
Gündüzün
kemâline
bak;
karanlıktan
hîç
bir
eser
yoktur.
Peygamberlere
bak,
lütf-
i
İlâhî
ile
hem
kemâle
ermişler,
hem
de
nev-ı
beşer
için
Cenâb-ı
Hakk'ın
en

*îmân
gibi
şeyler
Cennet'e
akar.
Öyle
de,
şer,
elem,
karanlık,
çırキンlik,
küfür
gibi
zararlı
maddeler
Cehennem'e
yağar.
Ve
bu
mütemâdiyyen
çalkanan
kâinâtın
selleri
o
iki
havuza
girer,
durur." [72]*

"*Şu
kâinâta
dikkat
edilse
görünüyor
ki
:
îçinde
iki
unsur
var
ki,
her
tarafa
uzanmış
,*
*kök
atmış
. Hayır
-şer,
güzel
-çırkin
,*
*nef'-
zarar,
kemâl-
noksân,
ziyâ-
zulmet,
hidâyet-
dalâlet,
nûr-
nâr,
îmân-
küfür,
táat-
isyân,
havf-
muhabbet
gibi
âsârlarıyla,
meyveleriyle
su
kâinâtta
ezdâd
biribiriyile
çarşıyor.
Dâimâ
tegayyür*

ve tebeddülâta
mazhar oluyor.
Başka bir
âlemin mahsûlâtunun
tezgâhi hükümünde
çarkları dönüyor.
Elbette, o iki unsurun
birbirine zid olan dalları
ve netîceleri, ebede
gidecek; temerküz
edip biribirinden
ayrılacak.
O vakit,
Cennet- Cehennem
süretinde tezâhür
edecektir.
Mâdem
âlem-i
bekâ, şu
âlem-i
fenâdan yapılacaktır.
Elbette anâsur-ı
esâsiyyesi, bekâya
ve ebede
gidecektir.

"Evet,
Cennet- Cehennem,
şecere-i
hulkatten ebéd
tarafına uzanıp eğilerek
giden dalunun
iki meyvesidir
ve şu silsile-i
kâinâtun iki
netîcesidir
ve şu seyl-i
şuûnâtun iki
mahzenidir
ve ebede karşı
cereyân eden
ve dalgalanın

*mevcûdâtun
iki
havzıdır
ve
lütuf
ve
kahruñ
iki
tecellîgâhıdır
ki;
dest-
i
kudret
bir
hareket-
i
şedîde
ile
kâinâti
çalkaladığı
vakıt,
o
iki
havuz
münâsib
maddelerle
dolacaktır.”[73]*

Mâdem
bu
âlemde
lütuf
ve
ahr-i
îlahî
kemâl
mertebede
tezâhür
ediyor.
Öyle
ise,
insânın
vazifesi;
gündüze,
yaza,
peygamberlere
(as)
bakıp
lütfu;
gecye,
kısa,
zâlimlere
bakıp
kahri
mûşâhede
etmektir.
Cenâb-ı
Hak,
Kâmil-
i
Mutlak
olduğundan
hem
lütfu,
hem
de
kahri
kemâldedir.

*îmân
gibi
şeyler
Cennet'e
akar.
Öyle
de,
şer,
elem,
karanlık,
çirkinlik,
küfür
gibi
zararlı
maddeler
Cehennem'e
yağar.
Ve
bu
mütemâdiyyen
çalkanan
kâinâtın
selleri
o
iki
havuza
girer,
durur." [72]*

"*Şu
kâinâta
dikkat
edilse
görünüyor
ki
:
îçinde
iki
unsur
var
ki,
her
tarafa
uzanmış
,*
*kök
atmış
.
Hayır
-şer,
güzel
-çirkin
,*
*nef'-
zarar,
kemâl-
noksán,
ziyâ-
zulmet,
hidâyet-
dalâlet,
nûr-
nâr,
îmân-
küfür,
táat-
isyân,
havf-
muhabbet
gibi
âsârlarıyla,
meyveleriyle
su
kâinâtta
ezdâd
biribirîyle
çarşıiyor.
Dâimâ
tegayyür*

ve
tebeddülâta
mazhar
oluyor.
Başka
bir
âlemin
mahsûlâtun
tezgâhi
hükümlünde
çarkları
dönuyor.
Elbette,
o
iki
unsurun
biribirine
zid
olan
dalları
ve
netîceleri,
ebede
gidecek;
temerküz
edip
biribirinden
ayrılacak.
O
vakit,
Cennet-
Cehennem
sûretinde
tezâhür
edecektir.
Mâdem
âlem-

"Evet,
Cennet-
Cehennem,
şecere-
i
hulkatten
ebed
tarafına
uzanıp
eğilerek
giden
dalınun
iki
meyvesidir
ve
şu
silsile-
i
kâinâtun
iki
netîcesidir
ve
şu
seyl-
i
şuûnâtun
iki
mahzenidir
ve
ebede
karşı
cereyân
eden
ve
dalgalanan

*mevcûdâtun
iki
havzıdır
ve
lütuf
ve
kahrin
iki
tecellîgâhıdır
ki;
dest-
i
kudret
bir
hareket-
i
şedîde
ile
kâinâtı
çalkaladığı
vakıt,
o
iki
havuz
münâsib
maddelerle
dolacaktur.”[73]*

Mâdem
bu
âlemde
lütuf
ve
kahri
îlâhî
kemâl
mertebede
tezâhür
ediyor.
Öyle
ise,
insânın
vazifesi;
gündüze,
yaza,
peygamberlere
(as)
bakır
lütfu;
gecye,
kişâ,
zâlimlere
bakır
kahri
mûşâhede
etmektir.
Cenâb-ı
Hak,
Kâmil-
i
Mutlak
olduğundan
hem
lütfu,
hem
de
kahri
kemâldedir.

kemâl-i
intizâmla
çeviren
ve
bu
çarkların
dönmesiyle
dört
yüz
bin
çeşit
nebâtât
ve
hayvânâta
vücûd
veren
bir
Kâmil-i
Mutlak,
masnûâtına
zî
-şuúrun
nazâr
-ı
dikkatini
celb
edelek
bir
dellâl
vâstasıyla
san'atını
teshîr
ettirmesin
?
Bu
dellâllik
vazîfesini
yapanlar
ise;
başta
Resûl-i
Ekrem
(asm)
olmak
üzere
umûm
peygamberlerdir.
Resûl-i
Ekrem
(asm),
Kur'ân
vâstasıyla
enzâr-ı
nâsi
kemâl-i
san'at-ı
îlâhiyyeye
şöyle
çevirmektedir:

أَقْلَمُ

يَنْظُرُوا

إِلَى

السَّمَاءِ

فَوْقَهُمْ

كِيفٌ

بِتَنَاهَا

وَ
رَبِّنَا
وَمَا
لَهَا
مِنْ
فُرُوجٍ
وَالْأَرْضَ
مَدَّنَا
وَ
الْقَيْنَا
فِيهَا
رَوَاسِيَ
وَ
أَبْشَنَا
فِيهَا
مِنْ
كُلِّ
رُؤُجٍ
بِهِيجٍ
وَ
بَصَرَةٌ
وَ
ذِكْرِي
لِكْلَنْ
عَبْدٌ
مُنْبِبٌ
وَ
نَزَلَنَا
مِنْ
السَّمَاءِ
مَاءً
مُبَارِكًا
فَأَبْشَنَا
بِهِ
جَنَّاتٍ
وَ
حَبَّ
الْحَصِيدٍ
وَالنَّخْلَ
بَاسَقَاتٍ

لَهَا
طَلْعَةٌ
نَضِيدٌ
وَشَّافٌ
رَزْقًا
لِلْعَبَادِ
وَ
أَوْحَيْنَا
بِهِ
بَلْدَةٌ
مِنَّا
كُذُكٌ
الْخُرُوجُ

"Âyâ

üstünüzdeki
semâya
bakmıyor
musunuz
ki,
biz
ne
keyfiyyette
,

ne
kadar
muntazam,
muhteşem
bir
sürette
binâ
etmişiz.
Hem
görmüyor
musunuz
ki;
nasıl
yıldızlarla,
Ay
ve
Güneş
ile
tezyin
etmişiz

hîç
bir
kusûr
ve
noksâniyyet
bırakmadık.
Hem
görmüyor
musunuz
ki

,

zemini
size
ne
keyfiyyette
sermişiz,
ne
kadar
hikmetle
tefrîş
etmişiz

.

O
yerde
dağları
tesbit
etmişiz,
denizin
istilâsından

*muhâfaza
etmişiz.
Hem
görmüyor
musunuz,
o
yerde
ne
kadar
güzel,
rengâreng
her
bir
cinsten
çift
hadrevâtu,
nebâtatu
halk
ettiğ;
yerin
her
tarafını
o
güzellerle
güzelleştirdik.*

kemâl-i
intizâmla
çeviren
ve
bu
çarkların
dönmesiyle
dört
yüz
bin
çeşit
nebâtât
ve
hayvânâta
vücid
veren
bir
Kâmil-i
Mutlak,
masnûâtına
zî
-şuúrun
nazâr
-ı
dikkatini
celb
edelek
bir
dellâl
vâsitasıyla
san'atını
teşhîr
ettirmesin
?
Bu
dellâllik
vazifesini
yapanlar
ise;
başta
Resûl-i
Ekrem
(asm)
olmak
üzere
umûm
peygamberlerdir.
Resûl-i
Ekrem
(asm),
Kur'ân
vâsitasıyla
enzâr-ı
nâsi
kemâl-i
san'at-ı
îlâhiyyeye
şöyle
çevirmektedir:

اقْمَ

يَنْظُرُوا

إِلَى

السَّمَاءِ

فَوْقَهُمْ

كَيْفَ

بَتَّيْتَاهَا

وَ
رَبِّنَا
وَمَا
لَهَا
مِنْ
فُرُوجٍ
وَالْأَرْضَ
مَدَّنَا
وَ
الْقَيْنَا
فِيهَا
رَوَاسِيَ
وَ
أَبْيَنَا
فِيهَا
مِنْ
كُلَّ
رُؤْجٍ
بَهِيجٍ
وَتَبَصِّرَةً
وَذَكْرِي
لِكُلِّ
عَبْدٍ
مُنْبِبٍ
وَتَرَانِي
مِنْ
السَّمَاءِ
مَاءٌ
مُبَارَكًا
فَأَبْيَنَا
بِهِ
جَنَّاتٍ
وَحَبَّ
الْحَصِيدِ
وَالنَّخْلَ
بَاسِقَاتٍ

لَهَا
طَلْعَةٌ
تَضِيدُ
⊗
رِزْقًا
لِلْعَبَادَةِ
وَ
أَوْحَيْتَنَا
بِهِ
بِلْدَةٌ
مِنْنَا
كُلُّكُمْ
الْخُروْجُ

"Âyâ

üстünüzdeki
semâya
bakmıyor
musunuz
ki,
biz
ne
keyfiyyette
,

ne
kadar
muntazam,
muhtesem
bir
sürette
bind
etmişiz.
Hem
görmüyor
musunuz
ki;
nasıl
yıldızlarla,
Ay
ve
Güneş
ile
tezin
etmişiz
,

hîç
bir
kusur
ve
noksâniyyet
burakmamışız.
Hem
görmüyor
musunuz
ki
,

zemini
size
ne
keyfiyyette
sermişiz,
ne
kadar
hikmetle
tefriş
etmişiz
,

O
yerde
dağları
tesbit
etmişiz,
denizin
istilâsundan

*muhâfaza
etmişiz.
Hem
görmüyorsunuz,
o
yerde
ne
kadar
güzellir,
rengârenge
her
bir
cinsten
çift
hadrevâtı,
nebâtâtu
halk
ettik;
yerin
her
tarafını
o
güzellerle
güzelleştirdik.*

الْمُ
تَعْلَمُ
الْأَرْضَ
مِهَادًا

"*Biz,*
Arz'u
size
bir
döşek
yapmadık
mi?"
"Mihâd":
Beşik,
ihzâr
olunmuş
döşek
demektir.
Bu
âyet-
i
kerîmede
geçen
"mihâd"
lafzi
teşbîh
olup,
şöyle
latif
bir
ma'naya
işaret
etmektedir:

Nasıl
ki;
bir
çocuğun
sağlıklı
yetişmesi
ve
râhat
etmesi
için
beşîge
konulup
büyütülür
ve
o
çocuk
belli
bir
yaşa
geldikten
sonra
beşîge
ihtiyâc
kalmadığından
o
beşik
kırılıp
atılırsa;
-
temsîlde
hatâ
olmasın-
aynen
bu

misâl
gibi,
Cenâb-ı
Hak
da
bu
kâinâtı
însânın
büyüküp
tekâmü'l
etmesi
için
bir
beşik

mesâbesinde
halk
etmiş
ve
însânlar,
tekâmü'l
ettikten
sonra
matlûb
netice
elde
edildiği
için
artık
bu
dünyâ
beşigi'ne
ihtiyâc
kalmadığından
bu
dünyâ
beşigi'ni
kırıp
atacak
ve
onlara
münâsib
bir
dâr-ı
âhireti
kuracak,
âhirete
inanıp
evâmir-i
i
îláhiyyeye
imtisâl
ederek
bu
dünyâ
beşigi
nî'metinin
şükrynü
edâ
edenlere
mükâfât,
inanmayıp
îsyân
edenlere
ise
cezâ
verecektir.

Ayrıca
âyet-i
kerîme,
"mîhâd"
ta'bîriyle,
dünyânın
yuvarlak
olup
dönerek
hareket
ettiğine
dahi
işaret
eder.

Evet,
o
Hâlik-ı
Hâkim,

beşeriyyeti
intibâha
sevk
etmek
için
bu
âyet-
i
kerîme
ile
buyuruyor
ki:
"Ey
însânlar!
Bir
kere
düşünün!
Yeri
size
bir
döşek,
bir
beşik
yapmadık
mi?
Yeryüzünü
însânların
içinde
barınabilemeye
çin
muntazam
bir
mahall-
i
ikâmet
olmak
üzere
vücûda
getirmiş
değil
miyiz?
Siz
bu
mühim
ni'meti
ve
büyük
eseri
görüyorsunuz.
İşte,
kudret-
i
îlâhiyenin
azametine
şehâdet
eden
küre-
i
Arz,
bir
mu'cize-
i
san'at
ve
sizler
için
büyük
bir
ni'mettir.
Hem
küre-
i
Arz'un
tefrişâtu,
bir
bedîa-
i
hulkat
olmakla

الْمُ
شَقْلُ
الْأَرْضَ
مِهَادًا

"Biz,
Arzı
size
bir
döşek
yapmadık
mi?"
"Mîhâd":
Beşik,
ihzâr
olunmuş
döşek
demektir.
Bu
âyet-
i
kerîmede
geçen
"*mîhâd*"
lafzi
teşbih
olup,
şöyle
latîf
bir
ma'nâya
işaret
etmektedir:

Nasıl
ki;
bir
çocuğun
sağlıklı
yetişmesi
ve
râhat
etmesi
için
beşîge
konulup
büyütürür
ve
o
çocuk
belli
bir
yaşa
geldikten
sonra
beşîge
ihtiyâc
kalmadığında
o
beşik
kırılıp
atılırsa;
-
temsilde
hata
olmasın-
aynen
bu

misâl
gibi,
Cenâb-ı
Hak
da
bu
kâinâtı
însânın
büyüküp
tekâmül
etmesi
için
bir
beşik

mesâbesinde
halk
etmiş
ve
însânlar,
tekâmül
ettikten
sonra
matlûb
netice
elde
edildiği
için
artık
bu
dünyâ
beşîgine
îhtiyâc
kalmadığında
bu
dünyâ
beşîgini
kırıp
atacak
ve
onlara
münâsib
bir
dâr-ı
âhireti
kuracak,
âhirete
inanıp
evâmir-
i
îlâhiyyeye
imtisâl
ederek
bu
dünyâ
beşîgi
nî'metinin
şükrünü
edâ
edenlere
mükâfât,
inanmayıp
îşyân
edenlere
ise
cezâ
verecektir.

Ayrıca
âyet-
i
kerîme,
“mîhâd”
ta’bîriyle,
dünyânın
yuvarlak
olup
dönerek
hareket
ettiğine
dahi
ışâret
eder.

Evet,
o
Hâlik-ı
Hâkim,

beşeriyyeti
intibâha
sevk
etmek
için
bu
âyet-i
kerîme
ile
buyuruyor
ki:
"Ey
însânlar!
Bir
kere
düşünün!
Yeri
size
bir
doşek,
bir
beşik
yapmadık
mî?
Yeryüzünü
însânların
içinde
barınabilme
için
muntazam
bir
mahall-i
ikâmet
olmak
üzere
vücûda
getirmiş
değil
mîyiz?
Siz
bu
mühim
ni'meti
ve
büyük
eseri
görüyorunu
İşte,
kudret-i
İlâhiyyenin
azametine
şehâdet
eden
küre-i
Arz,
bir
mu'cize-i
san'at
ve
sizler
için
büyük
bir
ni'mettir.
Hem
küre-i
Arz'ın
tefrîşâtı,
bir
bedîa-i
hulkat
olmakla

Ya'nî,
bir
mâyadan
sizi
erkek
ve
dişi,
uzun
ve
kısa,
beyâz
ve
siyâh,
güzel
ve
çirkin
olarak
yarattık.

İşte
ey
insânlar!
Bu
bedia
-i
halkata
bakıp
Hâlik'ı
bulmanız
ve
büyük
bir
ni'met-
i
îlâhiyye
olması
cihetiyle
de
O'na
şükür
ve
ibâdet
etmeniz
lâzım
gelirken;
sizlere
ne
olmuş
ki,
îmân
ve
ubûdiyyet
î'râz
ediyorsun

وَجْهُنَا
نَوْمَخْ
سَبَاتَا

"Uykunuzu
hâb-i
râhatunuz
için
bir
dinlenme
yapmadık
mı?"
"Sübât":
"Hafîf
uyku,
ölüm,
râhat
ve
istirâhatı

tahsil
icin
harekete
son
vermek"
gibi
ma'nâlara
gelmekte
Ya'ni,
uykunuzu,
hareket
ve
hissinizin
kesilmesiy
sükünetini
sebeb
kılmakla
râhatınızı
te'mîn
ettik
ki,
uyku
vâsitasıyla
vücûdunu:
dinlensin,
gündüz
işlerinize
kemâl-i
kuvvetle
devâm
edip
dünyevî
ve
uhrevî
maşetiniz
çalışarak
tenbellik
etmeyesin

iste
bu
uyku,
hem
bir
kudret
eseri,
hem
de
insânların
hâb-i
râhatları
îçin
büyük
bir
ni'met-i
i
îlâhiyyedir
Öyle
ise,
ey
insânlar!
Size
ne
olmuş
ki,
bu
mu'cize-i
i
kudrete
karşı
îmân
ve
o

nî'mete
karşı
da
şükür
ile
ibâdet
etmeniz
lâzım
gelirken
Hâlik'ınızı
tanımayıp
O'na
şükr
etmiyorsu

وَجْهَنَا
أَئِنَّ
لِبَاسًا

"Geceyi
de
bir
örtü
kalmadık
mı?"
"Libâs":
"Örtü
,

'
giysi
'
'
genelde
"yatarken
üste
atılan
yorgan"
demektir.

Ya'nî,
nasıl
ki,
gece
üşümeme
ve
râhat
yatmanız
için
yorganı
überiniz
aliyorsunu
Öyle
de,
Cenâb-ı
Hak,
hâb-ı
râhatınız
için
geceyi
yorgan
misilli
sizlere
örtü

kıldı.
Aynı
zamânda
gece
vâsıtasiyla
hatiât
ve
kusûrâtını
örter,

Ya'ni,
bir
mâyada
sizi
erkek
ve
dişi,
uzun
ve
kısa,
beyâz
ve
siyâh,
güzel
ve
çırkin
olarak
yarattık

İşte
ey
insânlar
Bu
bedîa
-i
hîlkata
bakıp
Hâlik'ı
bulmanı
ve
büyük
bir
nî'met-
i
îlâhiyye
olması
cihetiyel
de
O'na
şükür
ve
ibâdet
etmeniz
lâzım
gefîrken
sizlere
ne
olmuş
ki,
îmân
ve
ubûdiyy
î'râz
ediyorsu

جَعْلَنَا
تَوْمَكُنْ
سِيَّاتًا

"Uykunu
hâb-i
râhatunu
için
bir
dinlenen
yapmac
mı?"
"Sübât"
"Hafif
uyku,
ölüm,
râhat
ve
istirâha

tahsil
için
hareket
son
vermek'
gibi
ma'nâla
gelmekt
Ya'nî,
uykunu:
hareket
ve
hissinizi
kesilme:
sükûnet
sebeb
kılmakla
râhatını
te'mîn
ettik
ki,
uyku
vâsıtası
vücûduri
dinlenisi
gündüz
işleriniz
kemâl-
i
kuvvetle
devâm
edip
dünyevî
ve
uhrevî
maîsetir
çalışaral
tenbellîl
etmeye:

îşte
bu
uyku,
hem
bir
kudret
eseri,
hem
de
insânlar
hâb-i
râhatlar
için
büyük
bir
ni'met-
i
İlahiyeye
Öyle
ise,
ey
insânlar
Size
ne
olmuş
ki,
bu
mu'cize
i
kudrete
karşı,
îmân
ve
o

ni'mete
karşı
da
şükür
ile
ibâdet
etmeniz
lâzım
gelirken
Hâlik'ını
tanımay
O'na
şükr
etmiyor

﴿عَلَنَا
الَّذِينَ
لِبَاسًا﴾

"Geceyi
de
bir
örtü
kalmadı
m?"

"Libâs":

"Örtü

,

giysi

'
'

genelde

"yatark

üste

atılan

yorgan"

demekti

Ya'nî,

nasıl

ki,

gece

üşümen

ve

râhat

yatmanın

için

yorganı

üzeriniz

aliyorsu

Öyle

de,

Cenâb-ı

Hak,

hâb-ı

râhatını

için

geceyi

yorgan

misilli

sizlere

örtü

kıldı.

Aynı

zamând

gece

vâsitası

hatiât

ve

kusûrâtı

örter,

Ya'
Biz,
rüzgâ
vâsitâ
topar
ve
sıkışın
olan
bulut
çok
tâneli
ve
sağan
hâlinç
yağar
yağm
inzâl
ettik.

İşti
bu
yağm
inzâli,
bir
mu'ci
i
kudre
ve
sizler
için
de
büyül
bir
ni'me
i
İlâhiy
iken,
sizler
de
bu
mu'ci
i
kudre
karşı
ta'zîr
ve
haşye
ile
Ellâh'ı
ulûhiy
tanıyi
îmân
etmel
ve
bu
külli
ni'me
karşı
da
O'na
şükür
ile
ibâde
etme
lâzım
gelirk
sizleri
ne
olmuç
ki,
Mün'i
i
Hakîk
karşı
nânkî
edip
onun
azamı

i
kudre
derk
edem

ج
بِهِ
جَبَّا
بَيْنَا

"Tâ
ki,
o
su
ile
envâ'
hubûl
ve
nebât
çıkarı
diye."

Burac
yağm
indirn
hikme
gáyes
ve
sonuc
bildiri
Ya'nî:

"O
su
vâsîte
erde
insân
gûdâs
olan
dânel
ve
hayvî
gûdâs
olan
otları
ve
çimer
ni'me
olara
sâha-
i

istifâ
çıkarı
insân
ve
hayvî
gûdâ
olsun
diye
yağm
indirc
işte,
bütür
bu
ni'me
Bizim
kudre
delâli
eder."

"Ve
sık
ağaçl
bahçe
o
su
ile
yarat
diye
yağm
inzâl
ettik.
"Elfâj
"Leff"
çoğul
olup
"sık
ağaçl
deme
Ya'nî:
"O
yağm
sebeb
ağaçl
ve
dalla
çok
olan
bâğ
ve
bahçe
yeşer
diye
yağm
inzâl
ettik.
Pej
âfakî
dâire
tezâh
eden
san'âl
îlâhiy
kemâ
nev-i
beşer
böyle
ders
verdil
gibi;
enfüs
dâire
dahi
tezâh
eden
san'âl
îlâhiy
kemâ
nev-i
beşer
ders
vermi

i
i

\
Biz,
rüz
vâs
top
ve
siku
ola
bul
çok
tân
ve
sağ
hâli
yağ
yağ
inzi
etti

i
bu
yağ
inzi
bir
mu
i
kuc
ve
sizl
için
de
büy
bir
ni'r
i
İlât
ikei
sizl
de
bu
mu
i
kuc
kar
ta'z
ve
haş
ile
Ellá

ulû
tan
îmâ
etn
ve
bu
küll
ni'r
kar
da
O'n
şük
ile
ibâ
etn
lâzı
geli
sizl
ne
olr
ki,
Mü
i
Hal
kar
nâr
edi
on
aza

i
kuc
der
ede

بِهِ
جَبَّا
بَشَّا

"Tâ
ki,
o
su
ile
env
hul
ve
net
çuk
diy
Bü
yağ
ind
hik
gáy
ve
son
bilc
Ya'ı
"O
su
vâs
yer
insı
gid
ola
dâr
ve
hay
gid
ola
otlu
ve
çin
ni'r
ola
sâh
i
isti
çuk
insı
ve
hay
gid
olsı
diy
yağ
ind
ışte
bü
bu
ni'r
Biz
kuc
del
ede

"Ve
stik
ağc
bal
o
su
ile
yar
diy
yağ
inz
etti
"Elj
"Le
çoğ
olu
"sul
ağc
der
Ya'ı
"O
yağ
seb
ağc
ve
dal
çok
ola
bâç
ve
bal
yeş
diy
yağ
inz
etti

ف
âfâ
dâi
tez
edê
san
îlât
ken
nev
beş
böy
der
ver
gib
enf
dâi
dał
tez
edê
san
îlât
ken
nev
beş
der
ver

i
r
i
E
(
k
v
i
h
t
e
s
i
l
k
\$
d
v

L
C
C
C
C
C
C
C
C
C
C
C

L
k
e
k
E
ü
ü
ü
b
a
t
i
)

(
i
a
(
h
y
Y
E
i
(
t
ü
s
k
a
v
:
a
b
h
y
s
a

a
n
s
i
t
n
g
y
a
n
v
s
v
g
i:
b
i
b
y
n

o

c

a
a
h
v
i
n
t
i
z
n
e
v
t
(
b
k
a
r
(
n
k
y
e
b
i
k
g
g
v
n
a
a
k
b
s
h
v
g

ثُمَّ

خَلَقْنَا**النُّطْفَةَ****عَلْقَةَ****فَخَلَقْنَا****الْعَلْقَةَ****مُضْعَةَ****فَخَلَقْنَا****الْمُضْعَةَ****عِظَامًا****فَسَوَّنَا****الْعِظَامَ****لَحْمًا****ثُمَّ****أَنْشَأْنَا****خَلْقًا****أَخْرَى****فَبَتَّارَكَ****اللَّهُ****أَخْسَنَ****الْخَالِقِينَ**

م
لطفة
لقة
خلقتنا
علقة
ضفة
خلقتنا
مضففة
بظاما
كسوتنا
بظام
حما
م
أشتاء
للقا
قر
تبارك
له
حسن
خالقين

